

ĐẠI HỌC QUỐC GIA

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Chúc
năm mới
2019

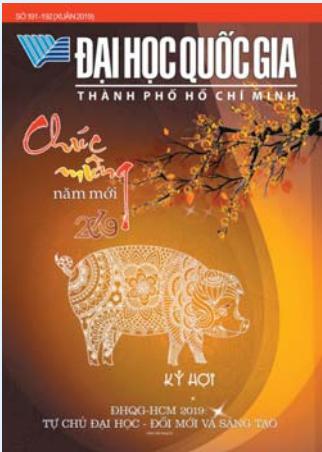
KỶ ĐẠI

ĐHQG-HCM 2019:
TỰ CHỦ ĐẠI HỌC - ĐỔI MỚI VÀ SÁNG TẠO

Chúc Mừng Năm Mới

ĐẢNG ỦY,
BAN GIÁM ĐỐC
ĐẠI HỌC QUỐC GIA TP.HCM

Xuân
Kỷ Hợi - 2019

Chịu trách nhiệm xuất bản

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

Hội đồng biên tập

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt
(Chủ tịch)

ThS Nguyễn Văn Hà
(Thường trực)

ThS Dương Thị Kim Anh

TS Nguyễn Hoàng Tú Anh

TS Nguyễn Khắc Cảnh

PGS.TS Nguyễn Ngọc Điện

TS Nguyễn Kim Quang

ThS Võ Tấn Thông

Tổng biên tập

Nguyễn Văn Hà

Thư ký tòa soạn

Đoàn Thị Minh Châu

Trị sự

Phạm Hữu Nghĩa

Trình bày

Đặng Đức Lợi

Thư Tòa soạn

Bạn đọc thân mến,

Năm 2018 khép lại ám áp và ngọt ngào đón với người Việt Nam, không chỉ thể hiện qua các chỉ số tăng trưởng về kinh tế, xã hội mà còn bằng sự kiện thể thao vô cùng đáng nhớ: *Đội tuyển bóng đá quốc gia giành chức vô địch AFF Cup sau một thập niên khát khao, chờ đợi. Sự kiện này trở thành ngày hội non sông, gợi ra không ít điều suy ngẫm trước thềm năm mới.*

Một nền bóng đá từng chứng tỏ được thực lực, có cầu thủ hay, có cổ động viên hùng hậu, có mạnh thường quân nhiệt huyết nhưng hon nứa thế kỷ qua vẫn chấp chòn trong mộng đẹp? Phải chăng chúng ta thiếu những điều kiện thiết yếu mà đội tuyển quốc gia hiện nay đang sở hữu? Đó là sự đào tạo bài bản và có chiều sâu theo chuẩn quốc tế, là tinh thần đoàn kết và tinh chuyên nghiệp của cầu thủ, là tài năng và bản lĩnh của huấn luyện viên, là ý thức thượng tôn danh dự và giá trị đất nước lên lợi ích cá nhân, và trên hết là sự liêm chính và minh bạch của toàn đội bóng qua các trận đấu. Người yêu bóng đá thực sự tin vào huấn luyện viên, tin vào đội tuyển của mình, dù hành trình phía trước không phải lúc nào cũng là niềm vui thắng lợi.

Bóng đá chỉ là một phần của đời sống xã hội. Kinh nghiệm của bóng đá không thể áp dụng nguyên xi vào các lĩnh vực khác nhưng cách thức và tinh thần làm nên thành công của đội tuyển quốc gia trong năm qua hẳn mang lại những gợi ý hữu dụng cho công việc của mỗi người, từ quản lý gia đình, điều hành cơ quan đến lãnh đạo đất nước.

"Trời đã mới người càng nên đổi mới/ Mở mắt thấy rõ ràng tân vận hội" (Phan Bội Châu). Chào Xuân Kỷ Hợi đang về, kính chúc bạn đọc an khang, thịnh vượng ■

TIÊU ĐIỂM - SỰ KIỆN

- * Thông điệp của Giám đốc ĐHQG-HCM - 6
- * Hội nghị thường niên 2018: Đổi mới và sáng tạo - 8
- * Một năm khởi sắc về khoa học công nghệ - 10
- * Bước tiến của ĐHQG-HCM trong hoạt động sở hữu trí tuệ - 12
- * Phương hướng tuyển sinh đại học năm 2019 tại ĐHQG-HCM - 14
- * ĐHQG-HCM phát triển nhóm nghiên cứu mạnh - 16
- * Viện Môi trường và Tài nguyên: Phục vụ phát triển ĐBSCL - 19

10

6 14

KHOA HỌC - GIÁO DỤC

- * 10 sự kiện khoa học thế giới năm 2018 - 22
- * Cartilatist - Thuốc tế bào gốc đầu tiên của Việt Nam - 26
- * Blockchain: Các ứng dụng thí điểm tại Việt Nam - 28
- * PGS.TS Vũ Hải Quân và niềm đam mê trí tuệ nhân tạo - 30
- * Tiếng Việt là một phần máu thịt của tôi - 33
- * Giải thưởng Euréka: 20 năm lan tỏa tình yêu khoa học - 35
- * Một đề tài mang tính nhân bản thiết thực - 38
- * Mai tre, mai vàng và mai Tàu - 40

VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT

- * Văn học về chiến tranh phải mang tinh thần hòa giải - 42
- * Nỗi ám ảnh cơ cấu: Con đường sáng tạo của Đỗ Long Vân - 45
 - * Điện ảnh Việt hơn nữa thế kỷ nhìn lại - 50
 - * Tình khúc xuân vượt thời gian - 52
- * Truyện chưởng Kim Dung trên báo chí Sài Gòn trước 1975 - 54
- * Ông nghĩa song thân trong trái tim Vương Hồng Sển - 58
 - * Lợn, rồng và hoàng đế - 60
 - * Tết của quê hương - 64
 - * Mùa Tết xa - 66
 - * Thư cuối năm cho anh - 68
- * Quốc học Huế - Một mảnh là nhà, một mảnh là tội - 70
- * Trang thơ: Em đi về phía mờ sương/ Tết xa nhà/ Thích Tết - 72

60

82

66

NHỊP SỐNG TRẺ

- * Ở quán cà phê triết học của tuổi trẻ - 73
- * Trần Minh Phương Nam:
"Tôi nghĩ mình có thể và tôi đã làm được" - 76
 - * Ước mơ của cô sinh viên khiếm thị - 78
 - * Những chuyến xe "0 đồng" - 80
- * Chuyện tình nguyện trên chuyến xe Nam Bắc - 82
 - * Đạp xe 650 cây số về quê đón Tết - 84
- * Top 10 sự kiện giới trẻ quan tâm trong năm 2018 - 86
 - * Sinh viên nước ngoài đón Tết ở Việt Nam - 89
- * Nguyễn Công Phượng: Chú heo vàng của bóng đá Việt - 92
 - * Chè trôi nước của Tư - 94
 - * Truyện ngắn: Về quê ăn Tết - 96

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

THÔNG ĐIỆP CỦA GIÁM ĐỐC ĐHQG-HCM

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

Năm 2018, ĐHQG-HCM đã vinh dự đứng vào Top 701-750 đại học hàng đầu thế giới với 45 chương trình được đánh giá chính thức theo tiêu chuẩn AUN-QA, 13 chương trình được đánh giá theo chuẩn quốc tế (ABET, CTI, FIBAA, ACBSP, AMBA, IACBE).

Năm trường thành viên là Trường ĐH KHXH&NV, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên, Trường ĐH Quốc Tế, Trường ĐH Kinh tế - Luật và Trường ĐH Công nghệ Thông tin đạt chuẩn kiểm định theo chuẩn của Bộ GD&ĐT. Riêng Trường ĐH Bách Khoa đạt cùng lúc hai chuẩn kiểm định uy tín quốc tế là HCÉRES và AUN-QA, Trường ĐH Quốc Tế được đánh giá cấp cơ sở giáo dục theo tiêu chuẩn AUN-QA và tham gia kiểm định 3 chương trình theo chuẩn ABET.

NĂM 2018: NHIỀU DẤU ẨN NỔI BẬT

Năm 2018, ĐHQG-HCM đã cung cấp cho xã hội gần 10.000 sinh viên tốt nghiệp hệ đại học chính quy, hơn 600 kỹ sư/cử nhân chương trình tài năng, chất lượng cao, chương trình đào tạo kỹ sư chất lượng cao tại Việt Nam (PFIEV), chương trình tiên tiến; hơn 1.200 thạc sĩ và 100 tiến sĩ thuộc hầu hết các lĩnh vực, ngành nghề hoạt động xã hội, góp phần quan trọng vào quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế.

Với sứ mạng trở thành một trong những đại học hàng đầu châu Á, ĐHQG-HCM ý thức rõ về trách nhiệm tiên phong trong công tác đào tạo, nghiên cứu khoa học, hội nhập quốc tế, từng bước tiệm cận với nền giáo dục đại học tiên tiến trên thế giới. Mỗi năm, ĐHQG-HCM lựa chọn một chủ đề, tập trung nguồn lực, trí tuệ để thúc đẩy các hoạt động trọng tâm lên một tầm cao mới. Năm 2018, với chủ đề Khoa học công nghệ - Nâng tầm hội nhập, ĐHQG-HCM đã tập hợp những nhà khoa học đầu ngành, đẩy mạnh hoạt động khoa học công nghệ, mang lại nhiều kết quả khởi sắc.

ĐHQG-HCM triển khai thí điểm xây dựng Trung tâm Xuất sắc - Trung tâm nghiên cứu vật liệu cấu trúc

nano và phân tử (INOMAR), thúc đẩy tốc độ tăng trưởng trung bình khoảng 15%/năm bài báo công bố trên các tạp chí quốc tế uy tín SCI, SCIE, trong đó có nhiều bài báo đạt chỉ số ảnh hưởng cao. Tính đến 11/2018, ĐHQG-HCM công bố gần 2.000 bài báo/báo cáo hội nghị trên tất cả lĩnh vực. Đặc biệt, hai tạp chí khoa học thuộc lĩnh vực tế bào gốc là *Progress in Biology* và *Asian Journal of Health Sciences* được thêm vào danh sách của Scopus. Hiện ĐHQG-HCM đang hoàn thiện quy trình đăng ký hai sáng chế tại Mỹ (của Trường ĐH Bách Khoa và Trường ĐH Khoa học Tự nhiên) và trở thành là một trong 3 trung tâm về sở hữu trí tuệ và chuyển giao công nghệ của Việt Nam.

Bên cạnh đó, ĐHQG-HCM tiếp tục đổi mới quản trị đại học, sáp nhập các đơn vị để tinh gọn bộ máy tổ chức (Trung tâm Khảo thí tiếng Anh vào Trung tâm Khảo thí và Đánh giá chất lượng đào tạo, Trung tâm Đại học Pháp vào Viện Đào tạo Quốc tế). Công tác bổ nhiệm lãnh đạo các trường/viện thành viên và một số đơn vị trực thuộc được hoàn tất, tạo được sự tin tưởng, ổn định trong toàn hệ thống.

Sự năng động, sáng tạo và tiên phong của ĐHQG-HCM được thể hiện qua việc tổ chức kỳ thi đánh giá năng lực phục vụ công tác tuyển sinh đại học, cao đẳng. Một số ngành học mới được mở với sự phối hợp, liên kết giữa các đơn vị thành viên, khai thác và phát huy được sức mạnh hệ thống. ĐHQG-HCM cũng đã áp dụng những mô hình mới nhằm gắn kết đào tạo với nghiên cứu khoa học và doanh nghiệp.

Năm 2018, ĐHQG-HCM tiếp tục mở rộng hợp tác với các đại học uy tín trên thế giới như Đại học Kyushu (Nhật Bản), Đại học Thanh Hoá (Trung Quốc), Đại học Deakin (Úc), Đại học Công nghệ Auckland (New Zealand), Đại học Tổng hợp Saint Petersburg (Nga), Đại học Quốc gia Lào cũng như

thúc đẩy hợp tác với Đại học California, Los Angeles (Hoa Kỳ), Đại học Hebrew, Jerusalem (Israel)...Những hoạt động hợp tác quốc tế này không chỉ giúp ĐHQG-HCM tiệm cận với nền giáo dục tiên tiến thế giới mà còn góp phần giải quyết các vấn đề cấp thiết của quốc gia.

Hoạt động hợp tác với địa phương, phục vụ cộng đồng được ĐHQG-HCM quan tâm, chỉ đạo sâu sát để đáp ứng nhu cầu phát triển kinh tế xã hội của địa phương, thể hiện qua ký kết thỏa thuận hợp tác với các tỉnh/thành như TP.HCM, Tây Ninh, Bến Tre, Quảng Ngãi với nhiều chương trình, dự án đi vào chiều sâu.

Năm 2018 cũng là năm đánh dấu bước trưởng thành rất đáng kể của đội ngũ giảng viên, nhà khoa học thuộc ĐHQG-HCM. Nhiều thầy cô giáo được trao những danh hiệu và giải thưởng học thuật cao quý của Việt Nam và quốc tế. Trong số đó, có thầy cô được vinh danh trong 100 nhà khoa học hàng đầu châu Á, được phong tặng Viện sĩ Viện Hàn lâm Khoa học hải ngoại Pháp, được trao Giải thưởng Tạ Quang Bửu, giải thưởng Khoa học và công nghệ Thanh niên Quả Cầu vàng, giải thưởng nghiên cứu khoa học dành cho nữ giới L'Oreal - UNESCO...Những danh hiệu và giải thưởng này đã nâng tầm ĐHQG-HCM trên bản đồ giáo dục đại học thế giới.

Thực hiện tốt chủ đề năm Khoa học công nghệ - Nâng tầm hội nhập, ĐHQG-HCM đã chủ động đẩy mạnh hoạt động khoa học công nghệ, tạo nhiều chuyển biến mới về cơ chế, chính sách và nguồn lực, đặt nền tảng vững chắc để ĐHQG-HCM phát triển những năm tiếp theo.

NĂM 2019: TỰ CHỦ ĐẠI HỌC - ĐỔI MỚI VÀ SÁNG TẠO

Toàn cầu hóa và quốc tế hóa đã và đang thúc đẩy giáo dục đại học thế giới xích lại gần nhau hơn, hứa hẹn những bước đột phá mới trong hoạt động giáo dục đại học. Bên cạnh đó, cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 cùng với sự phát triển của công nghệ thông tin, kỹ thuật số, siêu dữ liệu sẽ là những công cụ và phương tiện để thay đổi cách thức tổ chức, quản lý cũng như quản trị đại học.

Đây là cơ hội rất lớn để giáo dục đại học Việt Nam tiếp cận với nền giáo dục đại học tiên tiến nhưng cũng là thách thức, đòi hỏi sinh viên, thầy cô giáo và cán bộ quản lý phải chủ động trang bị những kiến thức và kỹ năng cần thiết, không ngừng sáng tạo để thích ứng với những thay đổi nhanh chóng của thời đại.

Luật Giáo dục Đại học sửa đổi đã được Quốc hội khóa XIV thông qua và có hiệu lực vào ngày 1/7/2019 với nhiều thay đổi về quản trị đại học, cơ chế tự chủ,

trong đó khẳng định Đại học Quốc gia là đại học thực hiện nhiệm vụ chiến lược quốc gia và phát triển các vùng của đất nước.

Trước bối cảnh đó, để xứng đáng với vai trò, trách nhiệm của mình, ĐHQG-HCM cần có chiến lược phát triển đúng tầm, hướng đến một nền giáo dục hiện đại, đủ sức cạnh tranh trong môi trường quốc tế. Vì thế, ĐHQG-HCM quyết định chọn chủ đề năm 2019 là Tự chủ đại học - Đổi mới và sáng tạo, với các nhiệm vụ trọng tâm:

Thứ nhất, đổi mới cơ chế hoạt động của một số đơn vị thành viên trong hệ thống, tiếp tục hoàn thiện mô hình ĐHQG-HCM, tinh gọn bộ máy hoạt động, triển khai tin học hóa quản lý, nâng chất công tác thi đua khen thưởng.

Thứ hai, đổi mới phương thức, phương pháp đào tạo tại ĐHQG-HCM theo hướng đáp ứng yêu cầu của cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 và kinh tế số; phát triển có hệ thống các chương trình đào tạo chất lượng cao; đẩy mạnh công tác đánh giá, kiểm định, đảm bảo chất lượng đào tạo theo các chuẩn mực quốc tế; triển khai hiệu quả công tác xếp hạng trong khu vực và thế giới.

Thứ ba, phát triển các tổ chức khoa học và công nghệ trong điểm, các nhóm nghiên cứu mạnh; đầu tư trang thiết bị để nâng cao năng lực nghiên cứu; triển khai các đề tài nghiên cứu liên ngành, phục vụ cộng đồng; đẩy mạnh hoạt động khởi nghiệp đổi mới sáng tạo, thí điểm phát hình thành các doanh nghiệp spin-off, start-up.

Thứ tư, nâng cao hiệu quả quản lý nguồn lực tài chính, gia tăng nguồn thu ngoài ngân sách nhà nước; đa dạng hóa nguồn vốn xây dựng cơ bản; thực hiện việc sử dụng và khai thác cơ sở vật chất dùng chung; đẩy nhanh công tác bồi thường giải phóng mặt bằng và tái định cư.

Thứ năm, chủ động tham gia các mạng lưới hợp tác tiềm năng trong khu vực và quốc tế; tăng cường hợp tác địa phương, nhất là hai khu vực trọng điểm là Thành phố Hồ Chí Minh và Đồng bằng sông Cửu Long.

Năm 2018 đã khép lại với nhiều thành quả đáng khích lệ trên tất cả lĩnh vực và năm 2019 đang đến với khát vọng và niềm tin vững chắc vào tương lai tươi sáng. Toàn hệ thống ĐHQG-HCM chúng ta hãy đồng tâm hiệp lực, nắm bắt thời cơ, vượt qua thử thách để hoàn thành xuất sắc sứ mạng và nhiệm vụ được giao.

Trước thềm năm mới 2019 và Tết Nguyên đán Kỷ Hợi, kính chúc quý thầy cô, cán bộ, viên chức, người lao động của toàn hệ thống ĐHQG-HCM luôn dồi dào sức khỏe, tràn đầy hạnh phúc và nhiều thành công ■

HỘI NGHỊ THƯỜNG NIÊN 2018: ĐỔI MỚI VÀ SÁNG TẠO

Ngày 3/1, ĐHQG-HCM tổ chức Hội nghị Thường niên 2018 để tổng kết hoạt động của ĐHQG-HCM trong năm qua và triển khai hoạt động năm 2019.

Phiên An

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt phát biểu tại buổi lễ. Ảnh: Đức Lộc

Tại hội nghị, nhiều phát biểu, tham luận sôi nổi của các đại diện đơn vị thành viên, trực thuộc xoay quanh chủ đề hội nhập quốc tế về KH&CN, đổi mới sáng tạo và tự chủ đại học...

Nhiều đổi mới trong năm 2019

Trong thông điệp khai mạc hội nghị, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt cho biết, trước bối cảnh toàn cầu hóa, đặc biệt là cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 cũng nhu những yêu cầu mới về vai trò của ĐHQG theo Luật Giáo dục Đại học sửa đổi, ĐHQG-HCM phải xác định phương hướng xứng đáng với vai trò, trách nhiệm của mình.

"ĐHQG-HCM cần có chiến lược phát triển đúng tầm, hướng đến một nền giáo dục hiện đại, đủ sức cạnh tranh trong môi trường quốc tế. Vì thế, ĐHQG-HCM quyết định chọn chủ đề năm 2019 là Tự chủ đại học - Đổi mới và sáng tạo" - Giám đốc ĐHQG-HCM khẳng định.

Để thực hiện thành công chủ đề này, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt cho rằng ĐHQG-HCM phải tập trung vào 5 hoạt động chính yếu, gồm: Đổi mới cơ chế hoạt động, tiếp tục hoàn thiện mô hình

ĐHQG-HCM; Đổi mới phương thức, phương pháp đào tạo tại ĐHQG-HCM theo hướng đáp ứng yêu cầu của cuộc Cách mạng Công nghiệp 4.0 và kinh tế số; Đầu tư vào các tổ chức khoa học và công nghệ trọng điểm, đẩy mạnh hoạt động khởi nghiệp đổi mới sáng tạo, thí điểm hình thành các doanh nghiệp spin-off; Nâng cao hiệu quả quản lý nguồn lực tài chính, gia tăng nguồn thu ngoại ngân sách nhà nước; và Chủ động hợp tác quốc tế; tăng cường hợp tác địa phương, nhất là hai khu vực trọng điểm là Thành phố Hồ Chí Minh và Đồng bằng sông Cửu Long.

Hội nghị còn lắng nghe các báo cáo về sơ kết ba năm thực hiện Kế hoạch chiến lược ĐHQG-HCM giai đoạn 2016-2020; Tổng kết hoạt động của ĐHQG-HCM năm 2018 và kế hoạch hoạt động năm 2019.

PGS.TS Vũ Hải Quân - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM, cho biết trong năm 2019, kế hoạch hoạt động của ĐHQG-HCM với nhiều điểm nổi bật như đổi mới cơ chế hoạt động của Trường ĐH Công nghệ Thông tin, Trường ĐH Kinh tế - Luật, Trường ĐH Bách Khoa; hoàn tất chuyển Trường ĐH An Giang trở thành thành viên của ĐHQG-HCM, nâng cấp Trung tâm Lý luận Chính trị thành Viện hoặc Trường Lý luận Hành chính, thành lập Trung tâm Thể dục Thể thao; Liên thông trong khu vực ASEAN, hoàn thiện quy định về liên thông trong ĐHQG-HCM; Cải tiến 75% chương trình đào tạo đại học theo hướng tích hợp kiến thức, kỹ năng và đạo đức, đáp ứng chuẩn đầu ra; Tuyển sinh viên khu vực Đông Nam Á; Kiểm định chất lượng giáo dục theo AUN-QA, ABET, AACSB, HCERES; Thí điểm phát triển doanh nghiệp spin off; Xúc tiến hợp tác giữa ĐHQG-HCM và TP.HCM, Đồng bằng Sông Cửu Long...

Tại hội nghị, Ban Giám đốc ĐHQG-HCM và Ban Chấp hành Công đoàn ĐHQG-HCM đã ký kết thỏa thuận về quan hệ công tác giữa hai bên gồm các nội dung: Phối hợp thực hiện nhiệm vụ chuyên môn; Thực hiện quy chế dân chủ trong hoạt động ĐHQG-HCM; Tổ chức, quản lý phong trào thi đua; Chăm lo đời sống và bảo vệ quyền lợi hợp pháp, chính đáng của CBVC-NLĐ trong ĐHQG-HCM; Tạo điều

Thành lập Hội trường Trần Chí Đáo

Ngày 3/1, tại Nhà Điều hành ĐHQG, ĐHQG-HCM tổ chức Lễ công bố quyết định đặt tên Hội trường ĐHQG-HCM là Hội trường Trần Chí Đáo.

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM cho biết: "Lãnh đạo ĐHQG-HCM quyết định từ ngày 25/12/2018, Hội trường Nhà Điều hành ĐHQG-HCM - nơi diễn ra những sự kiện trọng đại của ĐHQG-HCM - chính thức mang tên Hội trường Trần Chí Đáo. Đây là tấm lòng và ý nguyện của giảng viên, sinh viên ĐHQG-HCM, nhằm thể hiện sự tri ân đối với vị giám đốc đầu tiên của mình".

PGS.TS Trần Chí Đáo (1937-2017) sinh tại xã Tân Lộc Tây, huyện Thốt Nốt, tỉnh Cần Thơ. Ông là đảng viên Đảng Cộng sản Việt Nam, tham gia cách mạng từ năm 1948.

Năm 1960, ông được cử đi học tại Trường ĐH Xây Dựng Bulgaria. Tốt nghiệp về nước, ông tham gia giảng dạy tại Trường ĐH Xây Dựng Hà Nội. Đến năm 1975, ông bảo vệ xuất sắc luận án tiến sĩ tại Trường ĐH Xây Dựng Moskva (Nga). Sau đó, ông tham gia giảng dạy tại Trường ĐH Bách Khoa, Trường ĐH Sư phạm Kỹ thuật TP.HCM...

Trong quá trình công tác, PGS.TS Trần Chí Đáo giữ nhiều chức vụ quan trọng như Thành ủy viên khóa IV, Bí thư Đảng ủy khối các trường đại học - cao đẳng - trung học chuyên nghiệp, Thứ trưởng Bộ GD&ĐT, Giám đốc ĐHQG-HCM khóa đầu tiên. Ông đã nghỉ hưu từ năm 2001.

kiện cần thiết cho hoạt động công đoàn.

Mô hình đại học khởi nghiệp

Đánh giá về hoạt động hội nhập quốc tế trong lĩnh vực khoa học - công nghệ, PGS.TS Lâm Quang Vinh - Trưởng ban Ban KH&CN ĐHQG-HCM cho rằng, dù đạt nhiều thành tựu đáng khích lệ nhưng một số ngành nghiên cứu trong ĐHQG-HCM chưa đủ năng lực và điều kiện để mở rộng hợp tác quốc tế, thiếu nhà nghiên cứu đầu ngành, nguồn lực tài chính hạn hẹp cũng như chưa lôi kéo được doanh nghiệp tham gia các dự án nghiên cứu cấp quốc gia.

"ĐHQG-HCM cần xây dựng các nhiệm vụ nghiên cứu khoa học phù hợp, có thẩm định, đánh giá khả năng ứng dụng của nghiên cứu. Nếu chú trọng chỉ số về số lượng công bố khoa

học hay bằng sáng chế là chưa đủ để đánh giá hiệu quả và sự cạnh tranh trong nghiên cứu KH&CN của các trường đại học" - PGS.TS Lâm Quang Vinh nhấn mạnh.

Trưởng Ban KH&CN ĐHQG-HCM đề xuất ĐHQG-HCM cần tiếp tục triển khai các chương trình hợp tác với Bộ KH&CN, đặc biệt là các chương trình trọng điểm quốc gia. Từ đó thu hút các chuyên gia, nhà khoa học quốc tế tham gia, hình thành các nhóm nghiên cứu mạnh, trong đó chú trọng đến các nhóm nghiên cứu khoa học trẻ. Đồng thời, nhanh chóng triển khai dự án "Hợp tác doanh nghiệp, địa phương theo hướng tiếp cận 4.0" để tạo sự liên kết giữa các doanh nghiệp với cơ quan nghiên cứu khoa học, đổi mới công nghệ, tăng năng suất sản phẩm.

Thảo luận về chủ đề "Đại học khởi nghiệp: Xu hướng của đại học trong thời đại của cuộc Cách mạng Công nghiệp lần thứ 4", PGS.TS Nguyễn Anh Thi - Giám đốc Khu Công nghệ Phần mềm ĐHQG-HCM cho rằng: "Sự thay đổi, bổ sung liên tục Luật Giáo dục Đại học trong vòng 6 năm qua cho thấy sự lúng túng của chúng ta trong dự báo tình hình thực tiễn. Nhưng điều đó cũng chứng minh thực tiễn đang có những thay đổi nhanh chóng, khó lường. Do vậy, các đại học cần phải thiết kế một cơ chế quản trị cho phép thay đổi linh hoạt tổ chức và hoạt động của mình để thích ứng và phát triển".

Theo PGS.TS Nguyễn Anh Thi, mô hình đại học khởi nghiệp được thế giới chứng minh là một giải pháp hiệu quả trước bối cảnh mới này.

(Xem tiếp trang 25)

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt trao bằng khen cho các nhà khoa học.

Ảnh: Đức Lộc

MỘT NĂM KHỞI SẮC VỀ KHOA HỌC CÔNG NGHỆ

Thái Việt

Thực hiện chủ đề "Khoa học công nghệ, nâng tầm hội nhập", trong năm 2018 ĐHQG-HCM đặc biệt chú trọng hoạt động khoa học công nghệ (KHCN) và đạt những kết quả rất đáng khích lệ.

Nobel giải thưởng khoa học mới

Trong năm qua, ĐHQG-HCM tổ chức 87 hội nghị, hội thảo trong nước; 75 hội nghị, hội thảo quốc tế và hơn 100 tọa đàm, seminar, triển lãm. Những hoạt động này đã tạo ra diễn đàn đa dạng cho giảng viên, nhà khoa học của ĐHQG-HCM và các trường thành viên được giao lưu, học hỏi kinh nghiệm, công bố kết quả nghiên cứu, góp phần giải quyết những vấn đề cấp thiết của học thuật và đời sống xã hội.

Nhiều nhà khoa học của ĐHQG-HCM đã đạt những giải thưởng khoa học uy tín: PGS.TS Nguyễn Văn Hùng, Trường ĐH Quốc Tế với giải thưởng Tạ Quang Bửu; PGS.TS Nguyễn Ngọc Điện, Trường ĐH Kinh tế - Luật là người Việt Nam đầu tiên và duy nhất ở châu Á trở thành viện sĩ Viện Hàn lâm Khoa học Hải ngoại Pháp; TS Hoàng Thị Đông Quỳ, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên và TS Nguyễn Thị Lê Thu, Trường ĐH Bách Khoa được Hội đồng khoa học L'oreal - UNESCO trao giải thưởng Nhà khoa học nữ xuất sắc và học bổng nghiên cứu khoa học...

Nỗ lực trong phục vụ cộng đồng

ĐHQG-HCM ký kết hợp tác với TP.HCM về nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, chất lượng tăng trưởng, năng lực cạnh tranh; cải cách hành chính, giảm ùn tắc, tai nạn giao thông; chống ngập nước, ô nhiễm môi trường; ứng phó biến đổi khí hậu, nước biển dâng... Đồng thời ĐHQG-HCM cũng ký kết với tỉnh Tây Ninh về việc xây dựng các mô hình nông nghiệp công nghệ cao, áp dụng khoa học kỹ thuật vào sản xuất nông nghiệp cho địa phương.

Viện Công nghệ Nano đã trao tặng Hệ thống quan trắc và cảnh báo xâm nhập mặn tự động tại Vĩnh Long và Bến Tre. Hệ thống này giúp theo dõi và cảnh báo hiệu quả độ mặn của nước, chủ động trong việc tưới tiêu, nuôi trồng thủy hải sản và sinh hoạt. Hệ thống làm việc 24/24, cập nhật thông tin liên tục và kết nối không dây đến điện thoại di động, máy tính để cảnh báo độ mặn khi vượt ngưỡng. Trong khi đó, Phân hiệu ĐHQG-HCM tại Bến Tre phối hợp Trung tâm Nước sạch và Vệ sinh Môi trường Nông thôn tỉnh tiếp tục bàn giao các túi trữ nước ngọt cho huyện Mỏ Cày Nam. Đây là giải pháp cấp bách giúp bà con nông dân ứng phó với tình trạng xâm nhập mặn thường xảy ra tại các tỉnh Tây Nam bộ trong những năm gần đây.

Công nghệ sản xuất thuốc Cartilatist được Viện Tế bào gốc chuyển giao độc quyền cho Bệnh viện Đa khoa Vạn Hạnh trong 10 năm. Đây là loại thuốc dùng để trị bệnh thoái hóa khớp gối và thoái hóa cột sống. Cartilatist sẽ được sản xuất quy mô lớn vào năm 2019 và đánh giá lâm sàng vào năm 2020-2021. Đến nay trên thế giới có khoảng 10 sản phẩm thuốc tế bào gốc được cấp phép lưu hành.

Chương trình Tây Nam bộ sắp về đích

Năm 2018 chương trình Tây Nam bộ hoàn thành 13 nhiệm vụ khoa học công nghệ bắt đầu thực hiện từ năm 2015, nghiệm thu cấp quốc gia 11 nhiệm vụ, tiếp tục triển khai 21 nhiệm vụ bắt đầu thực hiện từ năm 2017.

Nhiều đề tài nghiên cứu trong khuôn khổ Chương trình Tây Nam bộ đạt kết quả tốt khi áp dụng vào thực tiễn, phục vụ đời sống, ứng phó

với biến đổi khí hậu, phục vụ phát triển bền vững khu vực Đồng bằng sông Cửu Long. Trong đó nổi bật là đề tài "Ứng dụng giải pháp bê tông cốt phi kim nhằm tăng cường tính bền vững cho các công trình kè chắn sóng ven biển ở khu vực Đồng bằng sông Cửu Long dưới tác động của biến đổi khí hậu" do Công ty BUSADCO chủ trì. Công nghệ này đã triển khai ứng dụng thí điểm 1.200m thuộc khu vực Kinh Mới - Đá Bạc (huyện Trần Văn Thời).

Thí điểm mô hình KHCN mới

Ngay từ đầu năm 2018, Giám đốc ĐHQG-HCM phê duyệt đề án "Thí điểm xây dựng Trung tâm INOMAR thành Trung tâm Xuất sắc tại ĐHQG-HCM". Mục tiêu của trung tâm này là liên kết các nhóm nghiên cứu trong nước và quốc tế để triển khai các dự án liên ngành, đa lĩnh vực nhằm tạo ra sản phẩm KHCN tầm quốc gia và quốc tế, xây dựng đội ngũ nhà khoa học và nhân viên trình độ cao, hình thành môi trường học thuật mở với sự tham gia của các chuyên gia hàng đầu Việt Nam và thế giới.

Song song đó, Trung tâm Nghiên cứu công nghệ và thiết bị công nghiệp Trường ĐH Bách Khoa được Sở Kế hoạch và Đầu tư TP.HCM cấp giấy chứng nhận đăng ký doanh nghiệp công ty cổ phần. Công ty này được nâng cấp từ Tổ chức khoa học công nghệ với tên mới là Công ty Cổ phần Khoa học Công nghệ Bách Khoa TP.HCM. Đây là mô hình công ty cổ phần KHCN đầu tiên của cả nước và Trường ĐH Bách Khoa sở hữu 28% cổ phần. Công ty hoạt động trên lĩnh vực

kiến trúc và tư vấn kỹ thuật, nghiên cứu khoa học và phát triển công nghệ, sửa chữa máy móc và thiết bị, sản xuất ô tô và xe cơ động cơ, xây dựng nhà và công trình kỹ thuật dân dụng...

Công bố khoa học và hợp tác quốc tế

Tính đến tháng 11/2018, ĐHQG-HCM công bố 1.953 bài báo/báo cáo hội nghị trên tất cả lĩnh vực. Riêng số bài báo công bố trên tạp chí là 859 bài, trong đó có 574 bài đăng trên các tạp chí quốc tế uy tín.

Tạp chí *Biomedical Research and Therapy* và tạp chí *Progress in Stem Cell* của Viện Tế bào gốc được thêm vào danh mục tạp chí khoa học quốc tế thuộc Scopus. *Biomedical Research and Therapy* chuyên về sinh học, y học, xuất bản bằng tiếng Anh, mỗi năm 12 số, đã công bố gần 300 bài báo của các tác giả từ hơn 10 quốc gia. *Progress in Stem Cell* chuyên sâu về lĩnh tế bào gốc, cũng xuất bản bằng tiếng Anh, mỗi năm 4 số.

Năm 2018 cũng ghi dấu sự hợp tác mới giữa ĐHQG-HCM với Đại học California Los Angeles (UCLA) trong lĩnh vực nghiên cứu, công bố và thương mại hóa sản phẩm thay vì chỉ dừng lại ở hợp tác trao đổi học thuật.

Đầu tư cho khởi nghiệp, đổi mới sáng tạo

Thông qua Khu Công nghệ Phần mềm, ĐHQG-HCM đã hỗ trợ 40 dự án khởi nghiệp, 1/3 trong đó đã được hỗ trợ gọi vốn. Việc thành lập hai đơn vị mới Quỹ khởi nghiệp và Trung tâm Khởi nghiệp và đổi mới sáng tạo sẽ làm đầu mối kiến tạo môi trường và phát hiện các ý tưởng sáng tạo, khởi nghiệp. Đến năm 2020, cộng đồng khởi nghiệp ĐHQG-HCM sẽ có khoảng 100 doanh nghiệp, tạo ra 2.000 việc làm và 2.000 vị trí thực tập cho sinh viên mỗi năm.

Năm 2018, ĐHQG-HCM đứng vào top 701-750 các trường đại học hàng đầu thế giới, theo bảng xếp hạng QS World. Đây chính là động lực để ĐHQG-HCM tiếp tục trên con đường trở thành một hệ thống đại học trong tốp đầu châu Á, nơi hội tụ của khoa học, công nghệ, văn hóa và tri thức Việt Nam ■

BƯỚC TIẾN CỦA ĐHQG-HCM TRONG HOẠT ĐỘNG SỞ HỮU TRÍ TUỆ

Hoạt động sở hữu trí tuệ ngày càng có vai trò quan trọng trong quá trình định hình môi trường đại học nghiên cứu trên thế giới. Chứng chỉ về quyền sở hữu trí tuệ là vật chứng bảo đảm cho thành công của nhà khoa học đối với cộng đồng học thuật.

Ban KHCN

CÙNG với những thành tựu về hoạt động khoa học và công nghệ, hoạt động sở hữu trí tuệ (SHTT) của ĐHQG-HCM trong năm 2018 đã đạt nhiều kết quả nổi bật, đánh dấu bước phát triển mới trong quá trình hội nhập chất lượng giáo dục quốc tế.

Tính đến quý 4/2018, ĐHQG-HCM đã đăng ký 423 đơn, trong đó 155 đơn được cấp văn bằng bảo hộ, 176 đơn đang trong giai đoạn thẩm định nội dung và 92 đơn đang trong giai đoạn thẩm định hình thức.

Điểm nổi bật của hoạt động SHTT tại ĐHQG-HCM năm 2018 là việc thực hiện đề án: "Triển khai thí điểm đăng ký sáng chế thông qua hiệp ước hợp tác về sáng chế quốc tế PCT và chỉ định vào Mỹ đối với các kết quả nghiên cứu của ĐHQG-HCM". Đây là điểm đột phá của ĐHQG-HCM trong việc định hướng mở rộng, tiếp cận và hội nhập hoạt động nghiên cứu khoa học trên trường quốc tế.

Qua 5 tháng triển khai, ban chủ nhiệm đề án đã nhận được hơn 30 đề xuất tham gia đề án từ các nhóm nghiên cứu, nhà khoa học trong toàn hệ thống, đặc biệt các nhóm nghiên cứu từ

Trường ĐH Khoa học Tự nhiên, Trường ĐH Bách Khoa, Trung tâm Nghiên cứu Vật liệu Cấu trúc Nano và Phân tử... Đến nay, 3 đề xuất tham gia đề án đã đăng ký quyền sáng chế tại Mỹ và được Cơ quan sáng chế Mỹ (USPTO) tiếp nhận. Bên cạnh đó, đề án đã hoàn thiện quy trình đăng ký online vào USPTO. Đây là công cụ giúp đẩy nhanh các hoạt động đăng ký sáng chế từ kết quả nghiên cứu khoa học của ĐHQG-HCM trong giai đoạn tới.

Đồng thời, hoạt động đào tạo, huấn luyện nâng cao nhận thức và năng lực chuyên môn về xác lập quyền SHTT của ĐHQG-HCM đã gặt hái nhiều kết quả đáng ghi nhận. Đơn cử như: triển khai chương trình đào tạo chuyên viên SHTT cho cán bộ ĐHQG-HCM trong khuôn khổ hợp tác với TP.HCM; tổ chức khóa đào tạo chuyên sâu về SHTT, giúp nâng cao trình độ chuyên môn cho các cán bộ, giảng viên, nghiên cứu viên của ĐHQG-HCM...

Trung tâm Sở hữu trí tuệ và Chuyển giao công nghệ còn phối hợp Ban Khoa học và Công nghệ ĐHQG-HCM tiếp đón nhiều đoàn công tác quốc tế từ Pháp (Questel), Singapore, Indonesia, Mỹ và Nhật Bản... đến làm việc, chia sẻ kinh nghiệm và đồng tổ chức các hội thảo liên quan SHTT và thương mại hóa các sản phẩm SHTT.

(Xem tiếp trang 32)

PHƯƠNG HƯỚNG TUYỂN SINH đại học năm 2019 tại ĐHQG-HCM

Trong các năm qua, công tác tuyển sinh luôn được ĐHQG-HCM thực hiện một cách nghiêm túc, đúng các quy định chung của Bộ GD&ĐT, đồng thời phát huy tính tự chủ của một đại học lớn với vai trò là trung tâm đào tạo, nghiên cứu khoa học, công nghệ đa ngành, đa lĩnh vực, chất lượng cao.

Ban Đại Học

Công tác tuyển sinh năm 2019 của ĐHQG-HCM thực hiện theo các nguyên tắc chính: (1) tuyển chọn những thí sinh đạt chất lượng, có nguyện vọng và năng lực phù hợp theo học các nhóm ngành/ngành/chương trình đào tạo; (2) tuân thủ và không trái với quy định tuyển sinh của Bộ GD&ĐT; (3) đa dạng phương thức tuyển sinh; và (4) tăng cường sử dụng kết quả kỳ thi đánh giá năng lực của ĐHQG-HCM.

Các phương thức xét tuyển

Điều kiện chung để được xét tuyển vào ĐHQG-HCM là thí sinh đã tốt nghiệp trung học phổ thông (THPT) và việc xét tuyển sẽ thực hiện theo nhiều phương thức khác nhau.

Phương thức 1: Xét tuyển thẳng, ưu tiên xét tuyển thí sinh theo quy chế tuyển sinh đại học hệ chính quy của Bộ GD&ĐT với chỉ tiêu tối đa không quá 5% tổng chỉ tiêu của ngành/nhóm

ngành.

Phương thức 2: Ưu tiên xét tuyển (UTXT) theo quy định của ĐHQG-HCM dành cho đối tượng là học sinh các trường THPT chuyên, năng khiếu thuộc các trường đại học, tỉnh thành trên toàn quốc; học sinh các trường THPT thuộc nhóm 100 trường có điểm trung bình thi THPT quốc gia cao nhất trong các năm 2015, 2016, 2017, 2018.

Chỉ tiêu tối đa cho phương thức này không quá 10-15% tổng chỉ tiêu ngành/nhóm ngành. Thí sinh được đăng ký tối đa không quá 3 nguyện vọng UXTT vào các trường đại học thành viên, khoa trực thuộc của ĐHQG-HCM (có xác định thứ tự ưu tiên khi thí sinh đăng ký từ 2 nguyện vọng trở lên vào cùng một trường/khoa).

Hội đồng tuyển sinh các đơn vị xem xét, quyết định theo các tiêu chí: điểm trung bình học kỳ THPT của tổ hợp môn xét tuyển do thí sinh đăng ký, bài luận viết tay, thư giới thiệu của giáo viên, điểm trung bình học kỳ THPT môn

tiếng Anh hoặc các chứng chỉ Anh ngữ quốc tế.

Phương thức 3: Xét tuyển dựa trên kết quả thi THPT quốc gia năm 2019. Dựa vào chỉ tiêu của các trường/khoa mà xác định tỷ lệ chỉ tiêu theo điều kiện xét tuyển thực tế. ĐHQG-HCM thực hiện công tác xét tuyển thí sinh theo quy chế hiện hành của Bộ GD&ĐT, quy định chi tiết của ĐHQG-HCM và các trường/khoa.

Phương thức 4: Xét tuyển dựa trên kết quả kỳ thi đánh giá năng lực do ĐHQG-HCM tổ chức với chỉ tiêu tối đa 40% tổng chỉ tiêu của ngành/nhóm ngành. Theo đó, thí sinh phải dự thi và có kết quả thi kỳ thi kiểm tra năng lực do ĐHQG-HCM tổ chức. Thí sinh được đăng ký tối đa không quá 3 nguyện vọng vào các trường đại học thành viên, khoa trực thuộc của ĐHQG-HCM (có xác định thứ tự ưu tiên khi thí sinh đăng ký

THPT nước ngoài tại Trường ĐH Bách Khoa. Xét tuyển ngành Y đa khoa chất lượng cao đối với thí sinh tốt nghiệp đại học tại Khoa Y. Xét tuyển bằng phương thức phỏng vấn trực tiếp (hoặc có sự kết hợp với phương thức khác): kiểm tra thái độ nghề nghiệp, năng khiếu... với những ngành/nhóm ngành đặc thù tại các đơn vị.

Những ngành học mới

Số lượng mã ngành/nhóm ngành/chương trình tuyển sinh tại ĐHQG-HCM năm 2018 của ĐHQG-HCM là 189. Trong đó, Trường ĐH Bách Khoa là 54, Trường ĐH Kinh tế - Luật là 37, Trường ĐH KHXH&NV là 36, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên là 22, Trường ĐH Quốc Tế là 19, Trường ĐH Công nghệ Thông tin là 18, Khoa Y là 3.

Năm 2019, dự kiến số lượng mã các ngành/nhóm ngành/chương trình được tuyển sinh trình độ đại học tại ĐHQG-HCM là 196-197. Trường ĐH KHXH&NV mở mới ngành Quản trị thông tin và ngành Việt Nam học (dành cho người Việt Nam), chương

từ 2 nguyện vọng trở lên vào cùng một trường/khoa).

Phương thức 5: Dự kiến xét tuyển dựa trên kết quả các kỳ thi quốc tế. Dựa vào chỉ tiêu của các đơn vị mà xác định tỷ lệ chỉ tiêu theo điều kiện xét tuyển thực tế. Điều kiện: thí sinh có chứng chỉ quốc tế: SAT, ACT, BI, A-level...; đạt danh hiệu học sinh giỏi trong các năm học ở THPT và có hạnh kiểm tốt.

Phương thức khác tại các đơn vị: Dựa vào chỉ tiêu của các đơn vị mà xác định tỷ lệ chỉ tiêu theo điều kiện xét tuyển thực tế. Trường ĐH Quốc Tế xét tuyển bằng kết quả thi Đánh giá năng lực do Trường ĐH Quốc Tế tổ chức; xét tuyển dựa trên học bạ đối với học sinh có quốc tịch nước ngoài hoặc học sinh Việt Nam học chương trình THPT nước ngoài tại Trường ĐH Quốc Tế. Xét tuyển các học sinh học theo chương trình

Chất lượng cao ngành Quản trị dịch vụ du lịch và Lữ hành. Khoa Y mở mới ngành Răng Hàm Mặt và Điều dưỡng, Phân Hiệu ĐHQG-HCM tại tỉnh Bến Tre mở mới 1-2 ngành đào tạo và tuyển sinh phù hợp với khu vực Đồng bằng sông Cửu Long.

Theo phương hướng tuyển sinh năm 2019 của ĐHQG-HCM, các trường đại học thành viên, khoa trực thuộc và Phân hiệu ĐHQG-HCM xem xét xây dựng Đề án tuyển sinh năm 2019 chi tiết với nội dung cụ thể: ngành/chương trình, mã tuyển sinh, phương thức tuyển sinh, tỷ lệ chỉ tiêu cho từng phương thức và ngành/nhóm ngành/chương trình, các điều kiện đảm bảo chất lượng cho năng lực tuyển sinh, đào tạo tại đơn vị. Đề án tuyển sinh 2019 của các đơn vị phải công khai, báo cáo về Bộ GD&ĐT và ĐHQG-HCM theo quy định ■

Ảnh: Tư liệu

ĐHQG-HCM PHÁT TRIỂN NHÓM NGHIÊN CỨU MẠNH

Với định hướng trở thành đại học nghiên cứu, nhiều năm qua ĐHQG-HCM kiên trì thực hiện một chiến lược tổng thể nhằm xây dựng và phát triển khoa học và công nghệ (KH&CN) theo hướng gắn với nhu cầu phát triển kinh tế - xã hội của địa phương và hội nhập quốc tế.

Ban KHCN

Chiến lược phát triển KH&CN của ĐHQG-HCM xuyên suốt từ khi thành lập đến nay qua nhiều giai đoạn với những thành tựu quan trọng.

3 giai đoạn phát triển

Giai đoạn 1: Xây dựng nền tảng KH&CN thông qua việc hình thành các chương trình

trọng điểm nhằm phối hợp, khai thác, phát huy các thế mạnh nội tại là sự đa ngành và đa lĩnh vực trong đào tạo và nghiên cứu khoa học (NCKH). Các chương trình gồm: Công nghệ vật liệu mới, KH&CN nano, Công nghệ thông tin và truyền thông, Cơ khí và tự động hóa, Công nghệ sinh học, Năng lượng tái tạo, Bảo vệ môi trường và tài nguyên, Nghiên cứu cơ bản trong khoa học tự nhiên, kinh tế, xã hội, nhân văn khu vực Nam bộ.

Tương ứng với các chương trình trên, ĐHQG-HCM tập trung xây dựng hệ thống các phòng thí nghiệm (PTN) làm nền tảng cho việc triển khai công tác NCKH, chuyển giao công nghệ và đào tạo.

Giai đoạn 2: Hình thành nhóm nghiên cứu tiềm năng với các mũi nhọn nghiên cứu và các đơn vị nghiên cứu mới.

Trong các năm 2011-2016, ĐHQG-HCM

hình thành 2 PTN trọng điểm quốc gia và 11 PTN trọng điểm cấp ĐHQG; 41 nhóm nghiên cứu tiêu biểu thuộc các lĩnh vực: KHXH&NV, kinh tế - luật, quản lý (5 nhóm), khoa học tự nhiên (16 nhóm), khoa học Trái đất và môi trường (5 nhóm), công nghệ (15 nhóm). Các đơn vị nghiên cứu chuyên sâu gồm: Khu Công nghệ Phần mềm, Trung tâm Nghiên cứu và Đào tạo thiết kế vi mạch, PTN Nghiên cứu và Ứng dụng Tế bào gốc, Viện Công nghệ Nano, Trung tâm John Von Neumann, Trung tâm Nghiên cứu Vật liệu cấu trúc nano và phân tử, PTN Nghiên cứu Ung thư...

NCKH nâng cao chất lượng đào tạo: Sinh viên, học viên cao học (HVCH), nghiên cứu sinh (NCS) đã trở thành lực lượng quan trọng trong quá trình thực hiện các đề tài KH&CN. Đây cũng là thành phần nhân lực không thể thiếu trong các đơn vị, PTN trọng điểm, các nhóm nghiên cứu. Nhờ làm việc trong môi trường NCKH, chất lượng đào tạo đã tăng đáng kể, thể hiện qua số lượng công bố ISI có tác giả là những HVCH và NCS.

Giai đoạn 3: Xây dựng các nhóm nghiên cứu mạnh (nhóm NCM) liên ngành và trung tâm nghiên cứu xuất sắc dựa trên kết quả hoạt động của các nhóm/don vị nghiên cứu tiềm năng và lĩnh vực nghiên cứu mạnh đồng thời đưa các kết quả nghiên cứu phục vụ nhu cầu xã hội.

Trong năm 2018, ĐHQG-HCM đã ban hành các chính sách triển khai giai đoạn 3 của kế hoạch chiến lược KH&CN là xây dựng các nhóm NCM và liên ngành, triển khai thí điểm Trung tâm Xuất sắc. Với các tiêu chí rõ ràng, ĐHQG-HCM định kỳ xem xét phát triển thêm các nhóm nghiên cứu mới đủ tiêu chuẩn, đồng thời loại dần những nhóm nghiên cứu không đạt yêu cầu.

Tế bào của nhóm NCM và liên ngành gồm các nhà khoa học và chuyên giatrong và ngoài nước, các NCS, HVCH hoạt động cùng một hoặc vài hướng nghiên cứuđược dẫn dắt bởi một nhà khoa học có uy tín. Nguồn nhân lực là yếu tố then chốt, đặc biệt là người trưởng nhóm,

quyết định đến số lượng và chất lượng sản phẩm KH&CN nên việc xác định các tiêu chí của nhóm NCM để đầu tư là rất quan trọng.

Theo cách tổ chức này, các tập thể khoa học sẽ không ngừng phấn đấu để sớm được công nhận và được đầu tư. Đồng thời các nhóm NCM sẽ phát triển dần theo thời gian, vừa bổ sung vừa loại trừ. Các nhóm NCM sẽ là hạt nhân phát triển của những trung tâm nghiên cứu xuất sắc, qua đó thu hút, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao và gắn kết với các đối tác lớn trong và ngoài nước để cùng giải quyết những nhiệm vụ KHCN trọng điểm tầm quốc gia, quốc tế và tạo ra những sản phẩm KHCN xuất sắc.

Một điển hình hoạt động NCKH

Trong năm 2018, Trung tâm Nghiên cứu vật liệu cấu trúc nano và phân tử (Trung tâm INOMAR) đã triển khai thí điểm Trung tâm Xuất sắc đồng thời xác định sản phẩm mục tiêu trong giai đoạn 2017-2022 là công bố quốc tế có chỉ số IF tác động cao - sáng chế quốc tế - sản phẩm ứng dụng.

Sau gần một năm hoạt động, Trung tâm đã chứng minh năng lực hợp tác với các đại học uy tín quốc tế như: Trường ĐH California Berkely (UCB) và Trường ĐH California Los Angeles (UCLA) - Hoa kỳ, Trường ĐH Sungkyunkwan - Hàn Quốc, Trường ĐH Kyushu - Nhật bản, Trường ĐH Oxford - Anh Quốc, Viện Hàn lâm Khoa học và Công nghệ Đài Loan, ĐHQG Đài Loan...

So với năm học 2017 (12 công bố), số lượng công bố khoa học ISI năm 2018 của Trung tâm INOMAR đã tăng gấp 2,4 lần (29 công bố). Không chỉ tăng về số lượng, chất lượng công bố khoa học thông qua chỉ số IF được Trung tâm INOMAR duy trì ở mức cao (chỉ số ảnh hưởng IF trung bình/công bố ~ 5.7 và 77% thuộc Q1). Công bố có chỉ số IF cao nhất của trung tâm đến thời điểm này là 21.875, với 15/29 công bố trong năm 2018 thuộc top 5%.

Các công bố nổi bật là 1 công bố trên Tạp chí *Advanced Energy Materials* (IF = 21.875, Q1, top

Năm học	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Số công bố ISI	2	3	8	6	12	29
Công bố có chỉ số IF cao nhất	12,94	11,994	13,858	13,858	9,2	21,875

Thông kê công bố khoa học của Trung tâm giai đoạn 2013-2018 tại Trung tâm INOMAR.

5%), 1 công bố trên Tạp chí *Coordination Chemistry Reviews* (IF ~ 14.5, Q1, top 5%), 1 công bố trên Tạp chí *RSC Journal of Materials Chemistry A* (IF ~ 10, Q1, top 5%), 2 công bố trên Tạp chí *ACS Applied Materials and Interfaces* (IF ~ 8, Q1, top 5%), *RSC Journal of Materials Chemistry C* (IF ~ 6, Q1, top 5%)...

Đặc biệt, Trung tâm đã có 3 công bố khoa học trên các tạp chí thuộc nhà xuất bản Nature, 2 công bố trên Tạp chí *Scientific Reports* - IF ~ 4.0, Q1, top 5% và *Asia Materials* - IF ~ 7.2, Q1, Top 5%) và tiếp tục có những công bố ISI uy tín có chỉ số IF rất cao đến từ các nghiên cứu kết hợp giữa mô phỏng tính toán và thực nghiệm.

Không chỉ giới hạn trong nghiên cứu cơ bản, hiện Trung tâm đẩy mạnh những nghiên cứu ứng dụng có thể đăng ký bằng sáng chế trong nước và quốc tế. Đến nay đã có 2 đơn đăng ký bằng sáng chế được Cục Sở hữu Trí tuệ Việt Nam chấp nhận, 1 hồ sơ đăng ký bằng sáng chế Hoa Kỳ đang được thẩm định và 1 hồ sơ đăng ký bằng sáng chế Hoa Kỳ đang trong quá trình hoàn thiện thủ tục.

Sinh viên, học viên cao học, nghiên cứu sinhđã trở thành lực lượng quan trọng trong quá trình thực hiện các đề tài KH&CN.

Công tác đào tạo gắn liền với NCKH: 31/60 công bố của Trung tâm có tên tác giả đầu là HVCH, NCS. Các công bố khoa học của NCS, HVCH đều để địa chỉ đơn vị đào tạo (Trường ĐH Khoa học Tự nhiên, Trường ĐH Bách Khoa) và đơn vị nghiên cứu (Trung tâm INOMAR). Kết quả luận án (tiếng Anh) của mỗi NCS đều được công bố trong 2-3 bài báo ISI có chỉ số ảnh hưởng cao, (IF trung bình > 5.0/công bố).

Hiện tại, đơn vị bước đầu xây dựng 3 nhóm nghiên cứu mới kết hợp nghiên cứu thực nghiệm và mô phỏng tính toán vật liệu (năng lượng sạch, chăm sóc sức khỏe và lưu trữ thông tin), làm tiền đề phát triển thành nhóm NCM.

Giải pháp xây dựng nhóm NCM

Từ mô hình thí điểm Trung tâm INOMAR cho thấy khi xây dựng những nhóm NCM trong

ĐHQG-HCM cần chú ý đến các yếu tố:

(1) Trước hết phải bắt đầu từ tâm huyết của những nhà khoa học có năng lực và trình độ, có uy tín, giữ vai trò trưởng nhóm, tập hợp được đội ngũ, xác định được hướng phát triển cho nhóm. Trưởng nhóm chính là con chim đầu đàn dẫn dắt cả nhóm đi theo.

(2) Có chính sách thỏa đáng đầu tư cho nhóm NCM. Nếu có nhà khoa học đầu ngành mà không có đầu tư sẽ không thể có nhóm NCM.

(3) Thu hút được NCS và HVCH. Ở đây, xin đặc biệt nhấn mạnh đến vai trò quan trọng của các NCS trong việc phát triển các nhóm nghiên cứu. Ngoài kinh phí thuê khoán chuyên môn trích từ các đề tài, cần có những hỗ trợ tương đương với lương cơ bản đủ sống cho các NCS và thực tập sinh sau tiến sĩ nước ngoài tham gia nhóm NCM để NCS tập trung toàn bộ thời gian cho công việc. Nếu có sự hỗ trợ kinh phí, nhiều nhóm nghiên cứu của ĐHQG-HCM hoàn toàn có thể tiếp nhận các nhà khoa học, các NCS và thực tập sinh người nước ngoài đến làm việc, khi đó hiệu quả hoạt động của nhóm nghiên cứu sẽ tốt hơn nữa.

(4) Đầu tư cho các nhóm NCM dài hơi theo kế hoạch 5 năm. Việc đầu tư, bổ sung nhân lực, cơ sở vật chất, các trang thiết bị hiện đại và điều kiện làm việc cho các nhóm NCM là yếu tố có ý nghĩa cực kỳ quan trọng để thúc đẩy sự thành công của hoạt động KHCN cũng như nâng cao chất lượng đào tạo của ĐHQG-HCM.

(5) Phải thiết lập được những mối quan hệ hợp tác mạnh (trong và ngoài nước). Vì chỉ có phát huy tốt quan hệ hợp tác với các nhà khoa học có uy tín trong và ngoài nước, các nhóm NCM mới thể hiện được ưu thế của các nghiên cứu liên ngành, mau chóng tiếp cận trình độ, chuẩn mực quốc tế.

(6) Hình thành được hướng nghiên cứu hiện đại, có tầm ảnh hưởng trong khoa học sẽ là tiềm năng phát triển tốt cho nhóm NCM.

(7) Hoạt động của nhóm NCM cần được đánh giá định kỳ với những kết quả cụ thể: tạo ra những nghiên cứu có chất lượng được khẳng định bằng số lượng công trình khoa học, đặc biệt là số bài báo quốc tế ISI, các phát minh sáng chế, thể hiện khả năng ứng dụng thực tiễn, chuyển giao công nghệ cho xã hội... Từ đó, mang lại uy tín, giá trị cho trường đại học, thu hút được học viên giỏi của các chương trình đào tạo sau đại học và các thực tập sinh sau tiến sĩ đến làm việc ■

VIỆN MÔI TRƯỜNG VÀ TÀI NGUYÊN: PHỤC VỤ PHÁT TRIỂN ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG

Năm 2018, Viện Môi trường và Tài nguyên ĐHQG-HCM (Viện MT&TN) tiếp tục thực hiện nhiều đề tài nghiên cứu khoa học tại các tỉnh thành ở Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL), đề xuất và triển khai nhiều giải pháp bảo vệ môi trường theo hướng phát triển bền vững.

Viện MT-TN

Dặc biệt, ở 4 mảng hoạt động chuyên môn chính gồm: đào tạo, nghiên cứu khoa học, chuyển giao công nghệ và quan trắc môi trường quốc gia của Viện đều đạt kết quả rất khả quan.

Cung cấp mô hình phù hợp

Với định hướng nghiên cứu phục vụ sử dụng hợp lý và bảo vệ tài nguyên - môi trường, tạo ra sinh kế bền vững cho dân cư vùng ĐBSCL, Viện MT&TN thực hiện nhiều công trình nghiên cứu nổi bật. Đơn cử, đề tài "Nghiên cứu ứng

dụng và triển khai một số mô hình không phát thải hướng tới ngăn ngừa ô nhiễm cho cụm dân cư nông thôn vùng ĐBSCL". Đề tài này nhằm giới thiệu và phát triển mô hình ngăn ngừa, xử lý ô nhiễm tích hợp theo hướng chi phí thấp, tận dụng tối đa hệ sinh thái sẵn có với tên gọi mô hình VACBNXT. Trong đó, V: vườn, A: ao, C: chuồng, B: hệ thống thu hồi tái chế, N: nhà, X: xưởng sản xuất và T: trạm xử lý nước thải.

Dựa trên nền tảng mô hình VACBNXT, Viện MT&TN triển khai 3 mô hình điển hình cho 3 làng nghề đặc trưng ở ĐBSCL gồm: Mô

Mô hình sinh thái làng nghề dệt nhuộm chiếu xã Định An, huyện Lấp Vò, tỉnh Đồng Tháp.

hình tích hợp ngăn ngừa và giảm thiểu ô nhiễm môi trường cho hộ sản xuất thạch dừa thô tại Bến Tre; Mô hình sinh thái môi trường nhằm giảm thiểu ô nhiễm cho hộ dệt nhuộm chiếu tại Đồng Tháp; Mô hình tích hợp gắn với bảo vệ môi trường cho hộ sản xuất bột kết hợp chăn nuôi heo tại Đồng Tháp.

Các mô hình này không chỉ giảm thiểu ô nhiễm môi trường nước, khí và chất thải rắn mà còn sinh ra lợi nhuận từ việc tận dụng, thu hồi và tái chế chất thải. Mô hình cũng khắc phục được rào cản về chi phí đầu tư và vận hành hệ thống xử lý chất thải. Với các sản phẩm đa dạng và vượt chỉ tiêu (các mô hình, sản phẩm công bố, đào tạo, sách chuyên khảo...), đề tài đã được Hội đồng nghiệm thu cấp Nhà nước đánh giá xuất

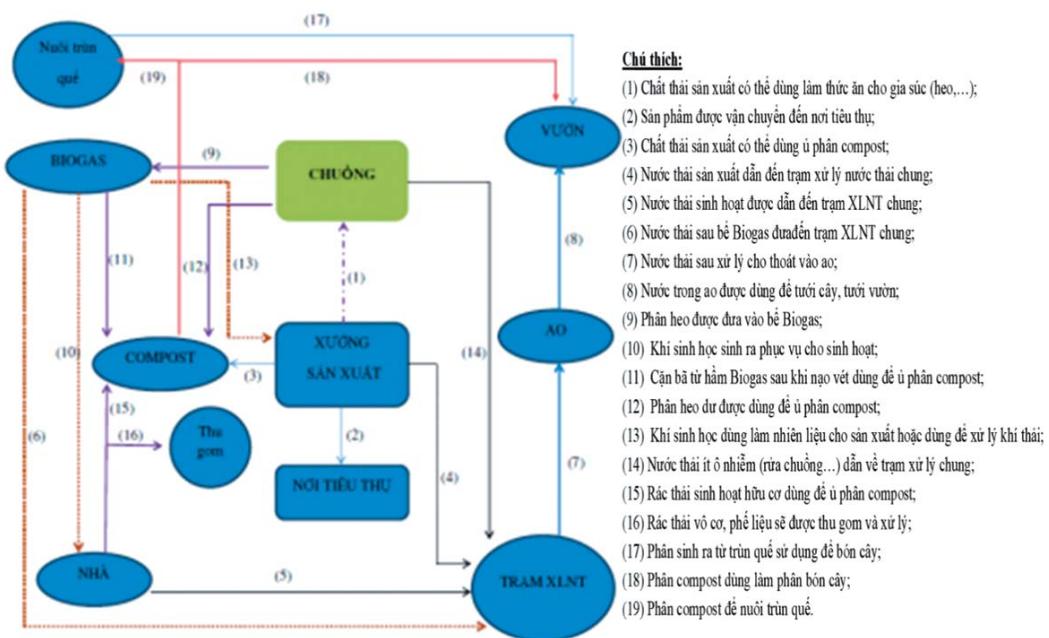
sắc, đạt mục tiêu và nội dung nghiên cứu đã đặt ra.

Bên cạnh đó, qua đề tài "Nghiên cứu triển khai thực hiện các giải pháp tổng hợp để xử lý môi trường của làng nghề sản xuất bột kết hợp chăn nuôi heo, trình diễn tại huyện Châu Thành, Đồng Tháp", Viện MT&TN đề xuất các giải pháp tổng hợp để ngăn ngừa, giảm thiểu ô nhiễm và xử lý triệt để chất thải làng nghề sản xuất bánh tráng kết hợp chăn nuôi heo phù hợp với quy mô từng nhóm hộ.

Theo đó, Viện MT&TN triển khai thí điểm hai mô hình tích hợp ngăn ngừa và giảm thiểu ô nhiễm môi trường cho hai hộ điển hình quy mô vừa và nhỏ. Mô hình này tạo cơ hội đầu tư đạt lợi nhuận với thời gian hoàn vốn ngắn, giảm gánh nặng chi phí khi chỉ đầu tư duy nhất hệ thống xử lý nước thải cho các hộ dân. Đồng thời nhóm thực hiện cũng cung cấp hỗ trợ địa phương thành lập hai tổ tự quản bảo vệ môi trường làng nghề.

Đóng góp cho hoạt động bảo vệ môi trường

Trung tâm Công nghệ Môi trường (CEFINEA) thuộc Viện MT&TN là một trong những đơn vị hàng đầu về lĩnh vực xử lý nước thải cho những ngành đặc trưng như: mía đường, dệt nhuộm... Ngoài ra, CEFINEA thực hiện chuyển giao, tư vấn thành công các công trình xử lý của nhiều ngành nghề khác như: thủy sản,

Mô hình sinh thái khép kín tổng quát cho các hộ dân ở làng nghề ĐBSCL.

Mô hình tích hợp ngăn ngừa và giảm thiểu ô nhiễm môi trường cho hộ điển hình tại làng nghề sản xuất thạch dừa thô xã Nhơn Thạnh, thành phố Bến Tre.

Mô hình tích hợp bảo vệ môi trường cho hộ điển hình tại làng nghề sản xuất bột kết hợp chăn nuôi heo xã Tân Phú Trung, huyện Châu Thành, tỉnh Đồng Tháp.

thực phẩm, hóa chất...

Các hoạt động tư vấn, xây dựng, lắp đặt, chuyển giao khoa học công nghệ được thực hiện trong thời gian qua là một trong những thành tích và đóng góp nổi bật của CEFINEA cho hoạt động của Viện MT&TN nói riêng và cho lĩnh

vực bảo vệ môi trường nói chung. Một số hoạt động tiêu biểu của CEFINEA có thể kể đến như: Cung cấp vật tư, thiết bị và thi công lắp đặt Hệ thống XLNT và XL khí thải cho 13 trạm trung chuyển rác trên địa bàn TP.HCM, Ban Quản lý Khu Liên hợp xử lý thành phố (MBS) với giá trị hợp đồng là 33,9 tỷ đồng; Chuyển giao công nghệ hệ thống xử lý nước thải dệt nhuộm công suất $2.950\text{m}^3/\text{ngày}$ cho Công ty cổ phần Dệt may Nha Trang với giá trị hợp đồng 23,972 tỷ đồng; Thiết kế, thi công lắp đặt hệ thống xử lý nước thải thứ cấp nhà máy sản xuất Ethanol công suất $4.200\text{m}^3/\text{ngày}$ cho Công ty cổ phần Toyo Thái với giá trị hợp đồng 21 tỷ đồng...

Các đề tài khoa học công nghệ của Viện MT&TN thực hiện tại nhiều địa phương khu vực phía Nam không chỉ đóng góp vào thành tích nghiên cứu khoa học đỉnh cao của ĐHQG-HCM mà còn tạo ra các sản phẩm phục vụ mục tiêu phát triển bền vững, thích ứng với biến đổi khí hậu của các địa phương ■

Đoàn công tác tham quan mô hình tích hợp ngăn ngừa và giảm thiểu ô nhiễm môi trường tại làng nghề sản xuất bánh tráng kết hợp chăn nuôi heo

10 SỰ KIỆN KHOA HỌC THẾ GIỚI NĂM 2018

Năm 2018 khép lại với nhiều sự kiện nổi bật và phát hiện đột phá, đặc biệt là trong lĩnh vực y học và khoa học vũ trụ. Thay đổi định nghĩa kilogram, phóng tàu không gian thăm dò mặt trời, tạo trẻ em chỉnh sửa gen đầu tiên... là những dấu mốc đáng nhớ trong năm qua.

Hoài Chung tổng hợp

■ Tái định nghĩa đơn vị kilogram

Ngày 16/11, đại diện giới khoa học từ hơn 60 quốc gia đã họp tại Pháp và thống nhất tái định nghĩa khái niệm kilogram. Trước đây đơn vị kilogram vốn được xác định theo nguyên mẫu kilogram quốc tế Le Grand K (IPK), tức khối kim loại hình trụ được bảo quản trong hầm an toàn ở Paris cách đây 130 năm. Từ lâu các nhà khoa học đã biết khối lượng của nó thay đổi theo thời gian do sự hao mòn và ô nhiễm không khí bám vào bề mặt. Vì vậy, khi nhận thấy sự thiếu hụt khối lượng gần đây của nó, việc chọn ra một tiêu chuẩn mới là điều cần thiết.

Từ ngày 20/5/2019, định nghĩa kilogram sẽ được thay đổi bằng hằng số Planck nhằm đảm bảo đại lượng này luôn đáng tin cậy, giúp các phép đo khối lượng trở nên chính xác. Hằng số này được đo bằng cách sử dụng công nghệ "cân bằng Kibble" do nhà vật lý học quá cố Bryan Kibble phát triển. Cùng với kilogram, ba đơn vị cơ bản khác cũng sẽ được định nghĩa lại theo kết quả bỏ phiếu là ampere, kelvin và mole đều dựa trên các hằng số tự nhiên là điện tích nguyên tố, hằng số Boltzmann và hằng số Avogadro.

Nguyên mẫu kilogram quốc tế trong hầm an toàn ở Paris. *Ảnh: Independent*

■ Phát hiện hình dạng hình học mới trong tế bào

Các nhà nghiên cứu đến từ ĐH Seville và Viện Y sinh Seville đã khám phá một dạng hình học đặc biệt được gọi là "scutoid". Scutoid có hình dạng 3 chiều, nhìn như một lăng trụ nhưng có một mặt đáy là lục giác và mặt còn lại là ngũ giác. Trong đó, hai đỉnh của mặt lục giác và một đỉnh của mặt ngũ giác được nối lại bởi một liên kết hình chữ Y. "Cách mà những tế bào này kết hợp lại với nhau theo ba chiều thật kỳ lạ" - nhà sinh lý học Javier Buceta, một trong những người phát hiện ra scutoid, phát biểu.

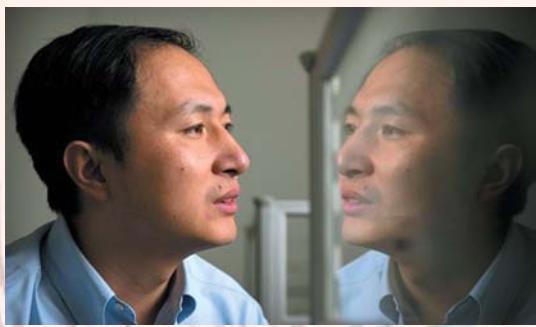

Dạng hình học mới tồn tại trong tế bào sinh vật. *Ảnh: Internet*

Trước đây, giới khoa học chưa từng biết đến sự tồn tại của hình dạng này, nhưng hóa ra nó tồn tại khắp mọi nơi, nhất là ở trong cơ thể sinh vật. Sự sống có lẽ sẽ không thể tồn tại mà không có nó, vì hình dạng đặc biệt này cho phép tạo ra bề mặt cong giúp các tế bào và mô phát triển, kết nối và tiết kiệm năng lượng tiêu hao để duy trì các kết nối đó. Nhà sinh lý học Buceta nói rằng khám phá mới này sẽ rất có ích cho các nhà khoa học trong việc tạo ra các cơ quan và mô nhân tạo trong tương lai.

■ Cập song sinh chuyển gen đầu tiên trên thế giới

Ngày 26/11, tại hội thảo khoa học quốc tế về

Nhà nghiên cứu Hạ Kiến Khuê. Ảnh: AP

điều chỉnh gen tổ chức ở Hồng Kông, nhà nghiên cứu Hạ Kiến Khuê người Trung Quốc khẳng định đã điều chỉnh phôi thai của 7 cặp đôi. Trong đó, một trường hợp mang thai đã cho kết quả điều chỉnh ADN thành công. Công bố này làm cho cộng đồng khoa học quốc tế phấn nỗ. Ông Hạ nhấn mạnh mục tiêu chỉ để thử chèn thêm các đặc tính sinh học mà ít người có được - chẳng hạn, khả năng kháng nhiễm HIV chứ không nhầm để chữa trị hay ngăn ngừa những loại bệnh di truyền.

Tuy nhiên, việc điều chỉnh gen trong tinh trùng, trứng hay phôi thai vẫn còn gây tranh cãi vì nó có khả năng di truyền. Tất cả phòng thí nghiệm tại Mỹ đều bị cấm. Trong khi đó, Trung Quốc cấm nhân bản vô tính người nhưng không đề cập cụ thể về điều chỉnh gen.

■ Sinh sản đồng giới trên loài chuột nhờ chỉnh gen

Tháng 10/2018, các cặp chuột đồng giới đã cho ra đời chuột con thông qua điều chỉnh gen và tế bào gốc. Cặp chuột cái sinh ra đàn con khỏe mạnh trong khi chỉ có 2 trên tổng số 12 đứa con của cặp chuột đực sống sót qua 48 giờ.

Thí nghiệm sinh sản đồng giới trên loài chuột. Ảnh minh họa: Health and life

Các nhà nghiên cứu Trung Quốc đã công bố kết quả này. Họ cho rằng tuy điều này chưa thể áp dụng ngay cho con người, nhưng đây là một bước tiến đầy hứa hẹn cho y học. Song song đó, kết quả nghiên cứu này cũng dày lên những nghi vấn về mặt đạo đức. "Chúng ta không thể biết chắc liệu rằng phương pháp này có bao giờ được áp dụng trên con người hay không" - Uy Liêm, tác giả chính của bài công bố đến từ Học viện Khoa học Trung Quốc, trả lời với *National Geographic*.

■ Nhân bản cặp khỉ đầu tiên trên thế giới

Nhóm nghiên cứu ở Viện Hàn lâm Khoa học tại Thượng Hải (Trung Quốc) lần đầu nhân bản thành công loài khỉ bằng kỹ thuật chuyển nhân tế bào sinh dưỡng (somatic cell nuclear transfer - SCNT). Các nhà khoa học đã lấy nhân ở tế bào trứng của một cá thể và thay bằng nhân tử tế bào sinh dưỡng của cá thể khác. Trứng sau khi tái tạo được cấy vào vật mang thai hộ và phát triển thành bản sao của vật hiến nhân tế bào. Bằng cách này, họ đã tạo ra được đôi khỉ đuôi dài nhân bản và đặt tên là Trung Trung và Hoa Hoa.

Việc tạo ra những con khỉ nhân bản gen giống hệt nhau có ý nghĩa rất lớn trong việc phát minh nguồn mẫu vật để nghiên cứu các bệnh về não do di truyền, ung thư, rối loạn miễn dịch hoặc trao đổi chất. Công nghệ này sẽ giúp giới y khoa đánh giá độ hiệu quả của thuốc chữa bệnh trước khi đưa vào sử dụng lâm sàng.

Đôi khỉ nhân bản đầu tiên trên thế giới. Ảnh: NPR

■ Lấy lại thị lực cho hai người mù

Hai bệnh nhân mắc bệnh thoái hóa điểm vàng do lão hóa (age-related macular degeneration - AMD), nguyên nhân gây mù lòa phổ biến nhất, đã trải qua một thử nghiệm liệu pháp tế bào gốc và kết quả điều trị đã thành công. Trong khoảng thời gian mắc bệnh, hai bệnh nhân mất dần thị lực đến mức không thể đọc chữ được nữa. Các

Liệu pháp giúp chữa trị căn bệnh AMD. *Ảnh: BBC News*

nha khoa học đã cấy ghép tế bào gốc vào phần mắt bị hỏng. Kết thúc quá trình điều trị, hai bệnh nhân này có thể đọc trở lại và nhìn thấy mặt người.

Kết quả thử nghiệm đầy hứa hẹn này đã gợi mở liệu pháp chữa trị cho căn bệnh AMD. Tuy vẫn cần nhiều nghiên cứu và thử nghiệm tiếp theo để đảm bảo không có tác dụng ngược nào đi kèm trong quá trình chữa trị, nhưng các nha khoa học cảm thấy vô cùng lạc quan về điều này.

■ Giáo sư Stephen Hawking qua đời

Nhà vật lý lý thuyết và vũ trụ học Stephen Hawking mắc bệnh xơ cứng teo cơ một bên từ năm 23 tuổi. Căn bệnh phá hủy hệ thống neuron thần kinh khiến cơ thể ông bị liệt. Bác sĩ dự đoán ông chỉ có thể sống thêm hai năm, song Hawking sống hơn 50 năm.

"Dưới bóng mây đe dọa của cái chết, tôi ngạc nhiên phát hiện rằng mình tận hưởng cuộc sống còn hơn trước. Tôi bắt đầu đạt được tiến triển trong nghiên cứu của mình" - tác giả của *Lược sử thời gian* cho biết.

Ông trở thành giáo sư vật lý năm 35 tuổi, đặt nền móng cho ngành vũ trụ học với giả thuyết hổ biến phát ra "bức xạ Hawking" năm 1974. Cuốn sách *Lược sử thời gian* do ông chấp bút năm 1988, đến nay đã có hơn 10 triệu bản được bán ra.

Không như nhiều nhà khoa học khác, Hawking tích cực lên tiếng về các vấn đề đương đại, từ chính trị, môi trường đến AI. *Ảnh: AFP*

Stephen Hawking qua đời tại nhà riêng ở Cambridge (Anh) ngày 14/3, hưởng thọ 76 tuổi. Cách ông vượt qua bệnh tật và đạt đến đỉnh cao trong nghiên cứu đã truyền cảm hứng cho những người làm khoa học.

■ Nguyên tử oxy 13 tỷ năm tuổi

Trong một nghiên cứu được công bố vào tháng 5/2018 trên tạp chí *Nature*, các nhà khoa học đến từ ĐH Luân Đôn tiết lộ rằng họ đã tìm thấy nguyên tử oxy 13 tỷ năm tuổi tồn tại trong một thiên hà cực xa tên là MACS1149-JD1. Niên đại của nguyên tử oxy này biểu thị rằng phần vũ trụ đó đã trải qua giai đoạn hình thành các sao và đã tạo ra một trong những ngôi sao sớm nhất trong lịch sử vũ trụ. Sau khi những ngôi sao này cạn kiệt nhiên liệu và trải qua vụ nổ siêu tân tinh đã dẫn đến sự hình thành của các ngôi sao nằm xa hơn.

Tuy những điều gợi mở từ nghiên cứu này vẫn chưa thật sự rõ ràng, nhưng việc khám phá về niên đại các nguyên tố hóa học luôn đóng vai trò quan trọng trong việc hiểu rõ quá trình khởi nguyên của vũ trụ. Đây vốn là điều mà các nhà khoa học luôn muốn làm sáng tỏ.

Nguyên tử oxy 13 tỷ năm tuổi gợi mở sự hình thành các vì sao. *Ảnh: Hubble*

■ Phát hiện hồ nước bên dưới bề mặt Hỏa tinh

Ngày 25/7, nhóm nghiên cứu thuộc Cơ quan Vũ trụ Italy cho biết hệ thống radar đã phát hiện một hồ nước dạng lõng nằm bên dưới lớp băng cực Nam sao Hỏa. Theo mô tả từ công bố, hồ nước này có đường kính 20km và trông tương tự các hồ nước phía dưới lớp băng của Greenland và Nam cực của Trái đất. Hồ nằm cách bề mặt sao Hỏa 1,5km phía dưới một tảng băng nặng và có nhiệt độ khoảng từ -10 đến -30°C.

Hồ nước bên dưới bề mặt Hỏa tinh có thể là môi trường sống. *Ảnh: NASA*

Theo các nhà khoa học, vì nằm ở phía dưới lớp băng ở cực Nam, nước ở đây đáng lẽ đã đóng băng. Tuy nhiên, các loại muối như magie, canxi và natri từng được tìm thấy trên sao Hỏa có thể đã giúp hồ nước này tồn tại ở dạng lỏng. "Đây có lẽ là môi trường sống đầu tiên mà chúng ta tìm thấy được trên sao Hỏa", nhà khoa học Roberto - người dẫn đầu nghiên cứu mang tính đột phá này, phát biểu.

■ Phóng tàu không gian thăm dò Mặt trời

Ngày 12/8, NASA phóng thành công tàu thăm dò Parker tại Trạm không quân Cape Canaveral, Florida, Mỹ. Theo kế hoạch, tàu Parker Solar sẽ bay 24 vòng quanh Mặt trời và

mượn lực hấp dẫn của sao Kim để thu hẹp dần quỹ đạo. Tàu sẽ đến gần Mặt trời nhất vào năm 2024 ở khoảng cách 6,2 triệu km và trở thành tàu vũ trụ đầu tiên bay qua vành nhật hoa của Mặt trời.

Con tàu có nhiệm vụ tiếp cận Mặt trời ở khoảng cách gần nhất từ trước tới nay trong dự án kéo dài 7 năm. Với sự kiện này, các nhà khoa học hy vọng có thể khám phá vành nhật hoa, gió Mặt trời, nguyên lý hoạt động của các ngôi sao, dự báo sự kiện thời tiết vũ trụ có thể ảnh hưởng tới vệ tinh, phi hành gia và sự sống trên Trái đất ■

Tàu thăm dò Parker khởi hành sứ mệnh khám phá Mặt trời. *Ảnh: NASA*

HỘI NGHỊ THƯỜNG NIÊN 2018:...

(Tiếp theo trang 9)

"Điểm đặc sắc của mô hình đại học khởi nghiệp là cơ chế quản trị ở mọi cấp được thiết kế dựa trên nền tảng của cơ chế tự chủ, tự chịu trách nhiệm. Tương tự các đại học truyền thống, hoạt động cốt lõi của đại học khởi nghiệp vẫn là các hoạt động đào tạo và nghiên cứu khoa học. Tuy nhiên, các đại học này đặc biệt chú trọng đến hoạt động ngoại vi liên quan đến chuyển giao tri thức, phục vụ cộng đồng, giúp đa dạng hóa và gia tăng các nguồn thu của đại học để đảm bảo thực thi hiệu quả quyền tự chủ và tự chịu trách nhiệm của mình" - ông Thi cho biết.

Giám đốc Khu Công nghệ Phần mềm tin tưởng rằng ĐHQG-HCM với những lợi thế từ yêu cầu mới của Luật Giáo dục Đại học sửa đổi, đồng thời sở hữu khu đô thị đại học có quy mô

lớn nhất nước và là đại học đi đầu trong cả nước về chất lượng đào tạo và nghiên cứu khoa học, mô hình đại học khởi nghiệp cần được xem xét, lựa chọn làm mục tiêu phát triển của ĐHQG-HCM trong giai đoạn tới.

Dịp này, Giám đốc ĐHQG-HCM đã tuyên dương và trao bằng khen cho các tập thể, cá nhân đạt thành tích khoa học - công nghệ xuất sắc trong năm học 2017-2018. Theo đó, công trình nghiên cứu phát triển và ứng dụng công nghệ xuất sắc được trao cho tập thể Trung tâm Công nghệ Môi trường - Viện Môi trường và Tài nguyên ĐHQG-HCM; 4 tập thể và 21 cá nhân được vinh danh ở hạng mục Công bố khoa học xuất sắc; tôn vinh 7 cá nhân có nhiều đóng góp cho hoạt động khoa học - công nghệ chung của ĐHQG-HCM; trao thưởng cho công trình nghiên cứu xuất sắc của nghiên cứu sinh từ Trường ĐH Bách Khoa và học viên cao học Trường ĐH KHTN ■

CARTILATIST - THUỐC TẾ BÀO GỐC ĐẦU TIÊN CỦA VIỆT NAM

Sau gần 10 năm nghiên cứu và phát triển, Viện Tế bào gốc, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM đã cho ra đời sản phẩm Cartilatist - sản phẩm dạng thuốc từ tế bào gốc (thuốc tế bào gốc) đầu tiên ở Việt Nam.

Đại Đạt

Các nghiên
cứu viên đang
nghiên cứu
tại Viện
Tế bào gốc.
Ảnh:
Minh Châu

Cartilatist được chuyển giao độc quyền cho Công ty TNHH Bệnh viện Đa khoa Vạn Hạnh phát triển sản phẩm, sản xuất và thương mại hóa từ tháng 7/2018 tại Việt Nam và các quốc gia ASEAN.

Cartilatist và bệnh thoái hóa khớp

Cartilatist là tên của một sản phẩm tế bào gốc thu từ mô mỡ người, sử dụng để điều trị thoái hóa khớp gối và thoái hóa cột sống. Mỗi liều điều trị được đựng trong một ống thủy tinh nhỏ chứa 5-10 triệu tế bào gốc và được bảo quản trong nhiệt độ từ -40 đến -86 độ C.

Tế bào gốc từ mô mỡ được thu nhập, phân lập và tăng sinh theo một quy trình đặc biệt để chọn lựa những tế bào gốc có đặc tính phù hợp nhất. Quy trình tăng sinh là hoàn toàn tự động trong các bioreactor lớn với sự kiểm soát nghiêm ngặt các điều kiện sản xuất và đảm bảo chất lượng để mang lại tính an toàn và hiệu quả sử dụng cao.

Bệnh nhân thoái hóa khớp gối hay cột sống ở cấp độ thích hợp sẽ được chỉ định sử dụng Cartilatist để điều trị.

PGS.TS Phạm Văn Phúc - Viện trưởng Viện Tế bào gốc cho biết, bệnh lý thoái hóa khớp và thoái hóa cột sống là một bệnh lý phổ biến trên thế giới. Riêng ở Mỹ có hơn 10% người trưởng thành bị bệnh này. Đây là bệnh mạn tính liên quan sự thoái hóa sụn, dẫn đến hình thành các gai xương, thay đổi cấu trúc xương và cuối cùng là mất chức năng của khớp.

Hiện tại, thoái hóa khớp được điều trị chủ yếu bằng thuốc giảm đau, hyaluronic acid, và neridronate. Tuy nhiên, cách điều trị này chủ yếu làm giảm triệu chứng, giúp giảm đau và kiểm soát viêm, không có tác dụng ngăn chặn hay tái tạo thoái hóa khớp.

"Trong một cách tiếp cận khác, thoái hóa khớp được điều trị với huyết tương giàu tiểu cầu (platelet-rich plasma - PRP). Nhiều nghiên cứu

cho thấy cách làm này cải thiện một số triệu chứng của thoái hóa khớp nhưng cũng không hiệu quả sau thời gian dài theo dõi. Do đó, một số nghiên cứu đã kết hợp việc tiêm PRP với tế bào gốc. Công bố gần đây cho thấy tế bào gốc trung mô kết hợp với PRP có thể cải thiện được tổn thương sụn, cải thiện các thang điểm VAS so với việc chỉ sử dụng PRP. Việc sử dụng kết hợp tế bào gốc và PRP được cho là tăng hiệu quả điều trị bởi tế bào gốc có thể biệt hóa thành các tế bào gốc sụn và đóng góp quan trọng vào quá trình "chế viêm khớp" - PGS.TS Phạm Văn Phúc nhấn mạnh.

Mặc dù tế bào gốc trung mô ở dạng làm giàu hay tinh sạch có thể điều trị thoái hóa khớp hiệu quả nhưng liệu pháp này vẫn còn hạn chế: hiệu quả điều trị không ổn định, chất lượng tế bào gốc giảm mạnh ở những bệnh nhân lớn tuổi hay mắc các bệnh mạn tính, chi phí điều trị cao.

Bắt kịp xu thế quốc tế

Để giải quyết những khuyết điểm trên, liệu pháp tế bào gốc off-the-shelf được phát triển, mang lại nhiều ưu điểm như: tế bào gốc được chọn để sản xuất là loại tốt, không phụ thuộc vào tế bào gốc của bệnh nhân, việc sản xuất được kiểm soát chặt chẽ chất lượng theo các hướng dẫn như GMP-WHO, giá thành giảm do sản xuất hàng loạt.

Sản phẩm tế bào gốc off-the-shelf đầu tiên trên thế giới được lưu hành tại Hàn Quốc với tên biệt dược là Cartistem vào năm 2012. Cartistem

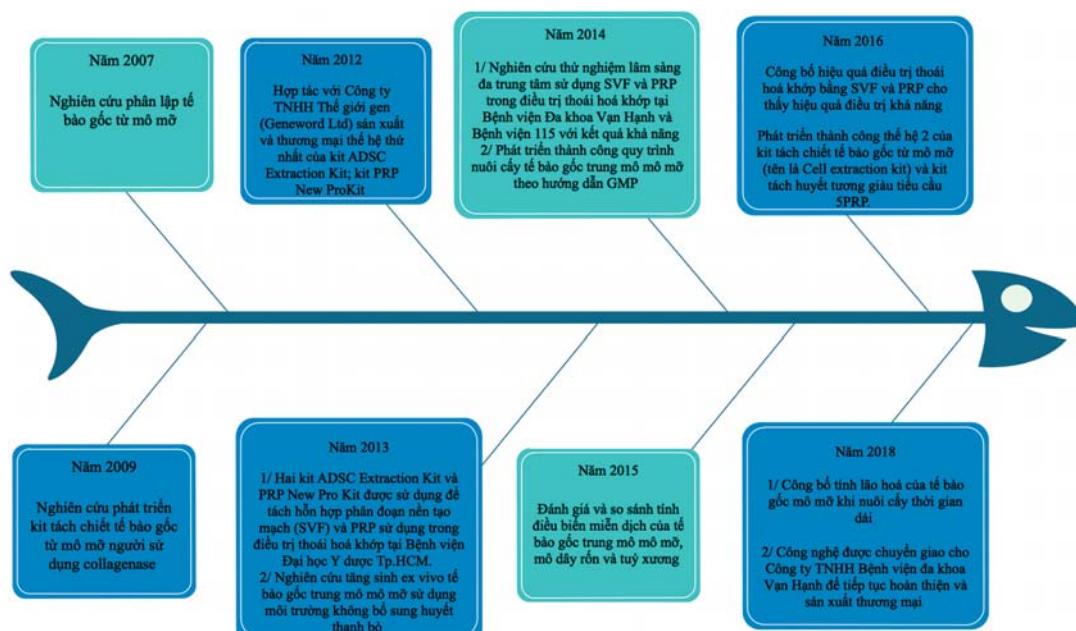
là một thuốc tế bào gốc được sản xuất với thành phần hoạt tính là tế bào gốc trung mô thu từ máu dây rốn người. Sản xuất với quy mô công nghiệp, theo hướng dẫn GMP-WHO, chất lượng của tế bào gốc giữa các mẻ được kiểm soát chặt chẽ; do đó hiệu quả điều trị của Cartistem được báo cáo là tốt.

Những thuận lợi và đặc biệt là chất lượng sản phẩm có thể kiểm soát đã giúp hướng sản phẩm tế bào gốc off-the-shelf phát triển nhanh. Sau 5 năm, từ năm 2012 đến năm 2017 đã có 6 sản phẩm tế bào gốc off-the-shelf được thương mại hóa trên thị trường ở nhiều quốc gia như Cartistem, Prochymal, HS Temcell, Darvadstrocel, Osteocel plus, Trinity Evolution.

Gần đây, sản phẩm tế bào gốc off-the-shelf từ tế bào gốc mô mỡ với tên biệt dược là Allojoin do Tập đoàn Cellular Biomedicine (Mỹ) đã đưa vào thử nghiệm lâm sàng đạt kết quả khả quan. Sau 48 tuần điều trị với Allojoin, dữ liệu từ 22 bệnh nhân cho thấy Allojoin an toàn và có những dấu hiệu ban đầu về hiệu quả điều trị tốt trong việc ngăn chặn quá trình hư hỏng sụn. Thang điểm WOMAC giảm mạnh sau 12 tuần điều trị và liên tục giảm đến 48 tuần điều trị. Sử dụng kỹ thuật MRI 3D để đánh giá sụn khớp sau 48 tuần điều trị, cho thấy thể tích sụn đã tăng so với chưa điều trị (tuần 0) và so với quá trình thoái hóa sụn tự nhiên do tuổi.

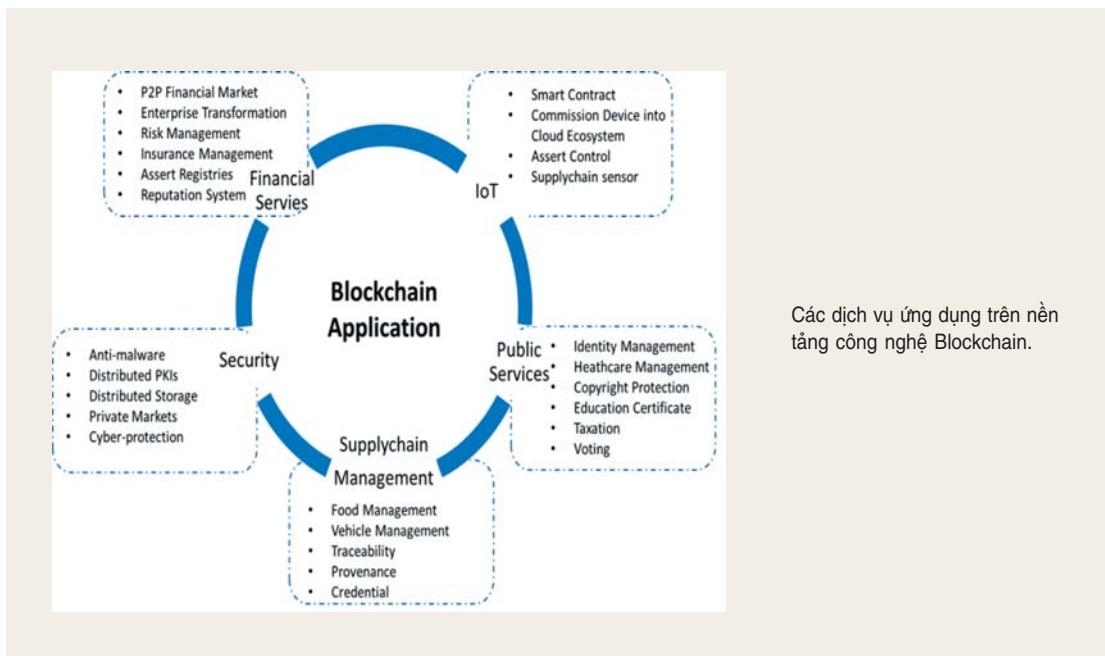
Cartilatist là một trong những sản phẩm tế bào gốc off-the-shelf. Điều đó cho thấy Việt Tế bào gốc đã bắt kịp xu hướng thế giới ■

Lộ trình
nghiên cứu
và phát triển
sản phẩm
Cartilatist.

BLOCKCHAIN: CÁC ỨNG DỤNG THÍ ĐIỂM TẠI VIỆT NAM

Ra đời trong vài năm gần đây nhưng Blockchain được đánh giá là một trong các ý tưởng mang tính đột phá nhất về sự thay đổi tư duy và cuộc sống của con người kể từ sau sự xuất hiện của Internet.

Ban KHCN

Blockchain được hiểu là "một cuốn sổ cái ghi lại công khai và chính xác các giao dịch trên hệ thống các máy tính được kết nối đồng đẳng qua mạng Internet theo phương thức mã hóa. Từ đó thay thế sự can thiệp của bên trung gian thứ ba và tạo ra vô vàn ứng dụng giúp tăng cường sự tin tưởng, trách nhiệm và minh bạch với chi phí, rào cản pháp lý và thủ tục quy trình được giảm thiểu đáng kể".

Một vài nền tảng nổi bật Blockchain được công chúng biết đến như Bitcoin Blockchain, Ethereum Blockchain và Hyperledger Fabric. Công nghệ Blockchain đã thu hút rất nhiều nghiên cứu để hoàn thiện kiến trúc, cơ chế vận hành cũng như triển khai nghiên cứu và ứng dụng để phát triển các sản phẩm dịch vụ. Ngoài việc tạo ra những ứng dụng nhu tiền thuật toán (Cryptocurrency - một số nơi định nghĩa là tiền điện tử), công nghệ Blockchain còn được nghiên

cứu để phát triển các sản phẩm dịch vụ mang tính ứng dụng cao như: bảo hiểm, bất động sản, dịch vụ tài chính, chăm sóc sức khỏe...

Liên quan đến các hoạt động nghiên cứu và ứng dụng trong nước, một vài ứng dụng thí điểm Blockchain tại Việt Nam trong năm 2018 có thể liệt kê như sau:

Thứ nhất, ứng dụng bầu chọn trong các hoạt động công cộng. Công nghệ Blockchain không chỉ số hóa lá phiếu bình chọn, tự động hóa quy trình tính toán mà còn cung cấp cách thức thuận tiện cho các bên tham gia. Cụ thể, người bình chọn có thể kiểm tra thông tin lá phiếu bình chọn của mình cũng như thông tin kết quả cuộc bình chọn một cách dễ dàng, công khai và thuận tiện nhất.

Thứ hai, ứng dụng xác thực chứng chỉ phi tập trung. Các chứng chỉ này thường rất khó xác nhận thật giả, do đó việc phân biệt phải nhờ tới các cơ quan chuyên môn và thường là nơi cấp chứng chỉ. Những đặc thù của công nghệ Blockchain (tính bất biến của dữ liệu, kiến trúc

1. QUY TRÌNH ĐĂNG KÝ, KÍCH HOẠT MÃ QR

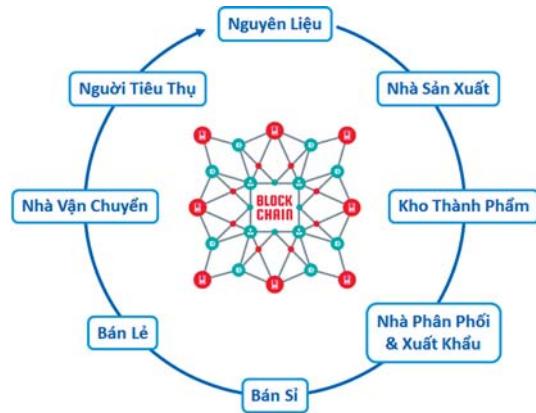
2. QUY TRÌNH XÁC MINH MÃ QR VÀO CÔNG

Chi tiết quy trình bầu chọn trong Smart Ballot tại TechFest 2018.

phi tập trung, mạng ngang hàng phân tán) rất phù hợp để áp dụng giải quyết những vấn đề mà chứng chỉ đang gặp. Hiện nay, Trung tâm Kỹ thuật Điện toán - Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM đã áp dụng mô hình này trong việc xác thực chứng chỉ và chứng nhận. Với ứng dụng này, Trung tâm Kỹ thuật Điện toán đã cấp khoảng 91 chứng chỉ số xác nhận hoàn thành khóa học ngắn hạn.

Thứ ba, ứng dụng lưu vết hỗ trợ truy xuất nguồn gốc trong nông nghiệp. Ứng dụng công nghệ Blockchain sẽ giúp kiểm soát thông tin của sản phẩm, đồng thời truy xuất nguồn gốc, tránh giả mạo thương hiệu. Các thông tin truy xuất này tồn tại vĩnh viễn sẽ tạo nên một lịch sử hoạt động đáng tin cậy của doanh nghiệp cho người tiêu dùng. Do đó, đây còn là công cụ để các doanh nghiệp chứng minh bản thân và bảo vệ quyền lợi nếu có tranh chấp xảy ra.

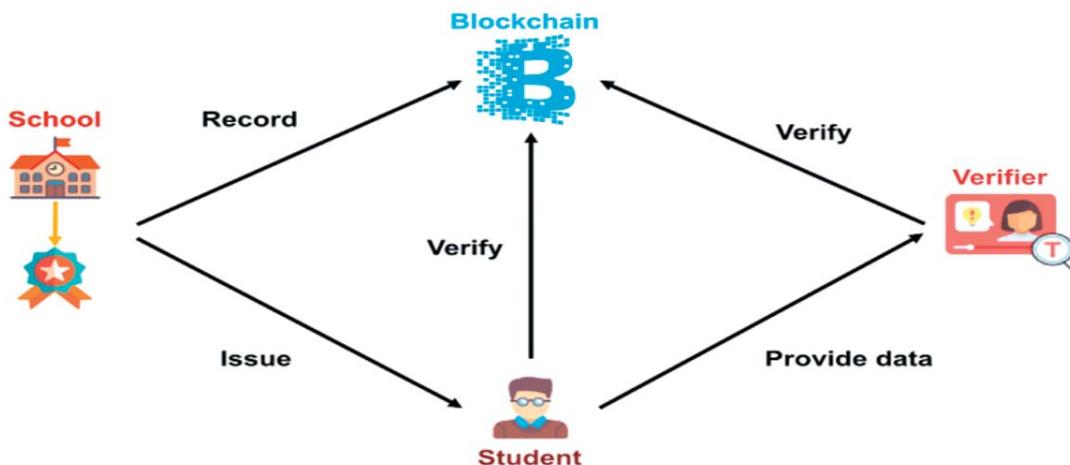
Đối với các doanh nghiệp mới xuất hiện chưa có thương hiệu, ứng dụng này sẽ giúp các doanh nghiệp từng bước xây dựng thương hiệu dựa trên lòng tin của người tiêu dùng. Đây là đặc điểm quan trọng khiến các doanh nghiệp sử

Các thành phần và kiến trúc trong hệ sinh thái sản phẩm nông nghiệp Blockchain.

dụng và phát triển giải pháp bền vững.

Sự phát triển của các ứng dụng công nghệ Blockchain đối với các hoạt động quản lý và sản xuất của thế giới diễn ra ngày càng mạnh mẽ. Tuy nhiên, công nghệ này vẫn còn khá xa lạ tại Việt Nam. Với tiềm lực về nghiên cứu khoa học - công nghệ hiện nay, ĐHQG-HCM cần tiên phong và đóng vai trò quan trọng trong việc nghiên cứu công nghệ cũng như hợp tác phát triển ứng dụng về Blockchain cho Việt Nam ■

Hệ sinh thái trong giải pháp áp dụng công nghệ Blockchain để xác thực chứng chỉ.

PGS.TS VŨ HẢI QUÂN VÀ NIỀM ĐAM MÊ TRÍ TUỆ NHÂN TẠO

PGS.TS Vũ Hải Quân

Được may mắn tiếp cận những kiến thức về trí tuệ nhân tạo từ năm 1995 - khi là sinh viên năm III Khoa Toán - Tin, Trường ĐH Tổng Hợp TP.HCM, PGS.TS Vũ Hải Quân đã nhanh chóng nhận ra niềm đam mê của mình về lĩnh vực này. Quá trình liên tục nghiên cứu, từ bậc cử nhân đến hậu tiến sĩ, đã giúp ông nhận được nhiều giải thưởng và danh hiệu đáng quý về học thuật.

Minh Châu

Ông hiện là Phó Giám đốc ĐHQG-HCM và là chuyên gia đầu ngành trí tuệ nhân tạo ứng dụng, dẫn dắt các nhóm nghiên cứu về giao tiếp máy tính bằng tiếng Việt.

Huy hiệu Tuổi trẻ Sáng tạo

PGS.TS Vũ Hải Quân cho biết, khi tham dự các môn học về trí tuệ nhân tạo và đồ họa do GS Hoàng Kiếm (nguyên là Trưởng khoa CNTT của Trường ĐH KHTN, Hiệu trưởng Trường ĐH CNTT) trình bày, ông đặc biệt quan tâm đến các kỹ thuật tương tác với máy tính bằng hình ảnh. Sau đó, ông cùng bạn chọn đề tài "Ứng dụng đồ họa 3D trong các bài toán môi trường" làm khóa luận tốt nghiệp đại học. Khóa luận của ông đạt điểm tuyệt đối và được trao giải Nhất - Giải thưởng sinh viên nghiên cứu khoa học của Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM năm 1996. Cũng năm đó, ông tình

nguyện ở lại trường làm công tác trợ giảng và tiếp tục nghiên cứu.

Trong những năm 1999-2001, Vũ Hải Quân tham gia dự án phát triển hệ thống đào tạo từ xa do GS Hoàng Kiếm làm chủ nhiệm. Trong dự án này, ông dẫn đầu nhóm nghiên cứu về việc ứng dụng đồ họa mô phỏng các thuật toán và các kỹ thuật nén video để truyền bài giảng qua mạng. Kết quả nghiên cứu là hệ thống và chương trình đào tạo từ xa đầu tiên của ĐHQG-HCM được triển khai ở Trung tâm CITD (nay là Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM). Ông cùng nhóm nghiên cứu của mình nhận được giải Nhì - Giải thưởng Sáng tạo Khoa học Kỹ thuật Việt Nam năm 2001 và được Trung ương Đoàn trao huy hiệu Tuổi trẻ Sáng tạo.

Nghiên cứu giao tiếp với máy tính

Mặc dù có những thành tựu ban đầu rất đáng khích lệ trong nghiên cứu về kỹ thuật đồ họa

PGS.TS Vũ Hải Quân nhận danh hiệu Giáo sư Danh dự AUT (giữa). *Ảnh: Báo Thanh Niên*

nhưng Vũ Hải Quân vẫn cảm giác rằng đó chưa phải là hướng nghiên cứu của mình. Làm thế nào để có thể giao tiếp và điều khiển máy tính bằng hình ảnh, âm thanh và ngôn ngữ tiếng Việt mới chính là mối quan tâm hàng đầu của ông. Ý tưởng này đã thôi thúc ông thực hiện đề tài "Phát triển một số phương pháp nhận dạng ảnh văn bản" làm luận văn thạc sĩ dưới sự hướng dẫn của GS Hoàng Kiếm. Đóng góp đáng chú ý của ông trong luận văn là đề xuất được phương pháp kết hợp đặc trưng hình ảnh và ngôn ngữ trong một hệ thống nhận dạng ảnh văn bản tiếng Việt.

“ Toàn bộ phương pháp và thực nghiệm của công trình này được ông mô tả trong bài báo khoa học và trình bày ở hội nghị Eurospeech 2005, một trong số ít hội nghị được xếp hạng cao trong lĩnh vực xử lý tiếng nói. ”

Tháng 11/2001, ông nhận học bổng qua Ý làm nghiên cứu sinh tại Trường ĐH Tổng Hợp Trento. Ở đây, ông tham gia nhóm nghiên cứu về Xử lý ngôn ngữ nói của Viện ITC-Irst và bắt đầu làm quen với hệ thống nhận dạng tiếng nói do ITC-Irst phát triển. "Giáo sư hướng dẫn tôi

nói rằng hệ thống của ITC-Irst hiện tại chỉ có thể tìm kiếm và trả về một kết quả tốt nhất. Ông muốn nghiên cứu cải tiến mô-đun này để nó có thể trả về nhiều hơn một kết quả dạng tập hợp các câu tốt nhất. Vì vậy, tôi nghĩ về việc sử dụng tập câu này để gia tăng độ chính xác cho hệ thống dịch bằng phương pháp học máy. Sau khi trình bày ý tưởng với giáo sư và mất gần một năm vừa lập trình vừa thực nghiệm, kết quả hoàn toàn đáp ứng mong đợi: độ chính xác của hệ thống và tốc độ được gia tăng đáng kể" - PGS.TS Vũ Hải Quân cho biết.

Toàn bộ phương pháp và thực nghiệm của công trình này được ông mô tả trong bài báo khoa học và trình bày ở hội nghị Eurospeech 2005, một trong số ít hội nghị được xếp hạng cao trong lĩnh vực xử lý tiếng nói.

Tháng 2/2005, ông bảo vệ thành công luận án tiến sĩ và nhận học bổng postdoc ở ĐH Tổng Hợp Leuven, đại học danh tiếng của nước Bỉ và nằm trong danh sách 100 trường đại học hàng đầu thế giới. Tháng 8/2005, hệ thống dịch tiếng nói của ITC-Irst mà ông tham gia phát triển đạt giải cao nhất trong cuộc thi dịch máy quốc tế tổ chức ở ĐH Carnegie Mellon (Mỹ), vượt qua cả các công ty lớn như IBM, Microsoft.

Sáng lập Phòng thí nghiệm AILab

Trở về nước năm 2007, PGS.TS Vũ Hải Quân rất muốn tiếp tục nghiên cứu lĩnh vực này nhưng gặp khó khăn vì việc xử lý tiếng nói là lĩnh vực nghiên cứu đặc thù, đòi hỏi nhiều thiết bị

PGS.TS VŨ HẢI QUÂN NHẬN DANH HIỆU GIÁO SƯ DANH DỰ AUT (NEW ZEALAND)

Tối 1/10, dưới sự chứng kiến của bà Wendy Matthews, đại sứ New Zealand tại Việt Nam, đại diện lãnh đạo ĐH Công nghệ Auckland (AUT), đã trao danh hiệu Giáo sư Danh dự (Adjunct Professor) cho PGS.TS Vũ Hải Quân. Đây là một trong những hoạt động đánh dấu 10 năm hợp tác giữa Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM và ĐH AUT (2008-2018).

PGS.TS Vũ Hải Quân nguyên là Phó Hiệu trưởng Trường ĐH KHTN ĐHQG-HCM. Ông là người đã triển khai chương trình liên kết với AUT đào tạo ngành Công nghệ thông tin chất lượng cao ngay từ những năm đầu. Hiện chương trình đã đào tạo đến khóa thứ 11 với tổng số hơn 600 sinh viên.

Phát biểu tại buổi lễ, PGS.TS Vũ Hải Quân cho rằng đây là một chương trình hợp tác quy mô nhỏ nhưng có ảnh hưởng lớn, đưa hai quốc gia ngày càng gần nhau hơn.

như hệ thống thu âm dữ liệu, hệ thống máy tính tốc độ cao để chạy thực nghiệm... mà lúc đó, những thiết bị này, Trường ĐH Khoa học Tự nhiên đều chưa có. Không chịu ngồi yên, ông liền bắt tay viết dự án xin đầu tư Phòng thí nghiệm AILab và đề tài cấp trọng điểm ĐHQG-HCM về tổng hợp tiếng nói để thực hiện niềm đam mê nghiên cứu của mình. Dự án được ĐHQG-HCM phê duyệt, cấp kinh phí gần 7 tỷ đồng để ông xây dựng phòng thí nghiệm AILab và cấp gần 400 triệu cho đề tài trọng điểm.

Năm 2009, nhóm nghiên cứu của ông công bố phần mềm "Tiếng nói Phương Nam" - phần mềm tổng hợp tiếng nói dựa trên phương pháp ghép nối đơn vị ngữ âm. Ngay lập tức phần mềm này thu hút được sự quan tâm của cộng đồng, đặc biệt là sau khi nhận giải Ba - Giải thưởng Nhân tài Đất Việt năm 2009. Năm 2012, "Hệ thống trả lời tự động bằng giọng nói" (VIS: Viet voice Serve) của phòng thí nghiệm AILab tiếp

tục đạt giải Nhì - Giải thưởng Nhân tài Đất Việt. Đến nay, AILab đã ký nhiều hợp đồng chuyển giao công nghệ với các công ty lớn ở Việt Nam, tham gia dự án do USAID tài trợ để xây dựng chương trình đọc màn hình cho người khiếm thị. AILab cũng đã hoàn tất phần đăng ký sở hữu trí tuệ và giải pháp hữu ích cho phần mềm này.

"Trong chiến lược lâu dài, tôi quan tâm đến lĩnh vực tìm kiếm video dựa trên công nghệ nhận dạng tiếng nói vì đó là một lĩnh vực vừa có tiềm năng ứng dụng, vừa đặt ra nhiều bài toán có hàm lượng khoa học cao" - PGS.TS Vũ Hải Quân cho biết.

Ngoài ra PGS. Vũ Hải Quân còn là người sáng lập CLB Robotics-IoT trực thuộc phòng thí nghiệm AILab. Với dự tài trợ của Cơ quan ngoại giao Hoa Kỳ, tính từ 2015 đến nay, đã có hơn 2.000 lượt bạn trẻ được đào tạo về lập trình robot, Internet vạn vật. Nhiều bạn đã đạt giải thưởng trong nước và quốc tế ■

Bước tiến của ĐHQG-HCM...

(Tiếp theo trang 11)

Song song đó, ĐHQG-HCM cũng có nhiều hoạt động hỗ trợ hiệu quả về SHTT cho các địa phương. Năm 2018, Trung tâm Sở hữu trí tuệ và Chuyển giao công nghệ cùng Ban Khoa học và Công nghệ tổ chức hội nghị huấn luyện xác lập quyền SHTT cho cán bộ, chuyên viên tỉnh Quảng Ngãi. Trong đó, hội nghị chú trọng công tác chuyên môn về đăng ký các nhãn hiệu chứng nhận, nhãn hiệu tập thể, chỉ dẫn địa lý. Một số sản phẩm địa phương của Quảng Ngãi đang được Trung tâm Sở hữu trí tuệ và Chuyển giao công nghệ hỗ trợ thực hiện như que Trà Bồng, tiêu Ba Lê, trâu Ba Tơ, rượu cần Ba Tơ...

Trung tâm Sở hữu trí tuệ và Chuyển giao công nghệ ĐHQG-HCM được tổ chức SHTT thế giới WIPO lựa chọn là 1 trong 16 tổ chức tại Việt Nam đủ điều kiện tham gia dự án "Khởi tạo môi trường sở hữu trí tuệ" do WIPO và Cục Sở hữu Trí tuệ phối hợp triển khai từ năm 2019 đến 2022. Đồng thời, trung tâm này cũng vinh dự được Cục Sở hữu Trí tuệ lựa chọn để trở thành 1 trong 3 tổ chức tiêu biểu của Việt Nam tham gia mạng lưới HUBIP Việt Nam.

Thành quả hoạt động SHTT của ĐHQG-HCM năm 2018 không chỉ xây dựng nền tảng thuận lợi cho công tác quản lý, khai thác tài sản trí tuệ từ hoạt động nghiên cứu khoa học và công nghệ mà còn kiến tạo tiền đề vững chắc cho quá trình hội nhập quốc tế về nghiên cứu khoa học và công nghệ của ĐHQG-HCM ■

LTS: *Bản tin ĐHQG-HCM* trân trọng giới thiệu bài phát biểu của GS Hiroki Tahara - Trường ĐH Ritsumeikan châu Á - Thái Bình Dương (Nhật Bản) nhân dịp kỷ niệm 20 năm thành lập Khoa Việt Nam học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM. Ông là cựu sinh viên thế hệ đầu tiên của Trung tâm Nghiên cứu Việt Nam và Đông Nam Á, tiền thân của Khoa Việt Nam học.

TIẾNG VIỆT LÀ MỘT PHẦN MÁU THỊT CỦA TÔI*

GS Hiroki Tahara - Anh Vũ ghi

GS Hiroki Tahara
phát biểu tại buổi lễ.
Ảnh: Yên Thị

Tôi bắt đầu học tiếng Việt từ năm 1991. Sau 3 học kỳ tại Trường ĐH Ngoại Ngữ Tokyo, tôi qua Việt Nam và chính thức vào học tiếng Việt ở Trung tâm Nghiên cứu Việt Nam và Đông Nam Á. Hồi đó, số sinh viên nước ngoài còn rất ít, nếu tôi nhớ không nhầm thì không quá 50 sinh viên. Trong đó, 10 người là sinh viên Nhật Bản. Quan hệ hai nước Nhật - Việt cũng chưa được phát triển như hôm nay.

Tuy còn rất non trẻ nhưng đội ngũ giáo viên của trung tâm đã sở đắc tri kiến uyên thâm. Mọi người đều nhiệt tình và chuyên nghiệp trong việc dạy tiếng Việt. Điều này làm cho sinh viên nước ngoài, trong đó có tôi, càng say mê học tiếng Việt hơn nữa. Tôi còn nhớ lúc ấy, tôi được học theo chế độ "một thầy một trò". Sinh viên có thể đặt câu hỏi bất cứ lúc nào, về chủ đề hay lĩnh vực nào đều được thầy cô săn lòng trả lời và cung cấp các tài liệu hữu quan cho sinh viên.

Vì trong lớp có một mình nên tôi không cúp cua được. Tôi không có quyền nói "em chưa ôn bài", "em chưa thuộc bài". Đã học bài nào thì phải nhớ bài ấy. Bài giảng thỉnh thoảng khó, tôi làm bài như ăn bún bò Huế cực cay nhưng lại rất bỗ. Dù 27 năm đã trôi qua, tôi vẫn nhớ những nội dung chính của bài giảng và các câu nói mà thầy cô thường nói với tôi: "Lại quên rồi hả?", "Sao em không chịu ôn bài?"...

Về cơ sở vật chất thì không thể so sánh với hiện nay được. Lớp tôi học ngày ấy không có máy điều hòa mà chỉ có quạt trần lại hay bị cúp điện. Phòng không đóng kín cửa được nên trong giờ học, ngoài việc "chiến đấu" với giáo trình, sinh viên nước ngoài luôn phải đối mặt với sự tấn công của "quân địch" là các loại muỗi, kiến. Và chúng tôi thường phải "đầu hàng" bọn chúng. Do đó, chúng tôi luôn phải kè kè chai dầu xanh bên cạnh sách vở. Bây giờ, mỗi lần nghe mùi dầu xanh, tôi lại nhớ căn phòng học cũ với những

PGS.TS Lê Giang trao Kỷ niệm chương vì sự phát triển ngành Việt Nam học cho các giảng viên Khoa Việt Nam học. *Ảnh: Yến Thị*

gương mặt quý mến của cô thầy.

Tôi đã vào làm việc ở Trường ĐH Ritsumeikan châu Á - Thái Bình Dương khi trường vừa thành lập vào năm 2000. Trong những năm qua, trường đã đào tạo khoảng 750 sinh viên học tiếng Việt. Các sinh viên không chỉ là người Nhật mà còn đến từ các nước khác trên thế giới như Trung Quốc, Hàn Quốc, Thái Lan, Mỹ, Mexico... Trong số sinh viên này, khoảng 100 người đã về Khoa Việt Nam học của Trường ĐH KHXH&NV thực tập tiếng Việt theo chương trình liên kết giữa hai trường. Có khoảng 20 sinh viên đã xin nghỉ học ở bên Nhật để qua Việt Nam học 1 - 2 năm. Ngoài ra, trường chúng tôi đã đào tạo gần 2.000 sinh viên Việt Nam hệ cử nhân. Với tình hữu nghị của hai đơn vị chúng ta, đã có rất nhiều tài năng trẻ am hiểu văn hóa Việt Nam và Nhật Bản, tích cực đóng góp cho sự phát triển của xã hội Việt Nam.

Học tiếng Việt thật là hay. Với kỹ năng ngôn ngữ và giao tiếp được học tại Khoa Việt Nam học, tôi đã làm việc ở ngành ngoại giao với vai trò là Tùy viên Đại sứ quán Nhật Bản tại Việt Nam. Rồi trở về ngành giáo dục, tôi vẫn kiếm cơm

được. Tôi cùng học trò của mình đi lên Tây nguyên làm từ thiện, đóng góp nho nhỏ trong việc học tiếng Việt của các em học sinh dân tộc thiểu số. Nhờ có tiếng Việt, tôi đã kết bạn bốn phương, đặc biệt là quý anh chị em gốc Việt tại miền Nam California. Tiếng Việt là một phần máu thịt của tôi. Và tôi chắc chắn không chỉ riêng mình, đối với những ai từng học ở đây, tiếng Việt đều trở thành một phần máu thịt của họ.

Thày cô kính mến! Nay em đã trưởng thành và trưởng thành hơn một chút khi làm giáo sư của một trường đại học ở bên Nhật, là một thầy giáo được các em sinh viên yêu mến, có thể góp sức mình vào việc nghiên cứu Việt ngữ học và dạy tiếng Việt cho người nước ngoài. Em có được như ngày hôm nay hoàn toàn là nhờ sự hướng dẫn tận tình, chu đáo của quý thầy cô.

Thày cô ơi, em nhớ thầy cô và biết ơn thầy cô lắm.

Nhân ngày vui của Khoa Việt Nam học, kính chúc quý thầy cô luôn mạnh khỏe. Chúc tình thầy trò của chúng ta mãi mãi tươi đẹp ■

.....
* Tít do *Bản tin ĐHQG-HCM* đặt.

Ca sĩ Hari Won - cựu sinh viên Khoa Việt Nam học gây xúc động với ca khúc *Bụi phấn*. *Ảnh: Phiên An*

Gần 30.000 học viên nước ngoài theo học tiếng Việt

PGS.TS Lê Giang - Trưởng khoa Khoa Việt Nam học, cho biết như vậy tại Lễ kỷ niệm 20 năm thành lập Khoa Việt Nam học - Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, sáng 20/12.

Theo PGS.TS Lê Giang, từ năm 1998 đến nay, khoa đã đào tạo 29.418 học viên theo học các lớp tiếng Việt ngắn hạn. Riêng năm 2018, khoa có khoảng 5.800 lượt học viên, trở thành đơn vị đứng đầu các cơ sở đào tạo tiếng Việt toàn quốc.

"Học viên, sinh viên từ 95 quốc gia, vùng lãnh thổ đến học tập và nghiên cứu tại khoa. Trong đó đông nhất là học viên Hàn Quốc, kế đó là Nhật Bản, Mỹ, Pháp... Cùng với đào tạo cử nhân và thạc sĩ Việt Nam học, công tác giảng dạy Tiếng Việt đã góp phần đưa Khoa Việt Nam học ngày càng phát triển và hứa hẹn sẽ tạo ra những bước đột phá trong tương lai" - Trưởng khoa Khoa Việt Nam học cho biết.

Đại diện Thành Đoàn TP.HCM và ĐHQG-HCM trao tặng kỷ niệm chương cho các đơn vị, tổ chức trong buổi lễ. *Ảnh: BTC Euréka*

Giải thưởng Euréka: 20 NĂM LAN TỎA TÌNH YÊU KHOA HỌC

Ngày 24/11, tại Nhà Văn hóa Thanh niên TP.HCM, Thành Đoàn TP.HCM và ĐHQG-HCM tổ chức Lễ kỷ niệm 20 năm hình thành, phát triển Giải thưởng sinh viên nghiên cứu khoa học Euréka (Euréka).

Đức Lộc

Sau 20 năm, đã có 9.186 đề tài của hơn 22.000 sinh viên đăng ký tham gia cùng hàng trăm nhà khoa học, chuyên gia thẩm định, đánh giá chất lượng đề tài nghiên cứu. Euréka từng bước trở thành thương hiệu khoa học uy tín, tôn vinh sự nỗ lực sáng tạo của giới trẻ Việt Nam.

Kích thích sinh viên sáng tạo

Năm 1990, khởi đầu từ Chương trình 7 của

quý học bổng Vì ngày mai phát triển do Báo Tuổi Trẻ tổ chức, Thành Đoàn TP.HCM phát triển thành Chương trình Euréka với mục đích tài trợ một phần kinh phí cho các đề tài nghiên cứu khoa học của sinh viên và cán bộ giảng viên trẻ trên địa bàn TP.HCM.

Năm 1998, từ thực tế số lượng đề tài đăng ký tăng, quy mô nghiên cứu lớn và khả năng ứng dụng thực tiễn cao, Thành Đoàn TP.HCM phối hợp ĐHQG-HCM nâng cấp Chương trình Euréka thành Giải thưởng Euréka với mục đích phát hiện, bồi dưỡng ý tưởng sáng tạo trong sinh viên, làm cầu nối quan trọng giữa giảng đường với thực tiễn. Năm 1999, Giải thưởng Euréka lần đầu tiên được tổ chức và đến năm 2007 chính thức mang tên Giải thưởng sinh viên nghiên cứu khoa học Euréka.

Anh Phạm Hồng Sơn - Bí thư Thành Đoàn TP.HCM, cho biết: "Năm đầu tiên Euréka chỉ

100 đề tài đạt giải Giải Euréka năm 2018. Ảnh: BTC Euréka

có 116 đề tài từ 19 trường đại học trên địa bàn TP.HCM, đến nay Euréka thu hút 903 đề tài nghiên cứu của sinh viên thuộc 106 trường đại học, cao đẳng trên cả nước. Trong những năm đầu, Euréka chỉ dành cho 5 nhóm lĩnh vực, đến nay Euréka mở rộng thành 12 nhóm lĩnh vực. Điều này khẳng định, Euréka từng bước trở thành thương hiệu khoa học uy tín, tôn vinh sự nỗ lực sáng tạo, ghi nhận quá trình phấn đấu của sinh viên vì sự phát triển của khoa học, của đất nước".

Nhiều năm gắn bó với Euréka, PGS.TS Chế Đinh Lý - Viện Môi trường và Tài nguyên ĐHQG-HCM, cho rằng Euréka đã thúc đẩy người trẻ quan tâm hơn đến các vấn đề của cuộc sống, biểu hiện qua nhiều đề tài nghiên cứu ngày càng đáp ứng nhu cầu thực tế. "Một trong những cái được lớn là kích thích sinh viên sáng tạo, hình thành phương pháp tư duy khoa học, tư duy hệ thống. Sinh viên không chỉ học những gì thầy dạy mà còn biết tự tìm tòi, nghiên cứu" - PGS.TS Chế Đinh Lý chia sẻ.

Còn theo PGS.TS Nguyễn Thị Kim Anh - Phó Hiệu trưởng Trường CĐ Sư phạm Trung ương TP.HCM, Euréka càng về sau càng tăng số lượng lẫn chất lượng. "Tham gia hội đồng khoa học chấm đề tài Euréka nhiều năm tôi rất ấn tượng với công tác chấm thi trực tuyến, vừa khoa học vừa khách quan. Bên cạnh đó, khi chấm một

đề tài, tôi tâm đắc nhất về tính mới mẻ, tính sáng tạo, tính thực tiễn" - PGS.TS Nguyễn Thị Kim Anh cho biết.

Tham gia Euréka từ năm 2003 đến nay, với nhiều vai trò từ giảng viên hướng dẫn đến thành viên hội đồng khoa học chấm đề tài, PGS.TS Phan Thị Hồng Xuân - Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, nhận xét: "Theo thời gian, tôi cảm nhận được chất lượng ngày càng tốt hơn của các đề tài nghiên cứu. Sinh viên chọn thực hiện những vấn đề mới từ thực tiễn cuộc sống như bình đẳng giới, biến đổi khí hậu, tác động của chính sách và quy hoạch đô thị đến đời sống cư dân, giao thông thông minh... Bản thân tôi cũng có cơ hội học hỏi thêm từ những đề tài nghiên cứu của sinh viên".

Sẽ nâng tầm chuyên nghiệp

20 năm qua, Euréka từng bước nuôi lớn niềm đam mê sáng tạo của hàng chục ngàn bạn trẻ, cung cấp nhiều giải pháp khoa học công nghệ cho nhiều lĩnh vực, giải quyết nhiều vấn đề thiết thực cho cuộc sống.

Những thành quả này đã đặt ra yêu cầu Euréka phải nâng tầm chuyên nghiệp trong chặng đường sắp tới. PGS.TS Nguyễn Ngọc Điện - Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM, mong rằng sân chơi Euréka sẽ mở rộng cho sinh viên trường nghề và bạn trẻ

Sinh viên ĐHQG-HCM giành 4 giải Nhất Euréka 2018

Trong khuôn khổ chương trình Lễ kỷ niệm 20 năm Euréka, Thành Đoàn TP.HCM và ĐHQG-HCM đã tổ chức trao giải thưởng cho 100 đề tài đạt giải Euréka 2018. Sinh viên ĐHQG-HCM giành được 4 giải Nhất trong tổng số 11 giải Nhất được trao tại buổi lễ này.

Đó là sinh viên Mai Quốc Gia (Trường ĐH Khoa học Tự nhiên) ở lĩnh vực công nghệ sinh - y sinh; nhóm sinh viên Đoàn Thanh Hải, Nguyễn Thị Ngọc Ánh, Võ Quang Nghĩa, Nguyễn Đức Toàn, Đồng Thị Như Vân (Trường ĐH Kinh tế - Luật) ở lĩnh vực hành chính - pháp lý; nhóm sinh viên Võ Hồ Việt Khoa, Lương Quốc An (Trường ĐH Khoa học Tự nhiên) ở lĩnh vực công nghệ thông tin; nhóm sinh viên Bùi Đại Phát, Trần Hồng Huy (Trường ĐH Khoa học Tự nhiên) ở lĩnh vực công nghệ hóa - dược.

Theo quy định của Ban tổ chức Euréka 2018, các sinh viên giành giải Nhất sẽ nhận Bằng khen Bộ Khoa học và Công nghệ, Huy hiệu Tuổi trẻ sáng tạo và giải thưởng trị giá 10 triệu đồng. Bên cạnh đó, những đề tài này sẽ được hội đồng khoa học xem xét, phản biện để đăng trên Tạp chí *Khoa học Trẻ* của Trung tâm Phát triển Khoa học và Công nghệ Trẻ TP.HCM, hoặc *Tạp chí Phát triển Khoa học Công nghệ* của ĐHQG-HCM.

Giao lưu với PGS.TS Trần Minh Triết - Phó Hiệu trưởng Trường ĐH Khoa học Tự nhiên ĐHQG-HCM, tác giả đề tài giành giải Nhất Euréka 2001.

Ảnh: BTC Euréka

khuyết tật để mọi người thuộc mọi thành phần, mọi hoàn cảnh đều có cơ hội tham gia.

Euréka là một giải thưởng uy tín, thúc đẩy phong trào sáng tạo, nghiên cứu khoa học trong sinh viên tại TP.HCM cũng như trên toàn quốc

PGS.TS Huỳnh Thành Đạt

PGS.TS Từ Diệp Công Thành - Phó ban Ban Khoa học Công nghệ ĐHQG-HCM, cho rằng đã đến lúc nên chia giải thưởng này thành hai nhóm: nghiên cứu cơ bản và nghiên cứu ứng dụng. "Chúng ta nên mời sinh viên quốc tế thi

cùng, mời doanh nghiệp tham gia chấm và có giải thưởng của doanh nghiệp vào các năm sau. Đó là cách nâng tầm chất lượng sân chơi khoa học này. Tôi hy vọng Euréka 30 năm sẽ là người bạn của sinh viên khu vực ASEAN, trở thành sân chơi sáng tạo và uy tín trong khu vực" - PGS.TS Từ Diệp Công Thành nhấn mạnh.

Đồng quan điểm trên, PGS.TS Phan Thị Hồng Xuân phân tích thêm: "Euréka nên khuyến khích sinh viên thực hiện nghiên cứu và trình bày đề tài bằng tiếng Anh nhằm tăng cường tính hội nhập. Điều này góp phần rút ngắn khoảng cách học thuật giữa các trường đại học thành viên trong ASEAN cũng như hiện thực hóa cộng đồng ASEAN tầm nhìn đến năm 2025".

Ở một góc nhìn khác, TS Đinh Minh Hiệp - Trung tâm Nông nghiệp công nghệ cao TP.HCM, cho rằng cần đầu tư các nhóm nghiên cứu mạnh, nòng cốt. Không nên dừng lại ở suy nghĩ Euréka chỉ là nghiên cứu khoa học của sinh viên, mà có thể chọn lọc, đầu tư những nghiên cứu tốt, có tính khả thi để phát triển thành đề tài lớn, có tính ứng dụng cao hơn.

Theo anh Phạm Hồng Sơn, trong thời gian tới, Thành Đoàn TP.HCM và ĐHQG-HCM sẽ thống nhất đầu tư, nâng cấp để Euréka từng bước trở thành giải thưởng uy tín trong nước lẫn quốc tế.

Về phía ĐHQG-HCM, PGS.TS Huỳnh Thành Đạt - Giám đốc ĐHQG-HCM, đánh giá Euréka là một giải thưởng uy tín, thúc đẩy phong trào sáng tạo, nghiên cứu khoa học trong sinh viên tại TP.HCM cũng như trên toàn quốc. Ông tin tưởng sự phối hợp giữa ĐHQG-HCM và Thành Đoàn TP.HCM sẽ tiếp tục đưa giải thưởng này lan tỏa xa hơn trong khu vực và quốc tế ■

MỘT ĐỀ TÀI MANG TÍNH NHÂN BẢN THIẾT THỰC

Từ câu chuyện một người phụ nữ ở Hà Nội sinh con từ tinh trùng của người cha đã mất cách đó 3 năm gặp nhiều vấn đề pháp lý chưa được giải quyết, nhóm sinh viên Đoàn Thanh Hải, Nguyễn Đức Toàn, Nguyễn Thị Ngọc Ánh, Đồng Thị Như Vân (Trường ĐH Kinh tế - Luật) và Võ Quang Nghĩa (Khoa Y) ĐHQG-HCM đã bắt tay nghiên cứu công trình Xây dựng khung pháp lý cho người chết có thể sinh con.

Nhạc Sơn

Đề tài của nhóm đã giành giải Nhất lĩnh vực hành chính - pháp lý tại Giải thưởng sinh viên nghiên cứu khoa học Euréka 2018. Ảnh: NVCC

Dề tài này của nhóm đã xuất sắc giành giải Nhất lĩnh vực hành chính - pháp lý tại Giải thưởng Sinh viên nghiên cứu khoa học Euréka 2018.

Quyền chính đáng của con người

Đoàn Thanh Hải cho biết, ý tưởng về đề tài này bắt đầu từ năm nhất đại học. Khi đó nhóm của Thanh Hải tham gia một cuộc thi tranh biện về các vấn đề xã hội, và đề tài ban tổ chức đưa ra là vụ việc người chết sinh con ở Hà Nội với câu hỏi "có nên cho phép người chết sinh con hay không?". "Lúc đó mình đã trả lời là không. Nhưng sau cuộc thi mình cứ suy nghĩ mãi và thắc mắc rằng tại sao lại không cho phép, tại sao pháp luật lại không minh định trong khi đây là một quyền chính đáng của con người? Và ý

tưởng ra đời, mình bắt tay tìm đồng đội và giáo viên hướng dẫn thực hiện" - Thanh Hải nhớ lại.

Theo kết quả mà nhóm phân tích, việc sinh con sau khi chết có thể từ những trường hợp một người trong cặp vợ chồng đột tử (chưa kịp gửi tinh trùng bảo quản đông lạnh) như tai nạn giao thông, tai biến..., và liệu pháp là trích tinh từ cơ thể người chết.Thêm một khả năng khác là cặp vợ chồng đó đã gửi tinh trùng đông lạnh do họ chưa có con nhưng người chồng mắc bệnh nào đó phải hạn chế tiếp xúc với vợ của mình và họ rất mong muốn có con nên đã chuẩn bị sẵn.

Thanh Hải tâm sự: "Hiện tượng người chết sinh con dây lên sự quan tâm của dư luận, nhiều vấn đề pháp lý xoay quanh sự kiện này đã xuất hiện, thế nhưng vẫn chưa tìm được cách giải quyết xác đáng. Phát triển cơ sở lý luận cho quyền sinh con của người chết cũng như giải quyết khía cạnh thực tiễn của vấn đề chính là mục đích của đề tài mà nhóm mình nghiên cứu. Bằng cách vận dụng nhiều phương pháp như điều tra xã hội học, nghiên cứu liên ngành, phân tích luật viết, phân tích các học thuyết pháp lý, luật so sánh..., nhóm mình đã tìm được ý nghĩa thực sự của vấn đề nằm ở sự đồng thuận của dư luận, lý thuyết pháp lý, quy định của các nước trên thế giới và những hạn chế của pháp luật Việt Nam".

Từ những kết quả nghiên cứu, nhóm đưa ra một số đề xuất trong việc chỉnh sửa pháp luật để ghi nhận và bảo vệ tốt hơn quyền được sinh con, quyền được tôn trọng cuộc sống gia đình, cân bằng những mối quan hệ lợi ích trong vấn đề

Đề tài mới mẻ và sáng tạo

Đó là nhận xét của TS Đoàn Thị Phương Diệp (giảng viên Khoa Luật, Trường ĐH Kinh tế - Luật ĐHQG-HCM) về công trình nghiên cứu Xây dựng khung pháp lý cho người chết có thể sinh con.

Theo TS Phương Diệp, đề tài này là hoàn toàn mới và từ trước đến giờ chưa có người làm. "Trường hợp người phụ nữ ở Hà Nội sinh con sau khi chồng chết rất lâu thì luật hiện tại chưa can thiệp được. Trong bối cảnh này, đề tài của nhóm sinh viên rất cần thiết và có tính sáng tạo. Đặc biệt là các kiến nghị với người làm luật, để cho phép người chết có thể sinh con. Suy cho cùng đây là quyền con người. Trên thế giới nhiều quốc gia đã công nhận rồi, còn Việt Nam thì đang trong tình trạng im lặng, mà im lặng là không giải quyết được vấn đề. Tôi đánh giá rất cao đề tài của nhóm vì đề tài kết hợp giữa hai lĩnh vực y học và luật học nên sự dày công của các tác giả là rất nhiều"- TS Phương Diệp nhấn mạnh.

người chết sinh con.

"Cơ sở lý luận cho vấn đề này là các khía cạnh của pháp luật về nhân quyền như quyền được tự định đoạt, quyền được lập gia đình, quyền được tôn trọng cuộc sống gia đình, quyền được mang họ tên cha/mẹ (ghi nhận nguồn gốc), quyền được hưởng thừa kế... Nhóm mình đồng thời tiến hành khảo sát xã hội, xem cộng đồng nhìn nhận vấn đề này như thế nào để xây dựng quyền này từ các bình diện xã hội, đạo đức, pháp lý... Sau đó, nhóm phân tích bằng cách xem xét các công ước quốc tế, luật, bản án từ một số quốc gia khác như Mỹ, Israel...; đồng thời tham khảo các bình luận từ những nhà nghiên cứu, luật sư để đưa ra các đối chiếu, phân tích, đánh giá và kiến nghị xây dựng pháp luật" - Thanh Hải cho hay.

Chuyển giao đề tài ngay tại đêm trao giải

Bằng việc kết hợp nhiều phương pháp nghiên cứu khác nhau, nhóm nhận thấy rằng người chết vẫn có quyền sinh con. Theo nhóm phân tích điều này là hoàn toàn phù hợp với các lý luận về nhân quyền, cũng như quan điểm triết học, quan điểm xã hội...

Các thành viên của nhóm tại lễ trao Giải thưởng sinh viên nghiên cứu khoa học Euréka 2018. Ảnh: BTC Euréka

"Hiện tại, pháp luật Việt Nam cũng đã ghi nhận người đã chết vẫn có quyền sinh con. Thế nhưng, các bộ luật, luật về dân sự, hôn nhân gia đình và các luật hỗ trợ vẫn chưa minh thị quyền năng ấy và còn rất nhiều lỗ hổng pháp lý. Ví dụ việc công nhận đứa trẻ sinh ra là con chung của người chết, quyền thừa hưởng di sản được thực hiện một cách đúng đắn, bảo vệ tốt nhất quyền của đứa trẻ được sinh ra...Vấn đề pháp lý xuất hiện trong vụ việc 'người chết sinh con' lần đầu tiên ở Việt Nam cũng chưa được giải quyết, như liệu tinh trùng có thể được 'lấy ra' khỏi cơ thể của một người sau khi người này đã chết hay không, người (những người) còn sống có quyền gì trong trường hợp đó..." - Thanh Hải phân tích.

Bên cạnh đó, nhóm nghiên cứu cũng chỉ ra rằng các khảo sát từ y khoa cho tới xã hội học đều cho thấy việc đứa trẻ sinh ra sau khi một người trong song thân đã chết là không ảnh hưởng tới tính mạng, sức khỏe của đứa bé và không trái với đạo đức xã hội. Do đó, việc hoàn thiện một chế định cho quyền sinh con với người chết là cần thiết.

Từ công trình nghiên cứu của mình, nhóm đưa ra những kiến nghị: thứ nhất là thừa nhận quyền sinh con là một quyền con người cơ bản, và như một hệ quả thừa nhận PMR (kỹ thuật cho phép người chết sinh con) một cách rõ ràng; thứ hai là xây dựng, điều chỉnh các quy định bảo vệ quyền con người và quyền nhân thân của đứa trẻ và người mẹ (quyền tự định đoạt, quyền có nguồn gốc rõ ràng, quyền được hưởng thừa kế...); thứ ba là tạo giải pháp mở cho PMR và những liệu pháp khác có tiềm năng ứng dụng trong tương lai.

Với ý nghĩa thực tiễn cao, ngay tại đêm trao giải Giải thưởng Sinh viên nghiên cứu khoa học Euréka 2018, công trình nghiên cứu của nhóm đã được chuyển giao cho Công ty Luật TNHH MTV SureLaw ■

An Chi

Trong câu ca dao: “Miệng ăn măng trúc măng mai” thì *mai* đúng là một loại tre. Chẳng những nó có tồn tại trên đồi mà tên của nó cũng còn được ghi nhận trong từ điển nữa. Từ điển tiếng Việt 1992, chẳng hạn, đã ghi: “*Mai*. Cây cùng loại với tre, giống dài, thành dày, đốt lăn, lá rất to, dùng làm nhà, làm ống đựng nước...”.

Nhưng tên của cây mai này thì không bao giờ đi chung với tên của cây tre (trúc) để làm thành tổ hợp cố định *trúc mai*. Vậy trong tổ hợp này thì *mai* không phải là một loại tre. Đây là một loại cây có hoa, nhưng cũng chẳng phải là cây mai bông vàng, tên khoa học là *Ochna harmandii*, thường chưng vào dịp Tết ở miền Nam Việt Nam. Nó là cây mai ở bên Tàu, tên khoa học là *Prunus mume*, hoa màu trắng, hồng hoặc đỏ và có mùi thơm; quả có vị chua, còn sống thì màu xanh, chín thì màu vàng, có thể muối hoặc làm mứt để ăn (Ô mai hoặc xí(m) mịu của Tàu chính là làm bằng trái mai này).

Loại mai này giỏi chịu rét lạnh, trong tuyết giá vẫn có thể nở hoa như trong mấy câu đầu bài thơ *Tảo mai* (Mai sớm) của nhà sư Tề Kỷ đài Đường:

*Vạn mộc đồng dục chiết,
Cô cǎn noān độc hồi.
Tiền thôn thâm tuyết lý,
Tạc dạ nhất chí khai.
(Muôn cây sấp chét cồng,
Riêng rẽ âm trở mình.
Trong tuyết dày xóm trước,
Đêm qua nở một bông).*

Vì vậy mà nó đã được xếp vào hàng “tuế hàn tam hưu” là tùng, trúc, mai - ba loại cây bạn của mùa đông (cũng có người hiểu là ba loại cây bạn với nhau trong mùa đông).

Mai tre, mai vàng và mai Tàu

Mai là một thực vật gồm nhiều loại khác nhau. Nếu nhìn mặt chữ mà đoán nghĩa, đôi khi người đọc hiểu sai cả nghĩa đen lẫn nghĩa bóng của từ này.

Tuy cây mai này và cây trúc kia không có bà con gì nhưng người ta vẫn ghép đôi chúng với nhau mà tạo ra tổ hợp *trúc mai* để chỉ một loại quan hệ tình cảm. Từ điển tiếng Việt do Văn Tân chủ biên (Hà Nội, 1967) đã giảng: “*Trúc mai*. Tình nghĩa bạn bè thân mật với nhau: *Làm thân trâu ngựa đền nghĩa trúc mai* (*Kiều*)”. Thực ra *trúc mai* không chỉ “tình bạn bè thân mật với nhau” mà lại chỉ tình vợ chồng hoặc duyên nợ lứa đôi. Hơn nữa, nếu hai tiếng đó có chỉ “tình bạn bè thân mật với nhau” thì câu *Kiều* đưa ra làm thí dụ trên đây cũng hoàn toàn không thích hợp. Ai có đọc *Kiều* cũng biết rằng quan hệ giữa Thúy Kiều và Kim Trọng là tình yêu đã đến mức “Xem trong âu yếm có chiêu lá loi” (*Truyện Kiều*, câu 500) chứ đâu phải là “tình bạn bè”!

Nguyễn Thạch Giang thì giải thích: “*Trúc mai*: nói tình nghĩa bèn chặt, khăng khít như cây trúc và cây mai là hai giống cây được đặt bên nhau tượng trưng cho tính trong sạch, giữ tròn khí tiết như trong ngày đông tháng giá các giống cây khác rụng lá, thì trúc vẫn tươi xanh, mai vẫn nở hoa. Tiếng Hán có chữ *thanh mai trúc mā* để nói sự giàn guĩ mà quán quýt nhau giữa con trai, con gái thuở còn bé. Thơ Lý Bạch (Đường): *Lang ky trúc mā lai, nhiều sàng lồng thanh mai* = chàng cưỡi ngựa trúc đến, chạy vòng quanh giường đùa với mai xanh” (*Truyện Kiều, khảo đính và chú thích*, Hà Nội, 1972, trang 394).

Cách giải thích trên đây không khỏi có phần suy diễn. Nói rằng

“trong ngày đông tháng giá các giống cây khác rụng lá thì mai vẫn nở hoa” là đã khẳng định một điều không đúng thực tế. Cách diễn đạt đó làm cho người đọc tưởng rằng mùa đông là mùa của hoa mai. Thực ra, mai nở vào mùa đông chỉ là mai sớm như nói đến trong bài *Tảo mai* của nhà sư Tề Kỷ vừa dẫn ở trên. Hoa mai hoàn toàn hiếm hoi vào mùa đông. Chính vì vậy nên mới có thành ngữ “đẹp tuyết tầm mai” để chỉ sự nhọc công đi tìm cảm hứng ở nhà thơ. Hoa mai mà nở rõ trong mùa này thì câu thành ngữ trên đây phỏng còn có ý nghĩa gì?

Nói “tình nghĩa bèn chặt, khăng khít như cây trúc và cây mai là hai

Lang ky trúc mā lai.
Nguồn: www.exam58.com.jpg

giống cây được đặt bên nhau” cũng là suy diễn. Thiếu gì thứ cây được đặt bên nhau, tại sao không chọn mà cứ phải chọn trúc với mai? Chẳng hạn, trong “tué hàn tam hưu”, tại sao ở đây người ta không ghép trúc với tùng hoặc tùng với mai? Thực ra, *trúc mai* ở đây bắt nguồn từ thành ngữ *thanh mai trúc mā* mà chính Nguyễn Thạch Giang có nhắc đến trong phần cuối của đoạn đã dẫn. Nhưng tác giả này chỉ mới dừng lại ở cái ý “nói sự gần gũi quấn quýt nhau giữa con trai con gái thuở còn bé”. Thành ngữ đang xét thực ra cũng còn được dùng để chỉ sự đẹp đôi hoặc duyên nợ lứa đôi nữa. Hiện nay, phương ngữ Quảng Đông vẫn sử dụng thành ngữ đó theo ý nghĩa này. Trong phim Hồng Kông (nói tiếng Quảng Đông), khi nói đến quan hệ giữa chàng và nàng, có những chỗ lời thoại của nhân vật vẫn dùng thành ngữ *thanh mai trúc mā*.

Hai câu thơ của Lý Bạch mà Nguyễn Thạch Giang đã dẫn nằm trong bài *Trường Can hành*; bài này có thể được xem là một thiên diễm tình mini bằng thơ ngũ ngôn. Thuở nhỏ, cùng ngụ xóm Trường Can, chàng và nàng thường nô đùa bên nhau một cách vô tư. Năm mươi bốn tuổi, nàng về làm vợ chàng; lúc nào cũng e thẹn, nghìn lần gọi cũng không một lần dám quay lại. Năm mươi lăm mới bắt đầu dám đưa mắt nhìn nhau mà hứa suốt đời gắn bó với nhau. Chàng nguyên sẽ làm như gã Vỹ Sinh, thà để cho nước triều dâng ngập ở chân cầu (là nơi hẹn hò) chứ nhất quyết không rời nếu nàng chưa đến. Nàng thì sẽ làm hòn vọng phu chờ mãi đến khi chàng trở về nếu một mai chàng phải ra đi. Năm nàng mươi sáu thì chàng phải đi xa thật, sông suối gập ghềnh, núi non hiểm trở, tiếng vượn hú ai oán vút trời cao. Nàng

Trường Can hành. Nguồn: <http://tupian.baike.com.jpg>

Mai vàng Việt Nam. Nguồn: Internet

nhìn ra trước cửa thì dấu chân chàng rêu xanh đã in đầy. Tháng Tám, nàng nhìn bướm vàng bay từng đôi mà sinh lòng thương cảm, làm cho dung nhan tiêu tụy. Nàng mong chàng gửi thư cho biết khi nào trở lại nhà để nàng đón, dù có xa bảy trăm dặm đường đến Trường Phong Sa cũng không nản lòng. Bài *Trường Can hành* của Lý Bạch được xem là một kiệt tác về lòng chung thủy và tình yêu lứa đôi. Nếu hiểu *thanh mai trúc mā* trong phạm vi sáu câu đầu của bài thơ thì quả đó chỉ là sự gần gũi quấn quýt vô tư giữa con trai con gái lúc còn thơ nhưng nếu liên hệ

với 24 câu còn lại thì đó là cả một mối tình nồng nàn và lâm ly.

Năm câu *Kiều* có dùng hai chữ *trúc mai* (hoặc *mai trúc*) đều nói về quan hệ vợ chồng hoặc nam nữ. *Đèn nghị trúc mai* trong câu 708 và câu 746 nghĩa là đèn đáp lại nghĩa vợ chồng (trong kiếp sau vì kiếp này Kiều đã lõi thè). *Dập dùi trúc mai* trong câu 994 nghĩa là trai gái rộn ràng tập nập (chốn lầu xanh). *Một nhà sum họp trúc mai* (câu 1.381) chỉ cảnh vợ chồng Thúy Kiều - Thúc Sinh đàm ấm sau khi chàng chuộc nàng ra khỏi lầu xanh. Cuối cùng, *chắc rằng mai trúc lại vầy* (câu 1.679) có nghĩa là tưởng rằng vợ chồng sẽ lại sum họp (ai hay vĩnh viễn là ngày đưa nhau - câu 1.680).

Đến như câu ca dao: “Ai đi đường ấy hối ai/ Hay là trúc đã nhớ mai đi tìm” thì có vẻ như đây là một liên lục bát “hậu Nguyễn Du” mà một nhà nho nào đó đã hứng chí buông ra chứ chẳng phải là lời trù Tình của một tác giả “bình dân” nào cả! Hoặc có thể là nó đã trực tiếp bắt nguồn từ ý tứ của bài *Trường Can hành* cũng nên ■

VĂN HỌC VỀ CHIẾN TRANH PHẢI MANG TINH THẦN HÒA GIẢI

Đó là nhận định của TS Trần Đăng Trung - Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG Hà Nội tại Hội thảo khoa học “Chiến tranh - đất nước - con người trong văn học và điện ảnh đương đại” do Khoa Văn Học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM tổ chức ngày 22/12.

Phiên An

Theo TS Phan Mạnh Hùng - Phó Trưởng khoa Khoa Văn Học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM, hội thảo nhằm tổng kết, đánh giá những thành tựu, xu hướng tiếp cận mới về đề tài chiến tranh - đất nước - con người trong văn học và điện ảnh đương đại. Đồng thời, sự tham gia của các nhà văn, đạo diễn sẽ góp thêm những ý kiến, dự định, trăn trở sáng tạo của người cầm bút về đề tài này trong tương lai.

Chiến tranh nhìn từ văn học và điện ảnh

Tiếp cận chiến tranh từ các sáng tác thơ cách mạng trong giai đoạn 1954-1975, TS Phạm Quốc Ca - Trường ĐH Đà Lạt cho rằng chủ nghĩa anh hùng cách mạng của con người Việt Nam trong chiến đấu và sản xuất vừa là đối tượng phản ánh vừa là mục đích sáng tác của các nhà thơ trong giai đoạn này.

“Đó là thời đại anh hùng, một đi không trở lại, không thể lấy thước tác bình thường mà đo được. Một trong những quy luật thép lúc bấy giờ là không cho phép sự phân tâm, yếu lòng. Những bài thơ như *Sẹo đất* của Ngô Văn Phú, *Vòng trăng* của Phạm Tiến Duật ngày hôm nay ta đọc lại thấy bình thường nhưng xuất hiện vào

Các đại biểu tham dự hội thảo.

những năm 1973-1974 đã là sự kiện xôn xao. Những bài thơ bi thương về chiến tranh của Lưu Quang Vũ chỉ tồn tại trong sổ tay hoặc lưu hành trong đám bạn bè thân thiết, thực sự là ‘đồ quốc cấm’ lúc bấy giờ” - TS Phạm Quốc Ca nhấn mạnh.

Đề cập thơ đô thị miền Nam cùng thời kỳ, theo TS Phạm Quốc Ca, cái bi với những biểu hiện đa dạng là âm điệu cơ bản. Thơ Nguyễn Bắc Sơn, nhạc Trịnh Công Sơn được đặt biệt yêu thích vì nó mang tâm trạng chán ghét chiến tranh của người dân miền Nam đương thời.

Ở góc độ điện ảnh, nhà phê bình Tô Hoàng phân tích phim tài liệu *The Vietnam War* của bộ đôi đạo diễn Ken Burns và Lynn Novick với những “diểm son” nhất định, dù đây “là phim của người Mỹ” và được “lý giải theo cách của họ”. Ông đánh giá: “Với *The Vietnam War*, ngay từ vài ba tập đầu đã tựa như cho người xem thấy chính nghĩa thuộc bên nào? Nhân dân ở cả nông thôn lẫn thành thị phía Nam ủng hộ ai? Vì sao biện pháp gom dân vào áp chiến lược của Mỹ và nhà cầm quyền Sài Gòn thất bại? Lính Mỹ thật khó phân biệt đâu là dân đâu là lính ‘Việt Cộng’? ‘Việt Cộng’ tác chiến không dàn tuyên mà ‘xuất quỷ nhập thần’. Chúng ta hiểu, một cuộc chiến tranh với mục đích chính nghĩa, dựa vào dân, được dân đùm bọc, chờ che mồi tiến hành tác chiến như vậy được. *The Vietnam War* không muốn hay không gọi thành tên, nhưng chúng ta nhận ra ngay hình thái của một cuộc chiến tranh

Nhà thơ Giang Nam phát biểu tại hội thảo.

nhân dân quen thuộc”.

Thảo luận về chủ đề “Văn học và ký ức về chiến tranh Việt Nam”, TS Trần Đăng Trung nhận xét: “Những tác phẩm văn học về cuộc chiến đóng vai trò đáng kể trong việc lưu giữ và cung cấp ký ức chiến tranh phổ biến. Nhưng đồng thời không ngừng khơi dậy và bổ sung vào sự ghi nhớ của cộng đồng những câu chuyện và trải nghiệm khuất lấp, thường bị bỏ qua hay lãng quên”.

Lý giải tình trạng mâu thuẫn dai dẳng giữa các nhóm người sau chiến tranh, TS Trung cho rằng một trong những nguyên nhân chính dẫn đến tình trạng trên là do các bên không thống nhất về cách đánh giá chiến tranh. Ông phân tích: “Sự thiên lệch này phản ánh một phần bản chất sâu thẳm trong con người vốn luôn lấy mình làm trung tâm và hệ quy chiếu. Không chấp nhận và không khoan thứ cho kẻ địch, đó là một luật lệ nghiêm ngặt của chiến tranh. Và ảnh hưởng của thái độ thù nghịch đó sẽ còn đeo bám con người rất dai dẳng ngay cả khi cuộc xung đột đã khép

Với những góc nhìn mới mẻ, tham luận của TS Trần Đăng Trung thu hút sự chú ý của nhiều đại biểu.

lại”.

Đề xuất khuynh hướng sáng tác mới trong bối cảnh hiện nay, TS Trần Đăng Trung nhận định: “Một tác phẩm văn

học đích thực về chiến tranh tất yếu phải là tác phẩm nói về nhân tính và mang tinh thần hòa giải, làm thuyền giảm nỗi đau cũng như sự thù hận”.

Viết để không bị lãng quên

Đại diện thế hệ cầm bút trong cuộc chiến tranh với Mỹ, nhà thơ Giang Nam cho biết, từ Đổi mới đến nay, ông rất hoan nghênh những tác phẩm đi vào lòng dân với những suy nghĩ mới. Tuy nhiên, tác giả của thi phẩm *Quê hương* cho rằng có những điều cần xem lại. Đơn cử, quan điểm về văn học nghệ thuật phải dám nói lên sự thật, đặc biệt là mặc tiêu cực, xấu xa của cuộc kháng chiến mà hồi chiến tranh không cho phép, quan điểm này có đúng và có sai.

“Đừng quên là cuộc chiến đấu bảo vệ đất nước, bảo vệ truyền thống của cha ông đang diễn ra từng ngày. Cuộc chiến đấu ấy buộc ta phải thận trọng. Có không ít nhà văn, nhà thơ vi phạm và đã loại ra khỏi đội ngũ. Lực lượng chống đối ta ở trong nước và nước ngoài luôn tìm mọi cách mua chuộc, xuyên tạc, lôi kéo văn nghệ sĩ. Tóm lại, ‘đổi mới’, theo tôi là của những người chiến thắng, cần tìm hình thức và nội dung mới cho văn học nghệ thuật của ta. Đó không phải là vũ khí của kẻ thất bại đang tìm mọi cách để trả thù”.

Nhà thơ Giang Nam cũng bày tỏ niềm tin vào các cây bút trẻ sẽ sáng tạo những tác phẩm hay, viết về chiến tranh sâu sắc hơn, nghĩa tình hơn những cây bút từng trải qua cuộc chiến.

Chia sẻ những khó khăn khi thực hiện các bộ phim về đề tài chiến tranh, đạo diễn Đặng Nhật Minh cho biết: “Cái khó là mình có điều gì đó mới mẻ để nói với người xem không hay chỉ lặp lại những điều mà mọi người đều biết như ta là chính nghĩa, địch là phi nghĩa, ta bao giờ cũng thắng và địch bao giờ cũng thua. Nếu như vậy thì

khán giả sẽ nói: ‘Biết rồi! Khổ lắm. Nói mãi!’”. Họ sẽ quay lưng lại với những phim về đề tài chiến tranh, chủ yếu để kỷ niệm những ngày lễ lớn, vô cùng tốn kém mà không ai xem như chúng ta từng chứng kiến”.

Đạo diễn của *Bao giờ cho đến tháng Mười* cho biết thêm, các phim của ông dù làm về đề tài chiến tranh hay phim có hình ảnh của Chủ tịch Hồ Chí Minh như *Hà Nội mùa đông 46* đều không mang màu sắc tuyên truyền chính trị. Chúng chỉ nói đến số phận con người nên chạm được trái tim của mọi người. “Tôi còn nhớ năm 2010 khi chiếu phim *Đừng đốt* ở Trường ĐH De Anza bên Mỹ, có một thanh niên người da màu đã phát biểu trong phần giao lưu sau khi chiếu phim như sau: ‘Tôi có người anh chết trong chiến tranh ở Việt Nam. Tôi căm thù người Việt Nam. Nhưng nay xem xong phim *Đừng đốt*, tôi không muốn nuôi giữ lòng hận thù đó nữa’ - đạo diễn Đặng Nhật Minh chia sẻ.

Nhà thơ Phạm Sỹ Sáu phát biểu thảo luận.

Trở về từ chiến trường Campuchia, nhà thơ Phạm Sỹ Sáu - Phó Chủ tịch Hội Nhà văn TP.HCM cho rằng thế hệ cầm bút của ông viết để khẳng định mình là những người lính thế hệ mới, chỉ muốn ở bên nhau bền vai sát cánh, vì sự sống của bản thân và đồng đội. “Tôi viết như một sự giải bày, lên tiếng về chân dung thế hệ mình. Không cường điệu, chẳng lèn gân, viết như một lựa chọn không thể nào khác. Chứng kiến cuộc sống chiến đấu khốc liệt của đồng đội còn ở lại chiến trường, còn vì nhau mà chiến đấu, những trang viết của tôi vì thế thiếu đi tính hoa mỹ mà tràn đầy sự trân trọng” - tác giả của trường ca *Giữa ngày và đêm bày tỏ*.

Nhà thơ Phạm Sỹ Sáu nói thêm: “Khi bước ra khỏi cuộc chiến tranh giữ nước từ xa, chúng tôi nghĩ về nó và làm nó sống lại trên những trang viết của mình với sự chân thật cần thiết phải có. Bởi đó là món nợ với những mất mát lớn lao mà đồng đội đã vĩnh viễn ra đi không có ngày về hoặc trở về với những thương tật, là gánh nặng giữa đời thường. Tôi viết bởi tôi không muốn thế hệ lính của mình bị lãng quên trong cuộc chiến” ■

NỐI ÁM ẢNH CƠ CẤU: CON ĐƯỜNG SÁNG TẠO CỦA ĐỖ LONG VÂN

Đỗ Long Vân theo ký họa của Đinh Cường.

Từ cuối thập niên 1950 đến những năm 1970, trên các tờ tạp chí *Đại Học*, *Nghiên cứu Văn học...* của Sài Gòn, người ta bắt gặp một Đỗ Long Vân tuy xuất hiện khá khiêm tốn so với các cây bút cùng thời, nhưng mỗi lần đăng đàn, ông luôn để lại những ấn tượng sâu đậm.

Nguyễn Đình Minh Khuê

hồi xuất từ Hồ Xuân Hương, Bà Huyện Thanh Quan đến Vũ Trọng Phụng, Ché Lan Viên và nhất là thế giới võ hiệp Kim Dung, Đỗ Long Vân đã lựa chọn để đi trên một con đường độc đáo mà ở đó, nối ám ảnh cơ cấu cứ treo lơ lửng.

Một lối phê bình choáng ngợp

Đỗ Long Vân luôn biết cách tạo nên một lối phê bình khiến người ta choáng ngợp. Sự choáng ngợp trước hết đến từ nỗi kinh ngạc và thống khoái khi đọc một thứ văn nằm ở giao điểm của biên khảo, triết học và thi ca. Một thứ văn vừa uyển chuyển, giàu hình ảnh, nhạc tính, vừa mạnh, sắc, đầy khí lực như thể trào ra từ một nguồn nước nguyên ủy vĩnh cửu. Chính bởi phát tiết từ nguồn nguyên ủy ấy nên văn Đỗ Long Vân đẹp một cách ban sơ và đẹp từ những điều ban sơ. Những câu đơn ngắn, dung dị mà căng, khỏe, bay vút. Những dấu phẩy vượt thoát khỏi vai trò ngữ pháp khô cứng của chúng để hòa vào nhịp đi phức biến của suy tưởng. Những từ ngữ tưởng chừng cụt ngủn, nghĩa cạn cợt, đơn giản ở mức vỡ lòng, nhưng qua tay Đỗ Long Vân chợt bừng lên một chất sống mới, mãnh liệt, cuốn cuộn, đầy sức gợi.

Song điều khiến người ta ngạc nhiên và choáng ngợp hơn khi đọc Đỗ Long Vân chính nằm ở chỗ, tuy chảy trôi theo những điệu dào dạt tài hoa, nhưng văn ông không trung trổ, không tuôn ra thứ cảm xúc miên man, uốn éo. Cái nguồn văn giàu mỹ cảm ấy, ngược lại, cuốn theo nó những thế giới. Những thế giới từ các văn phẩm tuyệt tác rầm rộ bước ra theo con đường mà Đỗ Long Vân khơi mở. Những thế giới được khảo cổ và phục dựng trên cấp độ khung sườn, cấu trúc cốt lõi, nguyên sơ của nó chứ không chỉ được mô tả, bình giá một cách phorot từ bên ngoài.

Đọc *Điều tàn*, Đỗ Long Vân cụ thể hóa, cấu trúc hóa cái thế giới của Ché Lan Viên thành một “bản đồ địa ngục” mà ở đó, tất cả đều triển hoạt theo chiều âm, chiều diệt vong, chiều hư không. Đọc Thanh Quan, ông xếp mọi hiện hữu trong thế giới của thơ bà về một điểm đồng quy: nỗi ám ảnh hoàng hôn - nỗi ám ảnh về cái thời khắc nhá nhem mang trong nó những dư âm của cả một ngày dài, cái thời khắc khoác lên mọi vật một màu sờn cũ, khiến quá khứ liên tục trở về còn thực tại thì hóa thành một chiếc “gương cũ nghìn năm soi kim cổ”.

Và khi viết về Kim Dung, Đỗ Long Vân cũng không quên tìm thấy trong cái thế giới võ học mênh mông kỳ diệu ấy một cấu trúc, mà kết quả là sự ra đời của *Vô Kỵ giữa chúng ta hay là hiện tượng Kim Dung* - một trong những thiên biên khảo văn chương đã đưa ông lên hàng “cao thủ” của giới phê bình văn nghệ miền Nam trước 1975.

Kiến trúc thế giới võ hiệp Kim Dung

Cái cột trụ chống đỡ và gầy dựng nên toàn bộ thế giới của tiểu thuyết Kim Dung, theo Đỗ Long Vân, không là gì khác ngoài võ học.

Từ việc quan sát kỹ lưỡng chiến lược tự sự của Kim Dung, ông nhanh chóng nhận ra rằng, trong tiểu thuyết của cây bút được tôn xưng là “minh chủ võ lâm” của giới sáng tác truyện võ hiệp này, võ học trước hết là một “ý chí của truyện kể”. Theo đó, như lý giải của Đỗ Long Vân, cái mốc đánh dấu cho sự xuất hiện, sự lộ mặt của các nhân vật, các tình huống, sự kiện, mâu thuẫn và cao hơn hết là toàn bộ thế giới trong tiểu thuyết Kim Dung gần như luôn là huyền thoại về một thứ võ công, một loại binh khí hay một tay cao thủ mai danh ẩn tích với những đặc chiêu thần diệu làm náo động một vùng võ lâm rộng lớn.

Nói khác đi, những thứ võ công mà Kim Dung mô tả, từ Lục mạch thần kiếm, Lạc Anh quyền, Đả cầu bổng pháp, Lăng ba vi bộ đến Cửu dương thần công... không chỉ là những cái tên đẹp, “cơ hội cho những vũ điệu ngoạn mục mà còn góp phần vào sự diễn biến và sức dấn cảm của truyện” (trang 26). Thậm chí, theo Đỗ Long Vân, những thứ võ công ấy còn có vai trò biến tiểu thuyết Kim Dung trở thành một thứ truyện khung, một thứ truyện lòng truyện “ngung tụ quanh nó cả một không gian chập chùng đe dọa và bí mật” (trang 26). Ở đó, mỗi lần một thứ võ

công được tung ra là một câu chuyện, một huyền thoại tràn về, và trước mắt độc giả hiện lên vô số những ảnh tượng được nối liền nhau, hòa trộn vào nhau để công thông thành một thế giới nghệ thuật đầy chiêu sâu chót không giả tạo, ước lệ, công thức.

Tuy nhiên, nguyên lý võ học mà Kim Dung xây dựng, theo Đỗ Long Vân, mới chính là thứ khiến tiểu thuyết võ hiệp của ông bứt phá ra khỏi cái quán tính mãnh liệt của truyền thống kiếm hiệp cổ điển.

Để người đọc dễ hình dung, trước khi đi vào lý giải luận điểm này, nhà phê bình họ Đỗ dành hẳn một chương riêng để luận bàn về mô dạng của tiểu thuyết võ hiệp truyền thống, một kiểu truyện kể giản đơn, bình dân mà ở đó, “tất cả cố gắng của người kể truyện là để tách họ ra khỏi cái nhân loại thường ngày để, thấy họ, là người ta biết ngay rằng các chuyện đang xảy ra không phải là một chuyện giữa người và người và những nhân vật ấy chỉ là những diễn viên của một vở tuồng kể lại cuộc xung đột muôn đời giữa Tà đạo và Chính nghĩa” (trang 65). Võ học trong những truyện kể võ hiệp cổ điển ấy vì thế gần như chỉ là một thứ trang sức có vai trò làm dáng, điểm tô thêm chút hấp dẫn cho lời tự sự và minh họa cho những rao giảng đạo lý.

Trong khi đó, theo diễn giải của Đỗ Long Vân, võ học Kim Dung chứa trong nó những triết luận, những quan niệm rất riêng có chức năng tạo lập, định hình bản sắc, căn cốt của toàn cảnh thế giới võ hiệp với tất cả những nhân vật, sự kiện, chiêu kích mà ông kiến tạo.

Có một điều mà rất nhiều người đọc Kim Dung sẽ nhận ra, rằng rất khó để có thể minh định đâu là môn võ công tuyệt đỉnh có khả năng chiến thắng mọi thứ quyền cước khác trên thế gian để từ đó đưa người sở hữu nó lên ngôi vị võ lâm minh chủ. Đỗ Long Vân nhấn mạnh liên tục điều này, thậm chí chứng minh bằng một chuỗi các ví dụ: “Có Ý Thiên kiếm thì có Đồ Long đao, có Cửu âm chân kinh thì có Cửu dương chân kinh, có độc dược của Vương Nạn Cô thì có giải dược của Hồ Thanh Ngưu, có kiếm pháp của Tuyết Sơn thì phái Kim Cô cũng có đao pháp để hóa giải” (trang 35). Đó quả tình là một thế tồn tại đầy lý thú của thế giới võ hiệp Kim Dung mà Đỗ Long Vân gọi là “sự tương đối hóa võ học hay thế đa nguyên của võ lâm” như tên một đề mục thuộc Chương II quyển sách.

Tình thế đa nguyên ấy của võ học, trước hết,

khiến những biến cố diễn ra trong thế giới tiểu thuyết Kim Dung là không thể đoán trước. Nếu trong truyện võ hiệp cổ điển, võ công của những môn phái thuộc phe chính nghĩa chắc chắn sẽ chiến thắng những thứ võ được cho là tàn độc, điêu ngoa của phe tà đạo, thì với Kim Dung, tất cả cuộc tỉ thí giữa những thứ võ công đều ẩn giấu một kết quả bất ngờ.

Du Thần Chi tướng đã trở thành võ lâm minh chủ khi luyện được mấy thành công lực từ Dịch cân kinh, nhưng cũng phải chịu thua trước Kiều Phong trong trận ác chiến dưới chân núi Thiếu Thất. Tiêu Viễn Sơn và Mộ Dung Bác tưởng chừng đã là những chân nhân am tường võ học nhất trung nguyên, nhưng cuối cùng lại chịu thua dưới tay một vị sư già Thiếu Lâm gần như vô danh ẩn cư giữa Tàng kinh các. Thậm chí, như luận giải của Đỗ Long Vân trong Chương V của quyển sách này, những bất ngờ ấy sẽ kéo theo chúng hàng loạt những bất trắc, nghi vấn khác để cấu thành nội tiểu thuyết của Kim Dung “một thế giới đang chờ được định nghĩa” (trang 89), một thế giới của sự hoài nghi. Hoài nghi thành bại. Hoài nghi tình cảm. Hoài nghi thân phận. Và trên hết là hoài nghi chính mình.

Khởi đi từ hàng vạn những mối hoài nghi như thế, thế giới của Kim Dung, theo Đỗ Long Vân, cũng bắt đầu trở thành một không gian của những lồng chừng, bất toàn và xa dần lối phân loại rạch ròi nhị phân thiện - ác, chính - tà để tiến đến một khối nghi vấn khổng lồ về cái gọi là đạo đức. Với Kim Dung, có thứ võ công nào là ác và thứ võ công nào là thiện đâu; đơn giản bởi chúng cùng là những công cụ dùng để giết người. Tương tự, cũng chẳng có phe phái nào, nhân vật nào là thuần thiện hay thuần ác, hay nói đúng hơn, như diễn giải của Đỗ Long Vân, tất cả thiện, ác ấy, tuy vẫn còn xuất hiện trong tiểu thuyết Kim Dung, song chỉ là những “nhân hiệu vô thực” (trang 74). Tất cả nhập nhoạng, mơ hồ trong vòng vây bất tận của những nghi vấn giá trị.

Tuy vậy, Đỗ Long Vân cho rằng Kim Dung không đơn giản dừng lại ở chỗ phá bỏ những xác tín của truyện võ hiệp cổ điển. Ông chủ trương xóa bỏ cái trật tự cũ, nhưng là để kiến tạo một trật tự vận hành mới - một thứ trật tự mà Đỗ Long Vân định cho một tính từ rất đẹp: “nên tho”.

Ngay từ những trang viết đầu của *Võ Ký giữa chúng ta hay là hiện tượng Kim Dung*, Đỗ Long Vân đã chỉ ngay vào yếu điểm, bản sắc của võ học

Kim Dung: một thứ võ học không cốt ở chiêu thức, võ công mà xoáy sâu, trở về với nội lực. Không cần biết điều đó có phải là hoang đường hay không, nhưng bằng cách đưa nền tảng võ học trở về với nguyên khí của vũ trụ, với tự tính thuần thành, Kim Dung - theo Đỗ Long Vân - đã phác họa ra một hệ luận mới về con người và vũ trụ trong thế giới võ hiệp của mình.

Rõ ràng, sự trở về với nội lực của võ học khiên cho người luyện võ trong tiểu thuyết Kim Dung không thể không quan tâm đến việc trui rèn một nội tâm yên tĩnh. Không có được sự quán thấu cái *natur* của tâm trí để nội lực được thi triển thì người anh hùng trong truyện Kim Dung mãi mãi không bao giờ có thể trở thành một tay cao thủ. Những “giác mộng bách khoa”, những tham lam, trót nã, mưu tính, dục vọng, những hờn ghét, sân hận, những tự cao duy ngã độc tôn chỉ làm kiềm hãm bước chân của những người muốn đi sâu vào trong nguồn võ học thâm diệu mà Kim Dung gầy dựng. Bởi nói một cách súc tích như Đỗ Long Vân: “Võ học”, lúc này, đã “trở nên một kỷ luật của nội tâm” (trang 22), và ai không vượt qua được bài kiểm tra nội tâm ấy thì hẳn không thể hiểu thấu cái thần kỳ của võ học, hoặc chỉ học võ trong vỏ mình và hứng chịu những cơn “tẩu hỏa nhập ma” như một sự trùng phạt.

Thật ra vẫn có cơ sở để phân loại võ công trong thế giới Kim Dung: có loại âm có loại dương, có loại phức biến có loại giản dị, có loại biến ảo uốn éo và cũng có loại minh bạch đường hoàng... nhưng vấn đề là dù có phân loại ra sao thì hàng ngàn kiểu võ công trên đời cũng chỉ khởi phát từ cùng một thứ gọi là nội lực, và vì thế chúng tương kết chung không mâu thuẫn, tranh đấu, đối đầu. Sự quy giản võ học về nội lực ấy, theo Đỗ Long Vân, từ đó hé lộ một vũ trụ quan mà Kim Dung bồi đắp cho thế giới tiểu thuyết của mình - cái thế giới võ hiệp tuy liên tục phân hóa, chia rẽ nhưng tất cả “chỉ là hai mặt của một thực tại duy nhất như sai làm là mặt trái của chân lý” (trang 141).

Đi tìm con đường của Đỗ Long Vân

Đời sống của phê bình văn nghệ miền Nam giai đoạn 1954-1975 diễn ra trong một không gian tương đối thoáng mở và dân chủ, nên không có gì kỳ lạ khi bên trong nó chằng chéo những con đường. Phê bình Marxist, hiện sinh, cấu trúc luận, phân tâm học, hiện tượng luận và

Hai ấn phẩm phê bình của Đỗ Long Vân tái ngộ bạn đọc trong năm 2018 sau hơn 4 thập niên vắng bóng.

rất nhiều những lối đi khác nữa xuất hiện trong thời đoạn này, gắn liền với những tên tuổi lớn trong lịch sử nghiên cứu văn chương Việt Nam như Lữ Phương, Tạ Ty, Nguyễn Văn Trung, Lê Tuyên, Đặng Tiên, Nguyễn Mạnh Côn, Vũ Đình Lưu, Tam Ích... Mỗi người một con đường. Và con đường của họ cũng không phải là một quãng dài thẳng tắp, mà là những chòng lấp, chằng chịt, nghiêng ngả trong sự tương giao, ảnh hưởng qua lại giữa rất nhiều nguồn tư tưởng, triết lý khác nhau.

Nhìn về Đỗ Long Vân và nhất là công trình *Vô Ký giữa chúng ta hay là hiện tượng Kim Dung*, người ta dễ dàng định danh ông - một cách đầy xác tín - là nhà phê bình cấu trúc/co cấu luận, mà đơn cử, Nguyễn Mạnh Tiên trong bài *Từ Xuân Hương đến Vô Ký, cấu trúc phê bình hay phê bình cấu trúc luận Đỗ Long Vân* (tạp chí *Sông Hương* số 281, tháng 7/2012) hay Trần Thiện Khanh - người đảm trách viết mục “Lý luận, phê bình văn học miền Nam trước 1975” trong sách *Lịch sử lý luận, phê bình văn học Việt Nam* (Trịnh Bá Đính chủ biên, NXB. Đại học Quốc gia Hà Nội, 2016). Điều đó có cái lý của nó.

Nói gì thì nói, nhắc đến Đỗ Long Vân trước hết là nhắc đến một con người đeo đuổi cấu trúc. Ông hình dung thế giới văn chương như một ngôi nhà, và nhiệm vụ trọng yếu của ông là bóc tách, khảo cổ để tìm thấy phần móng cốt, xà cột quan trọng nhất mà nếu thiếu chúng, căn nhà hiện hữu ấy, cái thế giới nghệ thuật ấy sẽ hoàn

tòan sụp đổ. Thực hành này thực sự khó nhằn, phức tạp bởi người ta sẽ rất dễ rơi vào sự nhìn “sai”: cỗ nhìn, nhưng mãi mãi chỉ nhìn thấy phần da thịt chứ không thể đi sâu vào phần xương tủy của cái thế giới ấy.

Ví như, sự dung tục, hương vị phòn thực, dục tình nơi Hồ Xuân Hương hay những triết lý nhân sinh trong truyện Kim Dung như “võ câu nhi đắc”, “thiên ngoại hưu thiên, nhân ngoại hưu nhân”... thực ra chỉ là những bức tường được trang hoàng bóng bẩy chứ chưa phải là phần sắt thép có vai trò kiến trúc từ bên trong. Đỗ Long Vân nhấn mạnh điều đó quyết liệt. Và tài năng của ông cũng thực sự phát tiết đầy kiêu hãnh ở chính điểm này. Mỗi quan tâm của Đỗ Long Vân không nhiều, nhưng mỗi lần đeo đuổi và phát hiện ra cấu trúc của một thế giới văn chương, ông gần như luôn “chuẩn xác”. Một nguồn nước ẩm cầu thành thế giới Xuân Hương. Một quan niệm võ học “lạ đời” kiến trúc nên thế giới võ hiệp Kim Dung. Hay một thứ bóng chiêu tạo nên một không gian thế giới đầy ám ảnh trong thơ Bà Huyện Thanh Quan. Tất cả được Đỗ Long Vân xác định một cách trọn tru, mượt mà, chuẩn mực, nhất tiễn xuyên tâm đến nỗi người ta rất khó có thể tìm ra một lý do chính đáng nào để phủ định, bác bỏ.

Tuy nhiên, con đường phê bình của Đỗ Long Vân phức tạp, quanh co và nhiều “nghi binh” hơn thế. Trong một tiểu luận hoành tráng dài 12 trang đăng trên tạp chí *Đại Học* của Viện Đại học Huế số tháng 7/1963 mang tên *Lược trình về công dụng của Duy vật sứ quan trong Văn học sử*, Đỗ Long Vân trình bày những dẫn nhập nền tảng nhất về phê bình xã hội học L. Goldman trên cơ sở quan niệm duy vật sử Marxist một cách rõ ráo, thông tuệ, dù rất khiêm nhuường, nhưng đủ để ta nhận biết rằng, sự đọc văn chương của Đỗ Long Vân cũng chịu một ảnh hưởng rất lớn từ triết lý Marx và hậu Marxist. Ông không bao giờ đặt mọi thứ ra khỏi vòng vây của lịch sử, của cái cấu trúc lớn hơn bao lấy tác phẩm văn chương. Quan tâm đến cấu trúc ngôi nhà thế giới nghệ thuật chỉ là một phần. Phần còn lại, thậm chí quan trọng hơn, là phục dựng cái khung cảnh bao lấy căn nhà ấy.

Khía cạnh này của Đỗ Long Vân ít khi được người ta chú tâm. Đọc qua một số bài bình luận về *Vô Kỵ giữa chúng ta hay là hiện tượng Kim Dung*, độc giả hầu như không thấy người ta nhắc đến những vấn đề mà Đỗ Long Vân đã nhắc đi nháck lại, nhất là trong Chương I và Chương VIII của thiên biên khảo này. Ông nhấn mạnh khi viết những dòng cuối cùng của Chương Mở đầu: “Truyện Kim Dung không hay hơn những truyện võ hiệp xưa. Chúng khác hẳn. Tại chúng đáp lại những nhu cầu tâm lý khác” (trang 11).

Nhưng vì sao như vậy? Đỗ Long Vân, trong chương cuối, giải thích một cách thuyết phục: thế giới thời Kim Dung sống là “một thế giới của nghi vấn, của phiêu lưu và của sự tranh sống” (trang 154), nên tinh thần tiểu thuyết hiện đại đi vào truyện võ hiệp là một điều bình thường, không thể được xem là tiến bộ hơn, là chuẩn mực hơn, hay ho hơn. Bên cạnh đó, ông còn lý giải vì sao cuối cùng Kim Dung lại đưa toàn bộ cái thế giới hoài nghi của mình về một trật tự mới. Ông cho rằng, việc ấy là điều mà Kim Dung phải làm, giữa cái “xã hội tư bản” vốn đề cao sự tổ chức, kỷ luật và một không gian rói ren với những cuộc chiến đê mê mà ở đó, “chiến tranh thuộc địa cần thiết cho sự phồn thịnh của thương mại” (trang 156), như quy luật tương hố, tương kết của hai mặt âm - dương.

Tinh thần Âu châu hiện đại rõ ràng thẩm đắm một cách sâu sắc vào lối phê bình của Đỗ Long Vân. Tuy nhiên, vẫn còn một điều rất nên lưu ý: làm việc với triết Tây, song Đỗ Long Vân

vẫn luôn song hành với con đường của Đạo học phương Đông. Ông dường như rất thích những thứ đơn nhất: võ học đối với thế giới võ hiệp Kim Dung, hư không đối với sự triển dien thế giới địa ngục *Điều tàn* hay nguồn nước ẩn đối với thơ Hồ Xuân Hương gần như đều có ý nghĩa của một thứ nhất nguyên phát khởi nên toàn vũ trụ, một ý niệm nên thơ, ngày ngất, trong sáng cơ hồ như quan điểm của *Đạo đức kinh*, *Nam hoa kinh* xem Đạo như nguồn cơn phát tiết và triết lý vận hành của toàn bộ cõi giới. Chưa kể, ông lúc nào cũng nhấn mạnh sự trở về. Trở về với nội lực, trở về với địa ngục, trở về với hoàng hôn... Hay nói một cách tổng quát là trở về với cái nhu tính, cái cõi nhiên giới nội tại.

Chính bởi điều này, Nguyễn Tiến Văn gọi Đỗ Long Vân là một hiền nhân.

Một đám mây rồng

Long Vân có nghĩa là một đám mây rồng. Ông là một con rồng, nhưng là một con rồng mây, hay nói đúng hơn là một đám mây hình rồng. Mà đám mây thì phù hư, trôi nổi, liên tục thay hình đổi dạng. Có lúc người ta thấy ông lich lâm trên những giảng đường kiêu hanh của Viện Đại học Huế, hay hào hoa phong lưu trong những cuộc chơi cao nguyên cùng bạn bè khi còn là sinh viên ở Viện Đại học Đà Lạt. Nhưng cũng có lúc người ta thấy ông ngồi thịnh lặng giữa Sài Gòn trong một căn phòng trọ tối om, trên sàn khoai sắn lăn lóc. Có lúc ông có cơ may ra sách, đăng báo và góp nhiều tiếng nói đầy sức nặng vào học giới miền Nam. Song cũng có lúc gần như không còn ai nhớ đến ông, và những tinh hoa mà ông để lại đã phải đứt lìa, trôi tuột về phía quá vắng.

May mắn thay, trong năm 2018 này, sau hơn hai thập kỷ từ ngày Đỗ Long Vân từ giã trần ai, hai quyển sách của ông - *Nguồn nước ẩn của Hồ Xuân Hương* và *Vô Kỵ giữa chúng ta hay là hiện tượng Kim Dung* trở lại.

Tin rằng ở lân này, cái đám mây của Đỗ Long Vân sẽ được cố định (như tựa đề một tập truyện xuất bản gần đây của Nguyễn Ngọc Tư). Để người ta luôn biết đây là một đám mây rồng. Để cây bút phê bình kinh lịch tài hoa một thời có thể ngậm cười sau bao nhiêu năm sống và chết trong quên lãng. Và nhất là, để chúng ta luôn tự nhắc nhở bản thân rằng, đừng bao giờ tự tay cắt đứt mối nối kết chính mình với những di sản ■

Nhà báo - nhà phê bình Lê Hồng Lâm.
Nguồn: hanoimoi.com.vn

ĐIỆN ẢNH VIỆT HƠN NỬA THẾ KỶ NHÌN LẠI

“Thà tôi xem phim nước ngoài, dù không phải hay nhất, còn hơn xem phim Việt”. Đã không ít lần, khán giả có cái nhìn bi quan về nền điện ảnh Việt Nam. Thế nhưng, nhìn lại 65 năm hành trình của điện ảnh Việt, ta nhận ra rằng, dù ở trong giai đoạn nào, điện ảnh dân tộc vẫn có những bộ phim đáng xem và đáng nhớ.

Cánh An - Nguyễn Nhung

T háng 10 vừa qua, nhà báo - nhà phê bình Lê Hồng Lâm, một cây bút có sức ảnh hưởng về điện ảnh cho ra mắt tác phẩm *101 bộ phim Việt Nam hay nhất*. Đây là án phẩm điện ảnh đầu tiên của Việt Nam tuyển chọn những bộ phim hay nhất trong hơn 60 năm qua.

Một thời vàng son

Theo nhà báo Lê Hồng Lâm, yếu tố quyết định một bộ phim hay, thuộc hàng kinh điển của điện ảnh Việt phải là những bộ phim mang được giá trị con người Việt Nam lên màn ảnh. Dựa trên tiêu chí này, không khó để nhận ra những bộ phim hay nhất của điện ảnh Việt Nam đều là những phim của thế kỷ trước, khi chủ đề về chiến tranh và thời hậu chiến trở thành mối quan tâm của toàn xã hội. Điện ảnh Việt Nam một thời bùng nổ những bộ phim lấy cảm hứng từ chính hiện thực đau thương mà hào hùng của dân tộc.

Bộ phim thuộc hàng kinh điển nhất không thể không nhắc đến đó là phim *Vĩ tuyến 17 ngày và đêm*, một trong những tác phẩm thành công nhất của đạo diễn Hải Ninh, góp phần đưa tên tuổi Trà Giang lên một tầm cao mới, với hàng loạt vai diễn xuất sắc trong những bộ phim sau

này. Chủ đề chiến tranh Việt Nam không thiếu chất liệu để khai thác song dễ đi vào khuôn sáo và tuyên truyền nếu không biết cách xử lý. Đạo diễn Hải Ninh đã cho thấy tài năng của mình qua câu chuyện tưởng cũ mà lại rất mới. Bộ phim kể về cuộc đối đầu của nhân dân làng cát ở một xã ven biển Gio Linh (Quảng Trị) do chị Dịu (Trà Giang) đứng đầu với quân đội Sài Gòn ngay vĩ tuyến tạm thời. Những đau thương mất mát mà nhân vật chính trải qua, những cuộc đấu tranh của người dân miền Nam với chính quyền Sài Gòn được thể hiện sinh động trên màn ảnh, làm bừng lên hình ảnh con người Việt Nam kiên cường bất khuất, hùng hực khí thế cách mạng, trở thành một thiên anh hùng ca của điện ảnh Việt. Với những gì đã thể hiện, *Vĩ tuyến 17 ngày và đêm* xứng đáng đại diện cho Việt Nam khi so với điện ảnh thế giới về chủ đề chiến tranh và con người.

Khi người Việt bắt tay vào công cuộc xây dựng đất nước, hàn gắn vết thương chiến tranh, đã có không ít những số phận, những mảnh đời lam lũ bị bỏ quên, những nỗi đau của con người cá nhân chưa được chú ý. Năm bắt thực tế đó, nhiều nhà làm phim đã thực hiện những bộ phim đề tài hậu chiến rất xuất sắc, tạo được tiếng vang trong nước và thế giới như *Bụi Hồng*, *Đồi cát*, *Bên không chòng...* Trong số đó, có lẽ nổi bật nhất là *Bao giờ cho đến tháng Mười* của đạo diễn Đặng Nhật Minh. Hình ảnh người phụ nữ tuyệt vọng chờ chồng trở về sau chiến tranh trong phim đã làm lay động trái tim của hàng triệu người. Đất nước hòa bình, thống nhất nhưng còn biết bao nỗi đau không thể nói thành lời trở thành niềm trăn trở của đạo diễn Đặng Nhật Minh, mà ngày nay khi xem lại ta vẫn không khỏi xót xa. Bộ phim không chỉ giành nhiều giải

Tác phẩm *101 bộ phim Việt Nam hay nhất*, xuất bản tháng 10/2018.

Nguồn: Nhanam.com.vn

thưởng cao quý nhất trong nước mà còn đoạt những giải thưởng quốc tế như Giải Đặc biệt tại Liên hoan phim Quốc tế châu Á - Thái Bình Dương 1989, Bằng khen của Ủy ban Bảo vệ Hòa bình tại Liên Hiệp Quốc 1985...

Nhà báo Lê Hồng Lâm xếp 101 bộ phim trong sách theo thang

điểm từ 6 đến 9/10. Có 31 phim đạt từ 8 đến 9 điểm, và đó đều là những phim được sản xuất từ thế kỷ trước. Điều này chứng tỏ điện ảnh Việt Nam, dù ra đời trong khói lửa chiến tranh, vẫn có những tuyệt tác, thể hiện một thời vàng son của điện ảnh nước nhà.

Thế hệ điện ảnh mới đang hình thành

Lý giải về sự vắng bóng của những cái tên điện ảnh đình đám khác trong cuốn sách này, nhà báo Lê Hồng Lâm chia sẻ tiêu chí lựa chọn của mình là những bộ phim nói về vẻ đẹp tâm hồn của người Việt Nam, vẻ đẹp của văn hóa, ngôn ngữ Việt Nam bằng điện ảnh và phải do nghệ sĩ Việt Nam (hoặc gốc Việt) sáng tạo. “Những giá trị cốt lõi của tinh thần Việt Nam mà các bộ phim này chạm được, tôi nghĩ còn quan trọng hơn kỹ thuật, bởi kỹ thuật chỉ là một phương tiện biểu đạt cho điều cốt lõi này mà thôi” - nhà phê bình phim Lê Hồng Lâm cho biết.

Luận bàn về điện ảnh Việt Nam những năm gần đây, ta thường nghe nhiều đến dòng “phim thị trường”. Theo đạo diễn Mỹ Khanh, đó là những bộ phim “nghiêng về tiêu chí thương mại hơn là tìm kiếm khai thác ‘chất liệu’ nghệ thuật”. Thế nhưng, khoan bàn tới nó thuộc dòng phim nào, mà hãy xem trước khâu kịch bản, vì nó là khâu quan trọng nhất, quyết định phần lớn trong chuỗi dây chuyền để làm nên một “tác phẩm” điện ảnh.

Trong hai năm 2017-2018, theo thống kê của Hội Điện ảnh Việt Nam, mỗi năm số lượng phim Việt ra rạp dao động từ 35 đến 40 phim. Tuy nhiên, phim có kịch bản hay chỉ đếm được trên đầu ngón tay.

Sau tiếng vang của *Em là bà nội của anh* (2015), chuyển thể từ bộ phim *Miss Granny* (2014) của Hàn Quốc, một loạt phim điện ảnh

Việt theo hướng remake phim xứ sở Kim Chi ra đời. *Tháng năm rực rỡ* làm lại từ *Sunny* (2011), *Yêu em bát chấp* làm lại từ *My Sassy Girl* (2001), *Ông ngoại tuổi 30* làm lại từ *Scandal Makers* (2008), hay *100 ngày bên em* lấy cảm hứng từ *Never Ending Story* (2012) lần lượt góp mặt với hy vọng gặt hái được nhiều thành công. Thế nhưng, trái với mong đợi ban đầu, chỉ có *Tháng năm rực rỡ* là nhận được sự đánh giá cao về chuyên môn vì nền tảng kịch bản “chắc tay” của Hàn Quốc, diễn viên thu hút, bối cảnh quay đẹp và đạt thành tích đáng kể về doanh thu phòng vé.

Lựa chọn những đề tài đa dạng hơn, năm 2018 khán giả háo hức đón chào “làn gió mới” với hai bộ phim *Ông kính sát nhân* thể loại trinh thám và *11 niềm hy vọng* khai thác chủ đề thể thao. Tuy nhiên, cả hai bộ phim trên đều không gây được ấn tượng với khán giả, chủ yếu là do kịch bản. Những tình tiết quá lê thê, nhảm chán. Một lần nữa, yếu tố kịch bản lại là một điểm yếu của điện ảnh Việt.

Theo nhà phê bình Lê Hồng Lâm, giữa những bộ phim không mấy hấp dẫn, ta vẫn có tác phẩm điện ảnh hay, khẳng định tài năng của các biên kịch và đạo diễn Việt Nam. *Tôi thấy hoa vàng trên cỏ xanh* (2015) đạt được doanh thu đáng mơ ước, ghi dấu ấn với giới phê bình và khán giả, là minh chứng cho thấy phim Việt Nam đủ sức cạnh tranh với thị trường phim quốc tế.

“Thời nào cũng vậy, vẫn có những bộ phim khiến ta lay động và có niềm tin rằng, những tài năng của điện ảnh Việt Nam dù ít, nhưng luôn luôn hiện hữu... Tôi đang cảm nhận có một thế hệ điện ảnh mới đang dần dần hình thành và vươn ra thế giới. Tất nhiên, sức ảnh hưởng của họ đến đâu thì phải chờ thời gian trả lời” - nhà phê bình Lê Hồng Lâm nhận định ■

NSND Trà Giang trong bộ phim *Vĩ tuyển 17 ngày và đêm*.
Nguồn: Anninthudo.vn

Tình khúc xuân vượt thời gian

Ngày Tết cổ truyền là một phần không thể thiếu trong đời sống tinh thần của người Việt. Và mùa xuân đã trở thành chất liệu, cảm hứng trong nhiều ca khúc bất hủ. Những giai điệu xuân ngọt ngào, sâu lắng ấy luôn làm say đắm nhân gian muôn đời.

Kim Quyên - Kim Ngân

Khi con người sinh ra có lẽ nghệ thuật chạm tới tâm hồn họ đầu tiên đó chính là âm nhạc.

Hòn Việt thầm đắm trong từng giai điệu

Dù bạn ở nơi nào, phố thị hoa đèn hay miền xa hẻo lánh, khi nghe những câu hát thân thuộc đâu đó vang lên: "Tết té tết, té đến rồi... Tết đến trong tim mọi người" thì lòng cũng nôn nao, rộn rã hướng về mùa xuân quê nhà. Sau đó là hàng

nghìn câu chuyện mùa xuân năm cũ được lèn giờ, miên man.

Áy nới thấy được sức sống, sức gợi của Tết quê hương trong bài hát *Ngày Tết quê em* của nhạc sĩ Từ Huy. Đến giờ bức tranh sống động về không khí Tết rộn ràng trên khắp mọi miền đất nước vẫn không hề phai nhạt theo năm tháng với những hình ảnh "đàn em thơ khoe áo mới", "người ra Trung, ra Bắc, vô Nam", "người đi thăm, đi viếng, đi chơi"... Cái hay của một sáng tác nghệ thuật ở chỗ nó không chỉ là câu chuyện của một người, một thời. Từ xúc cảm riêng tư, thầm kín, nghệ thuật giải bày tâm sự chung của nhân gian muôn đời. Để rồi mỗi lần Tết đến, dẫu không nghe trực tiếp điệp khúc "Tết Tết Tết Tết đến rồi", lòng người vẫn có thể hát vang. Những giai điệu láy đi láy lại như thúc giục người lữ thú về một cái Tết ấm cúng lại về. Chính vì vậy, bài hát này luôn vang lên trong mọi gia đình, len lỏi khắp ngóc ngách phố phường mỗi khi Tết đến, xuân về.

Bên cạnh những giai điệu rộn rã, vui tươi của những nhạc phẩm *Mùa xuân ơi*, *Ngày xuân long phụng sum vầy...* còn có những khúc nhạc vàng say đắm, thiết tha tiếng gọi mùa xuân. Có nhạc sĩ tài, đa tình Hoài An

với những khúc tình xuân rạo rực, gần như ai cũng có thể nhớ và hát được. Bài hát *Tâm sự đầu xuân* là một điển hình như thế! Bởi lẽ, nó thể hiện mơ ước chung của người Việt về những ngày xuân yên bình và vui tươi. Khi ấy, mọi gia đình đều được đoàn viên, cảm thấy "hạnh phúc dâng tràn miên" và "cùng xuân quên hết chuyện buồn năm đã qua". Nhạc khúc ấy dẫn dắt thính giả "đón xuân giữa lúc còn chiến chinh" đến lúc "đất mẹ vui bình yên". Niềm tin mãnh liệt ngày đất nước hòa ca khúc khải hoàn, từ thời chiến đến thời bình đã thành sự thật.

Tận sâu trong tâm khảm mỗi người, Tâm sự đầu xuân vẫn là tiếng lòng chung, cộng hưởng của tâm hồn mọi thời đại. Mỗi lần điệp khúc boléro trong trẻo ấy vẫn bay lên, lòng người ai vẫn vương, thốn thức. Những sáng tác của của Hoài An bao giờ cũng hướng về hình ảnh rơm rạ, mảnh trăng, hương lúa pha lẩn chút tình lảng man và trong sáng như *Thiên duyên tiền định*, *Tình lúa duyên trăng*, *Trăng về thôn dã...* Nhiều người nghe nga ca khúc do ông sáng tác nhưng hoàn toàn không biết tên tác giả. Họ hát vì yêu thích những lời văn mộc mạc và thắm đượm tình người.

Ca từ giàu đượm chất thơ

Tiếng Việt càng bừng sống long lanh trong nhiều khúc nhạc xuân. Mỗi ca từ như phả vào hồn bài hát một chút xuân tình. Hơn thế, chính ngôn ngữ giàu nhạc tính, đượm chất thơ đã góp phần tạo nên nét thi vị, độc đáo trong những khúc xuân ca. Như bài *Mộng chiều Xuân* của cố nhạc sĩ Ngọc Bích rất được trau chuốt về ngôn từ. Những đoạn tuyệt vời với sự phối hợp giữa điệu tango và những câu thơ vần chán cổ điển nghe thật thích tai: "Vui nguồn sống mơ. Những ngày mong chờ. Trách ai dành tâm hững hờ?".

Khúc mở đầu thật duyên dáng khi nhân vật trữ tình kể về người tình trong giấc mộng để rồi

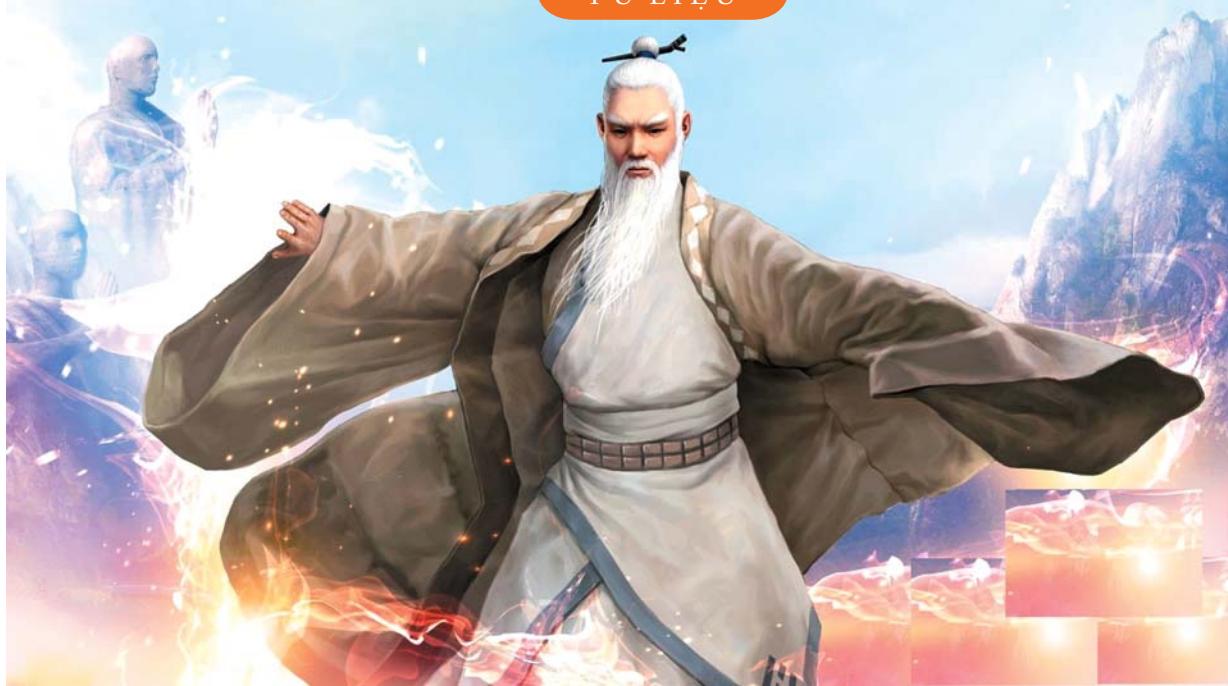
bắt chợt trách yêu nỗi nhung nhớ bâng quơ: "Mối tình đầu xuân ai thấu chẳng?". Âm tượng nhất trong *Mộng chiều xuân* có lẽ là hai chữ "dáng huyền". Tác giả ám chỉ bóng hình giai nhân hay là tiếng gọi nàng xuân kiều diễm? Không ai hiểu rõ được, bởi lẽ toàn bộ bài hát gói trọn trong chữ "mộng" huyền ảo lạ lùng! Xúc cảm thế nhân tuôn tràn theo mạch nguồn bài hát: "Xuân còn thắm tươi. Anh còn mong chờ. Ái ân kéo tàn ngày mơ!".

Chất thơ không chỉ xuất hiện trong những sáng tác boléro - nhạc vàng lồng lộng mà ngay trong những khúc dân ca bình dị, nó vẫn thắm đắm. Chất thơ được ôm áp trong chất quê hương, nghĩa tình, mộc mạc... Yêu làm sao câu hát trong *Đêm giao thừa nghe một khúc dân ca* của nhạc sĩ Võ Đông Điền: "Hát nữa đi em bài hát dân ca. Câu dân ca mang tình xuân bao la. Câu dân ca cho mùa xuân nở hoa. Cho xuân về từ khúc hát dân ca. Ai mang xuân từ thư hồng hoa thắm. Em mang xuân từ một lời ca". Tất cả, như một thông điệp mà Võ Đông Điền muốn gửi gắm đến người yêu nhạc: Xuân là những gì bình dị thân thuộc nhất, gần gũi nhất như ánh sáng, như hơi thở hằng ngày.

Phải chăng đó chính là tâm hồn nồng nàn, thiết tha cảm nhận tình xuân qua tiếng nước mìn, qua các làn điệu dân ca? Những ca từ: "Lời dân ca như dòng sông quê ta. Như hương cau, hương dùa đang trổ hoa. Như đêm trăng bên đường em tắt nước. Chiếc gàu con múc cả ánh trăng vàng..." dường như làm cả một vùng trời quê hương pháp phòng trong trí nhớ của người nghe.

Lời dân ca hay tình xuân? Ký ức tuổi thơ với dòng sông, hàng dừa, làn gió thoang thoảng hương cau hay ánh trăng vàng soi em tắt nước? Những câu hát không cần điểm tô trang sức, vẫn mang chứa đựng sức nặng của ngôn từ mộc mạc, giàu xúc cảm. Nó làm sống dậy một mảnh hồn quê, gợi lên vẻ đẹp tinh thần dân tộc. Khi đó, mọi ranh giới bị xóa nhòa, không còn phân biệt khoảng cách địa lý, vùng miền, nỗi niềm riêng của cá nhân hòa vào ước vọng chung của đất nước.

Mùa xuân đi từ đời thực vào âm nhạc đã kết nối triệu trái tim đến triệu trái tim, từ tiếng lòng một người đến tâm sự chung của mọi người. Chừng nào mùa xuân còn làm thế nhân đợi chờ, say đắm; khi đó những tình khúc mùa xuân vẫn sẽ bàu bạn với loài người! ■

TRUYỆN CHƯỞNG KIM DUNG TRÊN BÁO CHÍ SÀI GÒN TRƯỚC 1975

Có một sự trùng hợp khá thú vị giữa quá trình sáng tác truyện chưởng của Kim Dung và sự phát triển của báo chí Sài Gòn trước 1975: chặng đường sáng tác sung mãn nhất của Tra tiên sinh (1961-1972) cũng là chặng đường “bung ra” mạnh mẽ nhất của báo chí Sài Gòn, từ sự thay đổi chính sách “nới lỏng” báo chí của chính quyền Ngô Đình Diệm (1961) đến khi chính quyền Nguyễn Văn Thiệu áp dụng chính sách “bóp nghẹt” báo chí bằng Sắc luật 007 (1972). Và đó cũng chính là chặng đường truyện chưởng Kim Dung “tràn ngập” trên báo chí Sài Gòn.

Trần Huỳnh Phủ

Từ khi *Gia Định Báo* ra đời (1865) đến 30/4/1975, báo chí Sài Gòn trải qua nhiều giai đoạn thăng trầm nhưng có ba đặc điểm nổi bật và xuyên suốt là vận hành theo cơ chế thị trường, đa khuynh hướng và thường xuyên đăng truyện dài ở trang giữa (truyện liên tải, truyện feuilleton, serial story). Cái hay và cái dở, phần đóng góp và phần hạn chế của báo chí Sài Gòn đều liên quan đến ba đặc điểm đó.

“Hấp tinh đại pháp” của nhật báo

Riêng về truyện feuilleton, lâu nay giới nghiên

cứu báo chí vẫn xem là một “đặc sản” của báo chí Sài Gòn. Nhật báo ở đây muôn sống, muôn cạnh tranh không thể thiếu truyện liên tài. Sài Gòn giai đoạn 1954-1963 có tổng cộng 77 nhật báo, giai đoạn 1964-1975 lúc cao điểm có 72 nhật báo, gần như báo nào cũng đăng truyện nhiều kỳ với đủ các thể loại, thể tài, rất đa dạng.

Trước năm 1960, báo chí Sài Gòn đăng những truyện gọi là “truyện võ hiệp kỳ tình Trung Hoa” - loại tác phẩm võ hiệp ngắn hoi, nội dung gồm những trận tỷ thí võ hiệp kết hợp với một mối tình kỳ lạ - nhằm hấp dẫn người đọc. Tuy nhiên, loại truyện này không được độc giả

lưu tâm mẩy cho đến khi tên tuổi Kim Dung lần đầu tiên xuất hiện trên tờ *Đồng Nai* với bộ *Ỷ thiên đồ long ký* vào năm 1961.

Khi xin được giấy phép tục bản tờ *Đồng Nai* (29/12/1960), chủ nhiệm Hoài Sơn Huỳnh Thành Vị, với sự nhạy bén của một người làm báo lão luyện, bắt đầu để mắt tới hiện tượng Kim Dung trên tờ *Minh Báo* ở Hồng Kông. Ông thấy truyện chưởng Kim Dung có thể mang lại nguồn lợi và sức cạnh tranh cho tờ báo đang trong giai đoạn “hồi sinh” của mình. Và thời cơ đã đến, vào đầu năm 1961, khi *Minh Báo* đăng vài hồi *Ỷ thiên đồ long ký*, lập tức Huỳnh Thành Vị đặt hàng cho Tiền Phong Từ Khánh Phụng tìm cách dịch ngay để đăng trên tờ *Đồng Nai*. Vậy là hằng ngày, Từ Khánh Phụng phải đón *Minh Báo* từ Hồng Kông qua đường hàng không để chuyển sang Việt ngữ rồi gửi cho tờ *Đồng Nai*. Có điều là nhan đề truyện của Kim Dung trên báo *Đồng Nai* được thay bằng một cái tên khác gây ấn tượng mạnh: *Cô gái đồ long* - mặc dù trong truyện hoàn toàn không có cô gái nào giết rồng hay giết vua cả! Không biết sự thay đổi này do chủ ý của dịch giả hay của ông chủ nhiệm nhưng hiệu quả bán báo thì rất rõ ràng. Nhất là đến đoạn khởi đầu cuộc tình của Trương Thúy Sơn và Hân Tố Tố, *Cô gái đồ long* thực sự gây được tiếng vang, khiến tờ *Đồng Nai* “in ra không kịp bán”. Vũ Bằng kể lại trong hồi ký *40 năm nói láo* rằng: “*Đồng Nai* có một hồi ‘chạy’ hết sức: đó là lúc mới ra và lúc đăng truyện *Cô gái đồ long*, mỗi sáng trẻ con mua báo ngồi đèn đặc cả đường Thủ Khoa Huân và góc đường Gia Long (Lý Tự Trọng ngày nay)...”.

Thấy tờ *Đồng Nai* làm ăn khâm khà nhò *Cô gái đồ long*, các báo liền tranh nhau xin bài của Tiền Phong, ông chỉ việc lót vài tờ giấy than để được thêm 5, 6 bản. Trong hồi ký *Mười năm làm báo*, Vũ Mộng Long cho biết: “Có báo sấp chét, nhò *Cô gái đồ long* mà hồi sinh anh dũng”.

Như vết dầu loang, trong khi Tiền Phong dịch *Ỷ thiên đồ long ký*, Tam Khôi - một dịch giả trẻ - bắt đầu dịch *Anh hùng xạ điêu* đăng trên tờ *Dân Việt*, tiếp đó, *Thần điêu đại hiệp* đăng trên tờ *Báo Mới*.

Từ năm 1964, tiểu thuyết Kim Dung bắt đầu làm mưa làm gió trong làng báo Sài Gòn, báo nào đăng nhiều truyện Kim Dung thì chạy, báo nào không có Kim Dung thì é. *Hiệp khách hành*, *Thiên long bát bộ*, *Tiêu ngạo giang hồ*, *Lộc đỉnh ký* lần lượt đăng feuilleton trên các nhật báo, từ loại “lá

cải” như *Trắng Đen*, *Thách Đồ* đến loại “chính thống” như *Tiền Tuyến*, *Chính Luận*; từ loại có xu hướng thân chính phủ như *Quyết Tiến*, *Xây Dựng* đến loại có khuynh hướng đổi lập chính quyền như *Điện Tin*, *Tin Sáng*... Trong khảo luận *Kim Dung giữa đời tôi*, Vũ Đức Sao Biển nhớ lại: “Ở Sài Gòn hồi ấy (1964) có khoảng 44 tờ nhật báo, trong đó trên 10 tờ khai thác truyện võ hiệp của Kim Dung”. Thậm chí, có báo còn cử hẳn dịch giả sang chục săn ở Hồng Kông, mua báo dịch ngay tại chỗ, gửi về bằng chuyến bay sớm nhất để hôm sau có thể đăng nhanh hơn các báo khác “nửa bánh xe”. Truyện chưởng Kim Dung trở thành món “Hấp tinh đại pháp” giúp các chủ báo câu khách và cầm chân độc giả.

Nhưng phong trào đăng truyện chưởng Kim Dung rầm rộ nhất có lẽ là vào năm 1968, khi bộ *Tiêu ngạo giang hồ* được in trên tờ *Minh Báo* thì gần như tất cả nhật báo ở Sài Gòn đều tranh nhau dịch và đăng lại trong ngày, mỗi kỳ khoảng 1.500 chữ. Vũ Đức Sao Biển, trong *Kim Dung giữa đời tôi*, cung cấp một chi tiết vui: “Trong căn gác trên đường Vườn Chuối quận Ba, dịch giả (Hàn Giang Nhạn) đọc tờ báo (*Minh Báo*) đến đâu, dịch ra đến đó. Người thư ký lót 10 tờ giấy pelure và 9 tờ giấy than, viết lời dịch của Hàn tiên sinh bằng một cây bút bic. Ở phía dưới gác, hàng chục ông tùy phái của hàng chục tờ báo ngồi đợi... *Tiêu ngạo giang hồ*. Viết xong bản dịch, thư ký đem xuống phát cho từng người. Ai may mắn lấy được những bản dịch phía trên còn đọc ra chữ, ai lánh những bản phía sau chỉ còn cách xem chữ đoán ý”. Còn Nguyễn Mộng Giác, trong bài *Nỗi băn khoăn của Kim Dung* trên tờ *Bách Khoa* (1/4/1971), nhận xét: “Người đọc mê Kim Dung đến nỗi mua báo trước hết là đọc Kim Dung, thậm chí chỉ đọc Kim Dung, và dòng chữ cáo lỗi ‘vì máy bay không qua kịp...’ nhiều khi lại làm độc giả buồn hơn là tin vật giá leo thang, phân suất kiêm ước, thảm sát khủng bố”. Tờ *Chính Luận* lúc đầu kiên quyết quay lưng với *Tiêu ngạo giang hồ*, nhưng sau một thời gian đình bản ngắn, cuối cùng cũng phải mở rộng cửa đón đôi tình nhân Lệnh Hồ Xung - Nhâm Doanh Doanh. Trong số nhật báo ở Sài Gòn, chỉ duy nhất tờ *Đuốc Nhà Nam* của Trần Tấn Quốc là không đăng tiểu thuyết võ hiệp. Còn lại, những tờ báo “ăn khách” nhất đều đăng nhanh và nhiều truyện của Kim Dung, thậm chí là 2, 3 cái feuilleton cùng một lúc. Phong trào khai thác truyện chưởng Kim Dung kéo dài đến năm 1972, khi

hầu hết các báo đều đăng *Lộc đĩnh ký* trong hai năm ròng rã.

10 năm “độc bá quần hùng”

Sự “độc bá quần hùng” của truyện chưởng Kim Dung trên nhật báo Sài Gòn dài hơn một thập niên không chỉ là hiện tượng bất thường của báo chí mà còn kéo theo nhiều hiện tượng bất thường khác diễn ra trong đời sống văn hóa nghệ thuật ở đây, mà bây giờ nhìn lại hẳn nhiều người không khỏi ngạc nhiên.

Có thể nói trong lịch sử văn học miền Nam chưa có tác giả nước ngoài nào thu hút được số lượng dịch giả đông đảo như Kim Dung. Chỉ tính riêng thời điểm trước 1975, Sài Gòn đã có tới hơn 20 dịch giả “chuyên trị” truyện chưởng của Tra tiên sinh: Từ Khánh Vân, Vũ Ngọc, Thương Lan, Phan Cảnh Trung, Hàn Giang Nhạn, Phương Thảo, Dương Quân, Quần Ngọc, Lão Sơn Nhân, Diền Trung Tử, Tam Khôi, Vũ Tài Lực, Hải Âu... Riêng Phan Cảnh Trung dịch 10 bộ, Thương Lan dịch 12 bộ, Hàn Giang Nhạn dịch 14 bộ... Rồi sau khi truyện đăng đủ kỳ, lại có đến 30 nhà xuất bản đua nhau in thành sách như An Hưng, An Thành, Bừng Sóng, Đông Phương, Hương Hoa, Vui Sóng, Thời Đại, Tổ Hợp Tiên, Đường Sáng, Tân Thế Kỷ... Mỗi bộ gồm nhiều tập như *Hiệp khách hành* 4 tập, *Ỷ thiên đồ long ký* 11 tập, *Tiêu ngạo giang hồ* 15 tập... Và sách cũng bán đắt như tôm tươi. Vì thế, vài dịch giả và tờ báo không ngại ngàn làm điều bất minh là bịa ra những tiểu thuyết nhiều kỳ rồi dội lên cái mũ “nguyên tác Kim Dung” để

trục lợi. Điển hình như trường hợp cuốn *Tàn chi lệnh*. Cuốn này được dịch và bán trên các vỉa hè Chợ Lớn, sau đó một dịch giả đem về dịch lại và thêm thắt cho dài mãi... câu chuyện để đăng trên một nhật báo với tựa đề *Lệnh xé xác* của Kim Dung!

Nguồn “cung” to lớn ấy nhằm đáp ứng cho nguồn “cầu” dồi dào tương ứng. Dù tìm đến truyện chưởng Kim Dung với nhiều mục đích và hoàn cảnh khác nhau, nhưng thực sự đã có một “thế hệ” độc giả ở Sài Gòn từng chìm đắm trong thế giới kiếm hiệp của Kim Dung. Đến nỗi, nó tạo nên áp lực rằng hễ ai không đọc chưởng, không biết chưởng, không bàn chưởng thì bị coi là “nhà quê”, là “cù lèn”. Trên báo *Tin Văn* (21/4/1967), Hiếu Chân nhận xét: “Có một sự kiện mà ai cũng phải công nhận, đó là sự tồn tại và phát triển của loại võ hiệp tiểu thuyết. Trong số bạn hữu của tôi có nhiều người mê tiểu thuyết võ hiệp hơn mê gái, ngược lại cũng có người tỏ ra là thù địch của loại tiểu thuyết võ hiệp. Mê đọc loại này của Kim Dung, không chỉ có những người trong đại chúng bình dân, những học sinh, thợ thuyền và tiểu công chức, mà ngay đến những tay đại trí thức, những người đã từng du học bên Âu Mỹ trở về, từng đỗ những mảnh bằng cao nhất về luật học hay khoa học cũng say mê đọc tiểu thuyết võ hiệp như điếu đổ”.

Có người đọc truyện chưởng chỉ để thư giãn, như một giáo sư đại học tâm sự: “Suốt ngày tôi phải dạy triết cho sinh viên. Trưa về nhà ngã lưng, chả lẽ lại giải trí bằng cái món khó nuốt này nữa. Sách báo đòi trụy đậm ô thì bẩn quá trời

không đọc nổi. Thôi dành mượn 5, 10 trang chưởng để nó đưa mình vào giấc ngủ cho còn sức mà làm việc buổi sau". Có người đến với truyện chưởng để quên đi thực tại chiến tranh đau thương chết chóc, như Lưu Trung Khảo phân tích trên tờ *Văn Học* (15/3/1965): "Bước vào thế giới Kim Dung, ta bỏ lại đằng sau cuộc sống phồn tạp hiện hữu (...). Thôi mặc kệ, bỏ roi hết để xem công lực của Du Thần Chi hồi này ra sao? Ai là thủ phạm giết Hân Ly? Ai là người cắt tai Chu Chỉ Nhược?". Dĩ nhiên, cũng có người đi vào khảo cứu truyện chưởng Kim Dung như một hiện tượng văn học mới lạ và hấp dẫn như Đỗ Long Vân với *Trương Võ Ky giữa chúng ta* (Trình Bày, 1968), Nguyễn Mộng Giác với *Nỗi băn khoăn của Kim Dung* (Văn Mới, 1972); hoặc viết bài phê bình như Chu Tử, Vũ Khắc Khoan, Thé Uyên, Lưu Trung Khảo, Nguyễn Mạnh Côn, Hoàng Hải Thủy, Phan Nghi, Đoàn Thêm... trên các tuần báo và tạp chí: *Thế Giới, Giao Điểm, Bách Khoa, Văn, Văn học...*

Sức cuốn hút của truyện chưởng Kim Dung ở Sài Gòn trước 1975 không dừng ở đó. Ngay giới viết văn, làm báo đương thời, một số người tỏ ra "sùng phục" Kim Dung một cách thành thật. Họ lấy tên nhân vật trong truyện Kim Dung làm bút danh cho mình. Chu Văn Bình, ngoài bút danh Chu Tử, Ao Thả Vịt... còn lấy thêm bút danh Kha Trần Ác - nhân vật đứng đầu Giang Nam thất quái trong *Anh hùng xạ điêu*, Vũ Khắc Khoan được bạn bè vinh tặng biệt danh Hồng Thất Công - nhân vật chưởng môn Cái Bang trong *Anh hùng xạ điêu*, Lê Tất Điều thường dùng bút hiệu Kiều Phong để tỏ lòng mến mộ nhân vật kiệt hiệt nhất trong *Thiên long bát bộ*... Rồi trong giới chính quyền, tướng lính nhiều người cũng say mê truyện chưởng. Những tên tuổi nổi tiếng trong tác phẩm Kim Dung vẫn thường được nhắc tới

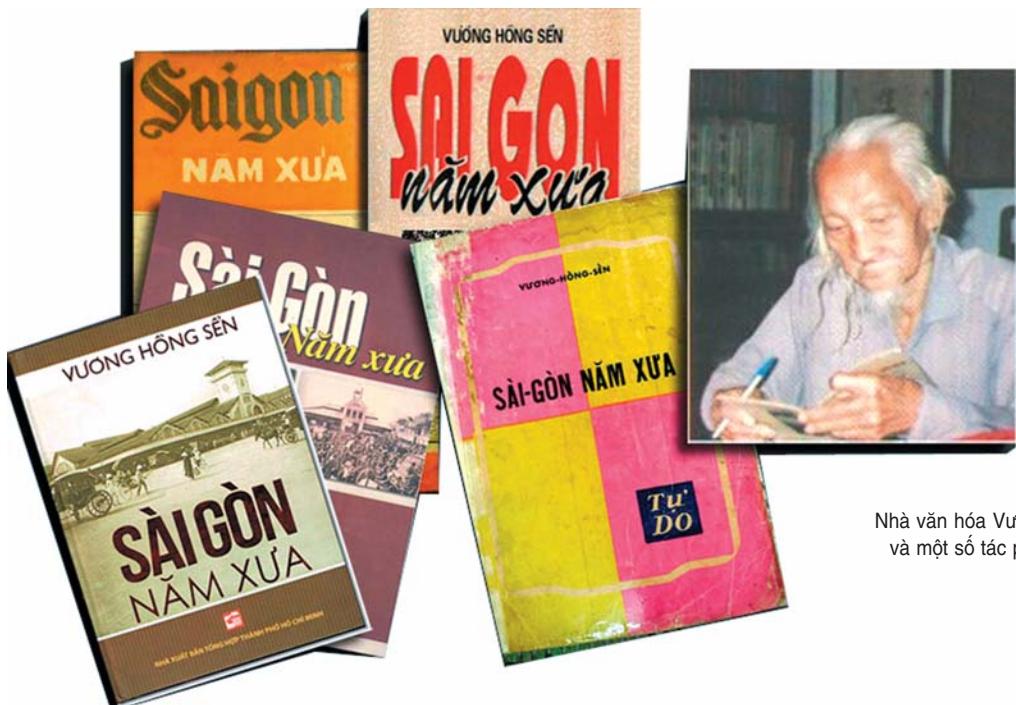

khi họ xưng hô với nhau hoặc ám chỉ xa gần một ai đó. Đoàn Thêm kể hóm hỉnh trên báo *Chính Luận* (2/3/1970): "Tôi gặp nhiều ông có trách nhiệm lớn hay địa vị cao mà vẫn bàn tán rất hăng về những Võ Ky, Dương Quá, Hoàng Dung... thậm chí khi viết báo công kích nhau về chính sách kinh tế, cũng nêu cả Âu Dương Tây Độc và Hoàng Dược Sư... khiến tôi nghe các vị mà cứ ngắn ra như người không biết tiếng Đức mà nghe mấy ông Đức nhàn đàm với nhau".

Ngoài việc đọc trên báo, trên sách, công chúng Sài Gòn còn có nhiều kênh khác để tiếp nhận truyện chưởng Kim Dung. Những bộ phim *Tiêu ngao giang hồ*, *Anh hùng xạ điêu*, *Cô gái đồ long*... từ Hồng Kong được đón chào rất nồng nhiệt trong những năm đầu thập niên 1970, khai mở cho cơn sốt nhập cảng ở phim chưởng tại miền Nam. Riêng năm 1973, đã có tới 206 bộ phim chưởng được mua về và trình chiếu trên khắp các rạp xi-nê ở Sài Gòn. Đến sân khấu cải lương cũng không chịu đứng ngoài cuộc khai thác truyện chưởng Kim Dung. Các soạn giả thời danh Loan Thảo, Hà Triều, Hoa Phượng, Yên Trang... viết nhiều tuồng cải lương và bài ca vọng cổ đặc sắc từ nguyên tác của Kim Dung, có thể kể đến: *Chín đường tuyệt kiêm*, *Anh hùng xạ điêu*, *Cô gái đồ long*, *Tiêu ngao giang hồ*, *A Châu - Kiều Phong*... Những tuồng tích này, qua thể hiện của các giọng ca vàng Minh Cảnh, Tán Tài, Thành Được, Thanh Sang, Mỹ Châu, Lê Thủy, Phương Liên, Ngọc Giàu... từng làm khuynh đảo sân khấu cải lương và thị trường băng đĩa ca nhạc miền Nam, đánh dấu một giai đoạn hoàng kim của cải lương và ca cổ.

Bí "phủ sóng" bởi bầu khí quyển truyện chưởng dày đặc, dàn dà người Sài Gòn nhiễm luôn ngôn ngữ của loại truyện này trong giao tiếp. Những "tại hạ", "tiểu tử", "đại ca", "tiểu muội", "bé quan luyện công", "tà ma ngoại đạo", "võ lâm chí tôn", "tẩu hỏa nhập ma", "hấp tinh đại pháp", "lăng ba vi bộ", "nhất dương chí", "bon ma giáo", "nguy quân tử"... thường "xông thẳng" vào lời nói hằng ngày của nhiều người, đặc biệt là giới trẻ học đường.

Sự du nhập truyện chưởng Kim Dung vào báo chí rồi từ đó lan tỏa sang các lĩnh vực khác trong đời sống văn hóa tinh thần của người dân Sài Gòn trước 1975 quả là một hiện tượng vừa độc đáo vừa oái oăm. Hiện tượng này có lẽ cần được "kết sổ" bằng những công trình nghiên cứu nghiêm túc và dài hơi hơn ■

Nhà văn hóa Vương Hồng Sển
và một số tác phẩm của ông.
Ảnh: Tư liệu

ƠN NGHĨA SONG THÂN TRONG TRÁI TIM VƯƠNG HỒNG SỂN

Những đóng góp nhiều mặt của Vương Hồng Sển cho văn hóa miền Nam có phần công ơn rất lớn của song thân ông, những người đã yêu thương và sớm khơi dậy nỗi lòng niềm say mê cổ ngoạn. Nhưng sinh thời, Vương Hồng Sển vẫn thường tự nhận mình là: con hú.

Nguyệt Nhi

Nhớ mẹ xưa - nuôi con thập phần chu đáo
Thân mẫu học giả Vương Hồng Sển là bà Hứa Thị Húa (1878-1913), gốc người làng Tài Sum, nay là xã Đại Tâm (Sóc Trăng) mang dòng máu Khmer. Theo lời của học giả, bà là một phụ nữ da trắng, dáng người xinh xắn, tóc đen và dài chí gót.

Về tính cách, bà rất chịu khó, khéo chiều chồng và cưng con đáo để “với cái đẹp dung dị tự nhiên của hoa mọc ngoài trời, sanh nơi thôn dã”. Bà lại rất giỏi về khoa náu nướng, đi chợ ít tiền mà món ăn lạ miêng. Học giả gọi bà bằng “cô” do bắt chước gọi theo một người cháu của bà, mãi sau này

không sửa được. Bà mất khi mới 35 tuổi, khởi nguyên từ sanh sản rồi biến ra chứng kiết không qua khỏi. Vương Hồng Sển tự vấn: “Gần đây nắp quan tài, tôi khóc kể lể ‘Cô ơi! Cô ơi!’. Con mà không gọi mẹ bằng mẹ, chữ Hiếu để đâu? Quả thật tôi là đồ hú”. Là con đầu lòng nên nên Vương Hồng Sển được mẹ hết mực yêu thương, ông tự thuật trong hồi ký của mình, bà lựa cá lớn miếng cho con ăn mà không dạy cách lấy xương, nên sau này Vương Hồng Sển không biết tự lùa xương cá. Nhớ những kỷ niệm về mẹ, ông kể: “Khi tôi lên sáu, bà dạy con nhìn mặt đồng xu, phân biệt đồng nào là xu lá bài, đồng nào là ‘xu on-xon-chem’; bảy tuổi, bà tập con đọc truyện Tàu để phân biệt người trung đưa ninh”.

Năm bà qua đời, học giả vừa tròn 11 tuổi. Nói về việc cưng chiều sở thích và hiếu ý con ham những gì gọi là đồ cổ, học giả họ Vương thuật lại: “Bà biết con mình không thích ăn mắm. Một hôm bà dọn trên mâm cơm món mắm và nói đây là món mắm quý vì được cất giữ 10 năm. Thé là tôi đã ăn thử và từ đấy không còn sợ mắm nữa”. Để thấy, ngay từ nhỏ ông đã biểu lộ sự yêu thích

Nhà văn hóa Vương Hồng Sển (bút hiệu Anh Vương, Văn Đường, Đạt Cổ Trai) tên thật là Vương Hồng Thạnh, sinh ngày 27/9/1902, ở Đại Tâm, tỉnh Sóc Trăng, mang hai dòng máu Hoa - Khmer. Ông được xem là người có hiểu biết sâu rộng về miền Nam và được kính trọng trong giới khảo cổ Việt Nam. Khi qua đời, ông đã hiến tặng ngôi nhà và toàn bộ sưu tập của mình cho nhà nước Việt Nam (tổng cộng có 849 cổ vật khác nhau). Ông đã có những đóng góp đáng kể trong việc xác định niên đại và phân loại một số đồ gốm cũng như hướng dẫn kỹ năng ban đầu cho những người thích sưu tầm đồ cổ.

Các tác phẩm của ông là nguồn tư liệu vô giá, bổ ích cho những người muốn nghiên cứu lịch sử miền Nam như: *Hơn nửa đời hú* (1962), *Hồi ký 50 năm mê hát* (1968), *Phong lưu cũ mới* (1970), *Thú chơi cổ ngoạn* (1971), *Thú chơi sách* (1960), *Chuyện người cổ nhân* (1971)...

đồ cổ, mẹ ông là chính là một trong những người góp phần nuôi dưỡng tâm hồn và niềm đam mê của con. Sau này, trong cuốn *Phong lưu cũ mới*, ông nhắn gửi mẹ: "Dõi theo ý mẹ, nay con nuôi thân bằng nghề xem đồ sứ cổ, nhờ đó quên buồn khổ, vui thầm với nhân vật xưa".

Nhớ ba tôi - cưng con đến thế là cùng

Thân phụ Vương Hồng Sển tên thật Vương Kim Hưng (1875-1961), người gốc Hoa. Ông là người rất sáng trí, có hoa tay và giỏi nghề thợ bạc; lại thêm có tính cẩn trọng và ngay thẳng, thật thà. Có lẽ vậy, ông không thích làm hương chúc, một phần sợ sa ngã và muôn dành thời gian lo lắng cho gia đình. Ông từng cố tình đi đánh bạc, cho bị bắt vì muốn có án để khỏi làm làng. Vương Hồng Sển là con trai duy nhất, nên ông càng được ba cưng chiều. Ông tự thuật về tình cảm mà ba dành cho ông: "Lúc tôi nhỏ, ba làm xe cát có bánh xe chạy được bằng mai con cần được cho tôi chở cát chạy chơi trong nhà. Khi tôi đã trọng thì nách tôi đi xem hát. Khi tôi trưởng thành, ra làm việc, tôi có tánh thích chơi đồ cổ, ba tôi không nề hà cục nhọc, ra công bit vàng, bit bạc và biến chế nhiều món xảo thủ không ai có". Một kỷ niệm khác, khi Vương Hồng Sển vừa ra trường, làm việc ở một trường máy Sài Gòn, mỗi lần thân phụ ông lên thăm con, muốn phòng gửi hành lý rồi đến trao danh thiếp cho người tùy phái cầm vào cho con, tỏ ý trọng trọng, xem con như ông lớn: "Những bức thư mà ba tôi viết gửi cho tôi từ khi còn đi học Chasseloup trải qua các tỉnh tôi đã làm thơ ký mướn (Sa Đéc, Cần Thơ, Sài Gòn) đều đượm nhuần một giọng yêu thương, vì tôi là con trai trưởng, tôi có rất nhiều tình thương và ân huệ của ba tôi hơn các em...". Tuy nhiên, khi Vương Hồng Sển biết thương cha thì quá muộn. Chiến tranh kéo dài, ông không ở được tỉnh nhà để "thần tĩnh mộ khang", trãm sự đều nhò vào đưa em tên Quang. Ông cũng tự nhận mình một đời lêu lổng, chỉ làm khổ tâm

cho cha già. Xa thì nhớ thương, khi đến gần thì cãi lê, xung khắc: cha tuổi Hợi, con tuổi Dần.

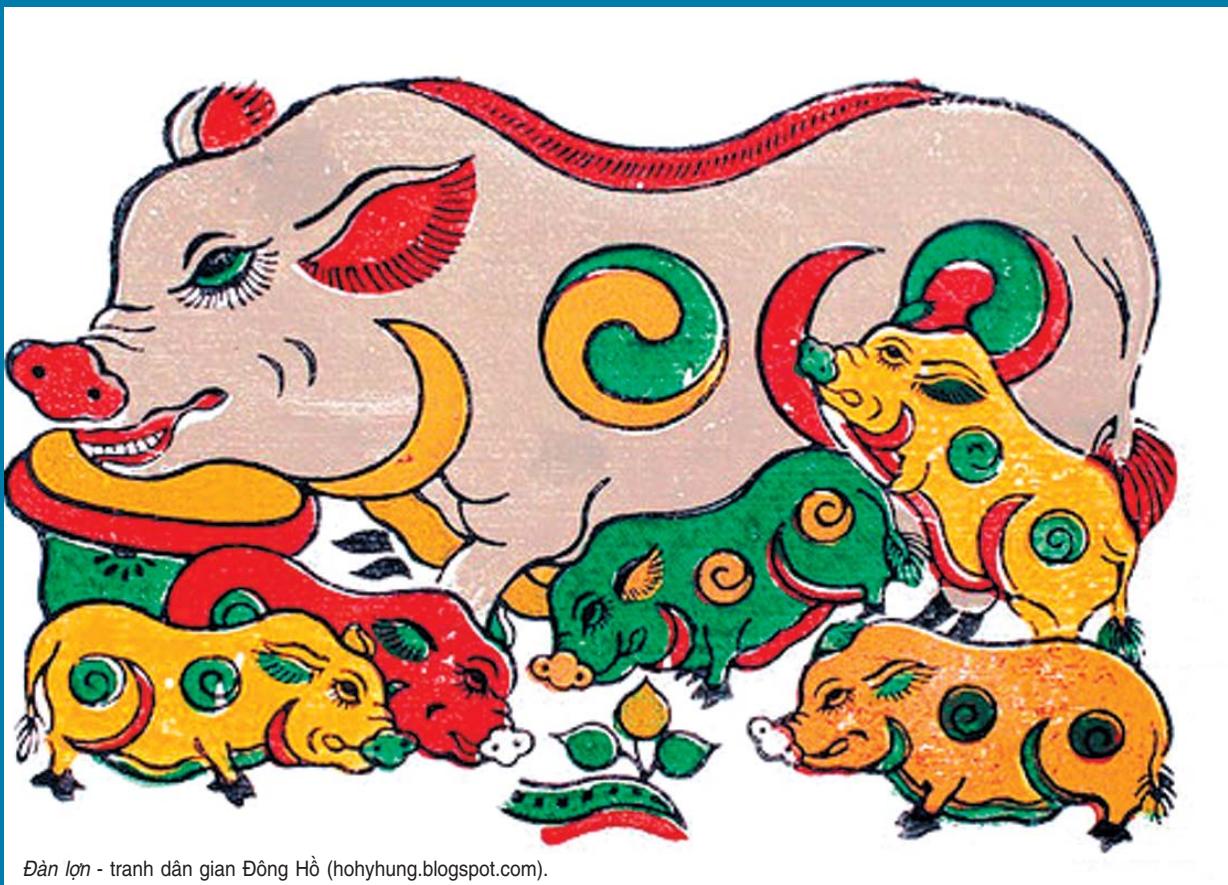
Chỉ còn tồn một chữ "Hu"

Ông nhận mình có nhiều cái hư, nhưng tự thấy mình đã hư vì từ lúc nhỏ: "Xa cha mẹ không người kèm thúc, tiền sẵn trong tay mặc sức tung hoành, đã không sớm tu thân lại va đầu dại đủ bốn mặt vách: tảo sắc, tài khí, đều có chấm chút, khác nào con dơi muỗi nhốt trong phòng tối sập sân bay, thấy cửa không lo thoát, hè tường vôi đập cánh vào".

Đọc đến đây, có lẽ sẽ có người trách học giả sao quá hư? Mỗi người một tuổi trẻ, một tính cách riêng nhưng suy cho cùng biết hư và nhận mình hư, điều đó mới thật sự quan trọng. Và xét cho cùng, nếu không có những chữ "hư" đó chúng ta sẽ không có một Vương Hồng Sển - nhà khảo cổ học lừng danh. Nhà văn Sơn Nam từng nhận xét về ông: "Những gì ông viết ra như trăn trối, có khi chỉ là chuyện lung vụng tào lao, loạn xà ngầu, nhưng với những người đến sau, nó mang một giá trị to lớn, nó chất chứa những niềm say mê và quyền rũ". Có lẽ, những quyền rũ mà nhà văn Sơn Nam muốn nhắc tới chính là một nét tính cách vừa ngông nghênh vừa chân thật, nói đâu thì y như chạm vào tâm can người khác, như cách Vương Hồng Sển nói đến chữ "hư" của mình: "Kể về cái hư của tôi, át không thể nào nói cho hết, nhưng biết đâu chừng có người còn hư tệ hơn mình nhiều, nhưng họ không khứng nói, không như mình, tự xét 'nói ra là hết tội'".

Trong cuốn *Phong lưu cũ mới*, Vương Hồng Sển đề tưởng niệm cha mẹ, có hai câu thơ đáng chú ý: *Ôn song thân nhắc lại không hétl Cha mẹ nuôi con vô sở bất chi*.

Trong trang tưởng niệm này, ông bày tỏ nỗi lòng của một người con, tự nhận mình chưa trả được chút gì cho cha mẹ, và cuốn sách như món quà kính dâng lên hương hồn cha mẹ để nhớ ơn chín chữ cao sâu ■

Đàn lợn - tranh dân gian Đông Hồ (hohyung.blogspot.com).

LỢN, RỒNG VÀ HOÀNG ĐẾ

Năm 1986, giới khảo cổ phát hiện miếng ngọc bội hình đầu lợn thuộc văn hóa Hồng Sơn vùng bán đảo Liêu Ninh Trung Quốc có niên đại 5.000-6.000 năm. Lần lượt những năm sau đó người ta phát hiện thêm nhiều mẫu vật tương tự trong một khu vực tập trung, giới nghiên cứu đặt tên là “nhóm rồng lợn”.

PGS.TS Nguyễn Ngọc Thơ
(Trường ĐHKHXH&NV ĐHQG-HCM)

Tô-tem rồng lợn

Cùng thời, người ta phát hiện các nhóm “rồng sói”, “rồng chó”, “rồng hươu”, “rồng kỳ đà”, “rồng hổ”, “rồng ngựa” rải rác khắp thảo nguyên Mông Cổ và Đông bằng Hoàng Hà, trong khi ở vùng sông nước Bách Việt Dương Tử - Hồng Hà, phồn biển là các nhóm rồng cá sấu, rồng rắn, rồng thuồng luồng. Làm thế nào mà lợn, một loài vật mà nhiều nền văn hóa trên

thế giới cho là ô uế, lại có thể thành rồng? Lợn đã từng là một loại tô-tem, vậy tại sao ngày nay ta không còn nhìn thấy rồng lợn nữa?

Theo hai tác giả Tôn Thủ Đạo, Quách Đại Thuận, các bộ tộc bán nô bón du vùng bán đảo Liêu Ninh xưa sớm thuần dưỡng lợn. Cuốn *Hải Nội Kinh* viết: “phía đông Lưu Sa, phía tây dòng Hắc Thủy có nước Triều Vân, có nước Tư Trê” (Hắc Thủy = Hắc Long Giang; Tư Trê = nuôi lợn). Nước Tư Trê trong thư tịch cổ hoàn toàn khớp với khu vực bán đảo Liêu Ninh nói trên.

Rồng lợn tiếp tục tồn tại ở vùng này cho đến các thời Đường, Tống mới dần biến mất. Trong

truyền thuyết Trung Hoa, vua Cao Tông nhà Đường dẫn quân đi đánh Liêu Đông, Cao Ly (Koryo, nay là Triều Tiên) và Bách Tế (Paekche, nay là Hàn Quốc) trở về, đến núi An Lộc (Liêu Ninh) thì mở dạ yến khoản đãi ba quân, vua uống say và “biến thành một lợn đầu rồng”. Truyền thuyết Lôi công vùng Hoa Bắc xưa vẫn thường nhắc đến hình ảnh một Lôi thần mình người đầu lợn, nhiều tác giả cho rằng đó là dấu ấn văn hóa của các bộ tộc Liêu Ninh truyền xuống Hoàng Hà.

Tạo tác rồng

Rồng là linh vật phổ biến trong các nền văn hóa Đông Á, xuất phát từ những nghi vấn của người xưa về thế giới tự nhiên, qua tưởng tượng về một vị “thần linh” có thể chế ngự được những hiểm nguy và bí ẩn của tạo hóa vốn đang uy hiếp cuộc sống của họ. Theo sự phát triển của xã hội, con người cảm thụ và tích lũy kinh nghiệm trong hoạt động sống đã liên tục sáng tạo và làm phong phú thêm hình tượng rồng, gắn cho chúng nhiều lớp diễn ngôn xã hội đôi khi là mâu thuẫn, triệt tiêu lẫn nhau.

Khi các vương triều Trung Hoa cổ thống nhất Hoàng Hà (thời Hạ - Thương - Chu), họ áp dụng phương châm “chinh phục - thâu nạp”, nhà cai trị đã tiếp nhận một phần vật biểu của các bộ tộc ở các vùng đất chiếm được thành từng bộ phận của một/một nhóm vật tổ mới mang tính dung hợp và được tái tạo, lên khuôn trên cơ sở hệ thống tư tưởng của guồng máy xã hội người Hán.

Theo dân gian, toàn thân rồng phân thành “tam đinh cửu ту”. Theo La Nguyễn (đời Tống), “tam đinh” bao gồm ba phần đầu, thân và đuôi;

còn “cửu ту” gồm 9 bộ phận độc lập: sừng giống nai, đầu giống đà, mắt giống thỏ, thân giống rắn, bụng giống trai, vảy giống cá, ngón chân giống chim, chân giống hổ, tai giống bò. Rồng có tất cả 117 vảy, trong đó có 81 vảy dương (do 9x9 mà thành), 36 vảy âm (9x4); vảy dương chỉ điều tốt lành, trong khi vảy âm chỉ những nét đáng sợ của rồng. Rồng Trung Hoa hoàn thiện nhất vào các thời Tống và Minh, sau quá trình dien hóa xã hội và tạo tác văn hóa, hình hài của rồng được tầng lớp nho sĩ và quan lại “lựa chọn” và “nhào nặn” dưới nhãn quan Nho giáo.

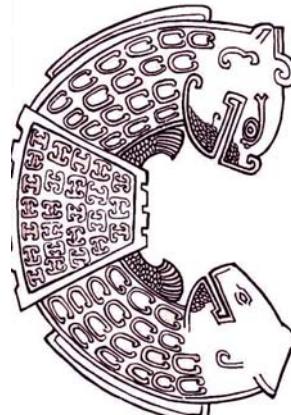
So với rồng ngày nay, rồng lợn Liêu Ninh nói trên chủ yếu có hai bộ phận: đầu lợn, thân lươn/rắn và hoàn toàn không có vảy. Rồng lợn hay các nhóm rồng thú xưa đơn thuần chỉ là vật tổ (tô-têm) của các bộ tộc/thị tộc cổ: rồng lợn, rồng gấu vùng Liêu Ninh; rồng sói, rồng chó vùng Nội Mông; rồng hươu, rồng ngựa vùng Hoàng Thủ; rồng hổ vùng Tứ Xuyên; rồng thần lắn vùng Thiểm Tây và Tây Vực; rồng rắn vùng hạ lưu Hoàng Hà; rồng cá sấu sông Dương Tử; rồng - thuồng luồng vùng sông Hồng và trung lưu sông Mê-kông...

Rồng lợn mất vị thế trong quá trình “phong hóa”

Quá trình hoàn thiện hình hài của rồng không phải là một quá trình chọn lọc tự nhiên, càng không phải là sản phẩm của trí tuệ xã hội, mà đó là phương tiện và công cụ tổ chức và quản lý xã hội của các hoàng đế Trung Hoa. Các hoàng đế, được tầng lớp nho sĩ và quan lại ủng hộ, đã “tước đoạt” ý niệm về rồng trong dân gian và tái tạo biểu tượng theo nguyên tắc thể hiện uy lực thiên triều càng nhiều càng tốt. Tác giả James

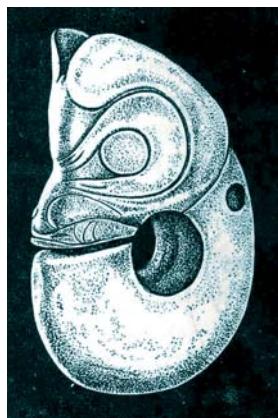
Rồng lợn văn hóa Hồng Sơn (<http://tupian.baike.com>).

Rồng lợn vùng Hoàng Hà cách nay khoảng 3.000 năm (Thái Dịch An, 2001, 67).

Ngọc long hình đầu lợn văn hóa Hồng Sơn (Vương Duy Đè, 2000).

Ngọc long hình đầu lợn tìm thấy ở Nội Mông (Vương Duy Đè, 2000).

Watson (Đại học Harvard) viết: “nhà nước (phong kiến) dưới sự hỗ trợ đắc lực của trí thức địa phương, đã tìm kiếm các cách thức đặt công dân mình vào tầm kiểm soát bằng cách ủng hộ một số thần linh cộng đồng địa phương và phải bảo đảm rằng các vị thần này chưa đựng các thông điệp đúng đắn... như văn minh, tôn ti trật tự, và trung thành với triều đình”. Triều đình ra súc “sắp xếp”, “chuẩn hóa” biểu tượng rồng cả về hình dáng lẫn ý nghĩa nhằm mục đích biến “tính chính thống về mặt nghi lễ phục vụ như một nguồn lực quan trọng tiến tới xây dựng sự độc tôn văn hóa”. Bằng cách này, “bàn tay” của hoàng đế đã “thọc sâu” vào từng ngõ ngách của đời sống xã hội ở địa phương.

Dưới sức mạnh phong hóa, các nhóm tò-tem rồng đều lần lượt được “soi xét” và lựa chọn, miễn sao chúng đáp ứng được nguyên tắc: đại diện sức mạnh uy quyền, mong muốn của nhà cai trị, và đẹp về hình thức. Quá trình chuẩn hóa xã hội diễn ra mạnh mẽ nhất vào thời Minh ở Trung Quốc, dấu ấn của nó còn tồn tại cho đến tận ngày nay.

Rồng lợn với nguồn gốc phi Hán (từ vùng “Đông Di” ở Liêu Ninh), bản thân loài lợn cũng bị đánh giá là “không sạch sẽ” và “kém trí tuệ”, chúng khó có thể đại diện cho đức tính các hoàng đế mong muốn, và vì thế rồng lợn bước ra khỏi thế giới rồng. Ngoài chín động vật đóng góp các bộ phận trong thuyết “tam đình cửu tự” nói trên thì một số loài vật khác cũng được lựa chọn góp mặt trong đại gia tộc họ rồng: chín con của rồng. Không bén duyên với Nho giáo, lợn lui về ẩn dật trong đời sống dân gian, đến thời Minh (thế kỷ XVI), tác giả Ngô Thừa Ân cho nhân vật

mang dấu ấn của loài lợn là Tru Bát Giới đầu quân nhà Phật trong tác phẩm *Tây Du ký*.

Các hoàng đế Trung Hoa lũng đoạn biểu tượng rồng, với vị trí “Thiên tử” họ tự cho mình quyền sử dụng rồng 5 móng chân (hoàn chỉnh, thành thực), quy định thần, phật chỉ được dùng rồng 4 hay 3 móng (đắp, vẽ ở đình chùa miếu mạo) trong khi quan lại chỉ được dùng hình mäng xà hay rắn. Độc đoán hơn, dân gian bị cấm đụng chạm đến rồng, “vẽ rắn” thì không được “thêm chân”, “vẽ rồng” thì cấm “diểm nhän”.

Ở Việt Nam: lợn làm bạn lũy tre làng

Lợn được giới khảo cổ học phát hiện được thuần dưỡng từ thời thượng cổ ở Việt Nam và Đông Nam Á. Lợn gắn với đời sống gia đình thôn dã. Với đặc tính thân to tròn, mắn đẻ, lợn đôi khi được vay mượn làm biểu tượng phồn sinh (không phải rồng). Bức *Đàn lợn* trong dòng tranh Đông Hồ không gì khác hơn chính là phản ánh của những ước vọng dân gian bình dị sau lũy tre làng.

Rồng Việt Nam có nguồn gốc xa xưa từ rồng Bách Việt, thuộc giống thủy tộc. Deopik từng viết “Rồng là con vật đặc thù chung cho tất cả dân tộc Việt và chính từ đây nó đã đi vào văn hóa Trung Hoa”; tác giả Niculin (2006) cũng cho biết: “hình tượng con rồng trong văn hóa Trung Hoa có nguồn gốc từ phương Nam, từ vùng Đông Nam Á, từ Việt Nam và các quốc gia láng giềng...”. Yếu tố “rồng” mà các tác giả này bàn tới chính là biểu tượng rồng hoàn thiện với hai yếu tố nổi trội nhất là thân rắn, đầu cá sấu vốn là những đóng góp quan trọng của văn hóa Bách Việt.

Văn hóa Việt Nam từ cuối giai đoạn chống Bắc thuộc đã dần chịu ảnh hưởng của Nho giáo, và do vậy trong một bộ phận trí thức Nho học cũng xuất hiện tư tưởng “phong hóa” theo mô hình phương Bắc. Tác giả Taylor cho rằng tướng Cao Biền nhà Đường với chính sách thúc đẩy giáo dục Nho học, đã tạo ra một tầng lớp quý tộc khá đông đảo ở Đại Việt, đến giữa thế kỷ X thì nhóm này nổi lên 12 “sư quân”. Nhà Đinh, Tiền Lê, nhà Lý và nhà Trần thống nhất Việt Nam, kết nối các nhóm quý tộc, dân cư các vùng miền và cai trị sơn hà chính bằng Phật giáo hơn là Nho giáo (dù hai mảng nghi lễ và quan hệ quốc tế có dựa vào các nhà nho). Hai sử gia Lê Văn Huu (thế kỷ XII-XIV, viết *Đại Việt sử ký*) và Ngô Sĩ Liên (thế kỷ XV, viết *Đại Việt Sử ký Toàn thư*) đã

dùng nhän quan và hệ quy chiêu Nho giáo để đánh giá về cách tổ chức và sinh hoạt văn hóa hai triều đại Lý, Trần với giọng điệu khá nghiêm khắc. Theo tác giả Phạm Hoàng Quân trên báo *Tuổi Trẻ* ngày 22/12/2018, hiện nay người Trung Quốc cho in ấn lại hàng loạt các cuốn cổ sử Việt Nam, họ sẽ đọc và diễn giải theo nhän quan của các sử gia nhà nho xưa, do vậy khó có thể phản ánh chính xác vũ trụ quan và nhân sinh quan của người Việt Nam xuyên suốt lịch sử.

Xét cho cùng, nhà nước phong kiến Việt Nam xưa không thể áp đặt nguyên tắc tập quyền mạnh mẽ trong dân chúng, tầng lớp nho sĩ và quan lại thịnh suy mỗi lúc khác nhau song cũng không đủ sức “phong hóa”, “thay thế” toàn bộ sinh hoạt văn hóa của người dân địa phương. Do vậy, dẫu các nhà nho và tầng lớp nghệ sĩ quý tộc có dòng tranh Hàng Trống với các đối tượng phản ánh đầy diễn ngôn “chuẩn hóa” như *Cá chép ngắm trăng* (Lý ngư vọng nguyệt), *Tô nő, Ngũ hổ, Tứ quý...* thì đằng sau lũy tre làng lợn vẫn là lợn, vẫn đầy sức sống trong bức tranh Đông Hồ thấm đượm màu sắc dân gian, vẫn sung túc tràn đầy nhựa sống.

Trong quá trình Nam tiến, người Việt mang Phật giáo và tín ngưỡng dân gian làm hành trang văn hóa, họ đã kết nối và thống nhất văn hóa Việt Nam ba miền bằng Phật giáo, mở rộng giao lưu văn hóa với các dân tộc Chăm, Khmer bằng Phật giáo, giao lưu các dân tộc Trường Sơn - Tây Nguyên bằng tín ngưỡng dân gian và ứng xử với đồng bào người Hoa ở Nam bộ bằng Nho giáo.

Như một quy luật văn hóa, người Việt Nam bộ dung hòa các dòng văn hóa, tư tưởng với nhau cho phù hợp với thực tiễn xã hội. Đình Thới Sơn (An Giang) nhìn nhận Nho giáo qua câu đối: “Quân phi quân thần phi thần quân thần giai cộng lạc/ Phụ phi phụ tử phi tử phụ tử thị đồng hoan” (Tạm dịch: Quân - thần, phụ - tử hòa hợp bất phân tôn ti trật tự át cùng vui vầy, hoan lạc)

Trong tâm thức người dân Nam bộ, con lợn không gì hơn là biểu trưng của sự sung túc, thịnh vượng. Đối với họ, mọi sức mạnh văn hóa đều bắt đầu từ thực tiễn, cái họ cần là nền tảng lý luận bắt nguồn từ thực tiễn ấy để phát triển lên cao hơn ■

Tài liệu tham khảo

- Thái Dịch An (1998), *Long phụng đồ điền*, NXB Mỹ Thuật Hà Nam.
- Niculin N. I. (2006), *Dòng chảy văn hóa Việt Nam* (Hồ Sĩ Vinh và Nguyễn Hữu Sơn tuyển chọn và giới thiệu). - Hà Nội, NXB Văn hóa - Thông tin.
- Phạm Hoàng Quân (2018), *Người Trung Quốc đang in và đọc sử Việt một cách hệ thống*, <https://tuoitre.vn> (22/12/2018)
- Trần Ngọc Thêm - Nguyễn Ngọc Thơ (2011), *Nguồn gốc con rồng nhìn từ văn hóa học*, *Tập san KHXH&NV*.
- Tôn Thủ Đạo - Quách Đại Thuận (1984), *Tìm hiểu văn hóa nguyên thủy lưu vực Liêu Hà và nguyên gốc của rồng*, *Văn vật* (4), Bắc Kinh.

Rồng Trung Hoa
thời Đường
(Nguyễn Ngọc Thơ
chụp tháng 5/2013).

Trang 17

Dết của quê hương

Thùy Chân

“A i bánh ú... bánh dừa hông?” - Tiếng rao hàng dồng dạc tan cái gió se lạnh những ngày cuối tháng mười hai. Những bước đi nặng trĩu, trên vai là chiếc ba lô đầy những hành trang đang từng bước chắc nịch, trông ngóng chuyến xe chuẩn bị khởi hành về làng quê cũ. Tôi ngoại đầu lại, đó là một bà cụ tầm 70 tuổi, giản dị với màu áo bà ba sẫm, chiếc nón lá chao nghiêng nhọc nhằn theo đôi quang gánh hàng rong. Chân bước liêu xiêu, bà đi dài theo những chuyến xe, những

trạm chờ, gọi người mua bánh. Cái dáng vóc đã còng xuống lom khom hơn như gợi lại hình ảnh một đời lam lũ...

Chính cái tiếng rao hơi khàn giọng, đặc quánh mà ngọt ngào da diết làm tâm trí tôi vang lên hình ảnh của những miền ký ức. Khi còn là một cô bé trung học, ngày ngày vác cặp sách đen, băng qua con đường đầy những cây sậy và cỏ lông, đôi lúc lênh láng nước vì trận mưa rả rích đêm qua, tôi thường bén lén theo chân bà, núp sau cái dáng người thân thuộc mà đi qua hết cả quãng đời thơ dại. Cũng đã lâu rất lâu, tôi chưa được trú sau cái bóng lưng bình yên ấy như bầy gà con nép sau cánh mẹ. Gió se, một mùa đông

nữa lại về bên chông chênh của tuổi trẻ.

Trong ký ức của tôi, Tết về sớm hơn bình thường, có lẽ là những ngày tháng Chạp dần trôi, trời bắt đầu nổi gió, hơi lạnh của nước và mùi thơm đong đong mới trỗi. Cứ độ giao mùa này, bà lại lui cui dưới cái góc bếp nhỏ, hì hục nhóm lại bếp hồng, háp lại vài cái bánh cho mấy đứa cháu nheo nhóc ăn sáng trước khi đi học. Tiếng muối vo ve, tiếng con gà gáy xé toạc màn sương sớm, bóng bà lại ánh lên dịu dàng. Ngày ấy, với tôi, chúng là những thức ăn giản dị của quê hương quá đỗi bình thường. Mãi đến sau này, khi đã ăn bao nhiêu món ngon vật lạ, rồi đôi lúc tôi cũng chùng lòng nghĩ lại về những chiếc bánh của bà. Hương vị thơm thoảng dẻo dai bùi bùi của mùi nếp, của đôi tay bà chất chiu từng sớm từng chiều nên không gì có thể sánh được.

Chị em tôi ở bên ngoại từ bé, cứ mỗi độ xuân về Tết đến, nhìn cảnh đường phố râm ran, ai cũng bận rộn sắm sửa đón năm mới. Những chiếc ghe lượn lờ trên sông nước miền Tây, chiếc này chở đầy ắp những quả dưa hấu đỏ, chiếc kia lại sắc sô những chùm hoa kiểng rực rỡ sắc màu. Mùi gió Tết bắt đầu phảng phát qua tâm trí, xộc lên cánh mũi ngào ngạt, háo hức đến lạ. Đó là cái mùi của đất, của nước quyện cùng mùi của hoa lá đang đâm chồi nảy lộc, mùi thơm của giò bánh ngoại làm trong bếp, mùi của quê hương giăng mắc trong tim những người con xa xứ.

Phía xa xa có tiếng mấy đứa trẻ con đang chơi đá cuối, ô ăn quan. Tiếng cười nói của mấy người đi chợ, có cả tiếng cót két trên cái võng ông Sáu hay nắm ca vọng cổ, văng vẳng tiếng người lái đò đưa khách qua sông... Tất cả làm nên một ký ức

bình dị của một đứa trẻ yêu cái Tết quê hương ấm cúng, thân mật. Tôi nghĩ bâng quơ "không biết cây mai ngoài sân có ai đã tuốt lá để kịp trổ ngày Tết hay chưa?", "Không biết thằng út có đang lau lá phơi dây tiếp ngoại để kịp làm bánh tết?", "Không biết bây giờ ngoại đang làm gì?"... Đồng hồ sắp sửa điểm một giờ sáng, nếu có bà ở đây chắc bà sẽ giận, sẽ nhắc nhở "sao con ngủ muộn vậy? Không tốt đâu con". Sóng trên đất Sài Gòn nhiều năm, trải qua mấy mùa nắng mưa tái tê của tuổi trẻ, của áp lực công việc, bạn bè... đôi lúc tôi quên mất rằng ngày bé chỉ độ tầm tá, chín giờ tối đôi mắt đã lúi đúi thiếp đi trong giấc ngủ, không như bây giờ vừa chợp mắt, tâm tư đã bắt mình phải nghĩ suy mỗi khi đêm về.

Trưởng thành rồi tự khắc sẽ nhận thấy được người ta có thật nhiều nơi để đi, nhưng chỉ có một nơi để trở về - đó chính là nhà. Nhà là nơi bình yên và bao dung nhất. Nhà là nơi mà dấu mình có sai, có vấp ngã cũng chẳng bao giờ bỏ mình mà đi... Chuyến xe lăn bánh đã thật lâu nhưng lòng tôi vẫn chưa thôi cái cảm xúc mong đợi trở về nhà. Tôi sẽ chạy thật nhanh, trong sự ngỡ ngàng của bà, của chị, chỉ sáng mai thôi, tôi đã có thể xoa đầu thằng em bướng bỉnh nhưng hay gọi vào mỗi tối chỉ để thú thít rằng "em nhớ chị, khi nào chị về?". Bao nhiêu niềm tin yêu, hy vọng cứ thế khắc khoải trong tim.

Mỗi con số trên tờ lịch trôi đi với tôi như nhấn nhủ rằng cảm ơn một năm tuyệt vời đã qua đi, cảm ơn bản thân đã lớn khôn hơn một chút. Tết cũng gieo rắc trong tim, hãy biết trân quý thời gian và yêu thương nhiều hơn mái ấm tình yêu... ■

Mùa Tết xa

Phú Quý

Còn từng nghỉ khi đi xa là được tự do làm điều mình thích, chẳng cần vướng bận những thứ xưa cũ. Cho đến lúc này, khi ngồi một mình trong bóng tối của ký túc xá lúc hai giờ sáng con mới hiểu, thực ra, đi xa là một nỗi buồn, yêu và nhớ cho những thứ con từng nhanh chóng muốn bỏ lại sau lưng.

Ngót nghét hai tháng nữa là đến Tết, Sài Gòn

làm người ta vội vã chằng kịp nhận ra cơn mưa cuối thu đầu đông đã kéo về tự lúc nào, báo hiệu cho một năm nữa lại sắp hết. Không biết những ngày này ở Bình Định như thế nào, có còn mưa hay đã nắng? Con đi được bốn tháng, số cuộc gọi về cho ba mẹ chỉ đếm trên đầu ngón tay. Lúc nào con cũng tự nhủ rằng mình là một đứa con gái mạnh mẽ, không bao giờ cho phép bản thân khóc vì nhớ nhà.

Nhưng Sài Gòn khác ở nhà mẹ ạ, thành phố này làm con cảm thấy bản thân yếu đuối hơn bất cứ lúc nào hết. Một lần trễ xe buýt, một lần bị mắng khi đi làm thêm, một lần bị móc túi trên đường... cũng làm con bật khóc. Sài Gòn cũng làm con thương mẹ nhiều hơn. Cầm trên tay tháng lương làm thêm đầu tiên, con hiểu và thầm thía nỗi vất vả bao năm qua của ba mẹ khi nuôi năm chị em con khôn lớn tới ngần này tuổi. Nhà mình ở xa, mỗi dịp nghỉ lễ con chỉ ở ký túc xá nhìn lũ bạn đưa túi to túi nhỏ lên xe về nhà. Những ngày ấy Sài Gòn vắng kinh khủng, những ngày ấy con nhớ nhà kinh khủng, nèp vào đâu cũng thấy cô đơn. Bây giờ cũng vậy, bạn con đang bận đi đặt vé xe Tết về quê còn con thì ngồi đây với đồng bài tập.

Những ngày cận Tết, phó xá người người chen nhau trên những chuyến xe ngược xuôi mọi miền đất nước. Con nhớ nhà. Hôm qua chị hai nói với con: "Mấy ngày cuối năm này chị chỉ muốn về nhà với bố mẹ". Hai chị em cười buồn rồi bất giác im lặng chẳng ai nói với ai lời nào. Tết mọi năm chị hai sẽ về sớm phụ mẹ sắm sửa đồ đạc cho nhà mình. Hai lăm, hai sáu Tết là cả nhà đầy đủ. Mẹ sẽ ngồi gói bánh chung bên những mâm nèp vàng tươi đầy ắp và xấp lá chuối nội vừa hái trong vườn ra. Ba sẽ sơn lại cánh cửa nhà đã bay màu gỗ cũ. Năm chị em con sẽ giặt mền chiếu rồi cùng nhau vắt chúng trên dây hàng rào thép gai trước nhà mình.

Con Bi sẽ tung tăng chạy nhảy khắp nhà, thỉnh thoảng thấy nó ngoan ngoãn gác đầu lên chân mẹ thiu thiu ngủ. Cây ô mai đầu ngõ cạnh gốc mai vàng, năm nào gần Tết cũng chín đầy cây và nội sẽ lặng lẽ hái đem cho tụi nhỏ trong xóm mỗi đĩa vài trái. Tối ba mươi Tết, cả nhà mình quây quần ở nhà trên xem Táo quân. Năm nào cũng vậy, con nhớ ba luôn ngồi trên chiếc ghế hành cù, vừa xem vừa hút điếu thuốc còn mẹ sẽ thỉnh thoảng ra sau bếp đẩy lửa cho nồi bánh chưng sấp chín. Còn chưa tới 12 giờ, con Út đã vội vàng chạy ra sau nhà khuân cái mâm lớn đòn mẹ vớt bánh. Mẹ đơm một mâm cơm cúng đầy ắp trên bàn thờ, đúng 12 giờ cả nhà sẽ theo chân ông nội ra ngõ xuất hành xem bắn pháo hoa. Bữa cơm đầu năm của cả nhà mình với bánh chung, nồi thịt kho tàu và dưa kiệu, vẫn là hương vị ấy, hương vị quen thuộc từ đôi bàn tay mẹ yêu.

Mười mấy năm qua, với con hương vị Tết không năm nào thay đổi. Năm nay có lẽ vài thứ khác đi. Chị hai theo chồng, con xin về muộn.

Cứ nghĩ đến cảnh hai tám Tết nhà vẫn chưa đông đủ con lại thấy lòng mình nặng đi. Sẽ không ai nói ra nhưng con biết mẹ buồn lắm. Tết là dịp gia đình đoàn viên chẳng ai muốn thiếu vắng một phút giây nào. Con cũng vậy, mẹ ạ!

Nhưng mẹ biết không, hoài bão của con không cho phép đôi chân con ngừng vùng vẫy. Tết năm nay, con sẽ về Lâm Đồng, cùng các bạn của con đặt chân trên một nơi nào đó của mảnh đất nghèo nơi cao nguyên lạnh cắt thịt những ngày cuối đông. Ở đó còn nghèo hơn cả quê mình, những em bé không đủ áo ấm và đôi chân trần không ngừng ngọ ngoậy trên nền đất đỏ bazan. Ở đó, ngày Tết còn không có bánh chung như nhà mình. Con thương gia đình mình nhưng con cũng thương những người nơi đây nữa.

Có lẽ, mẹ sẽ vui nếu con bớt một chút yêu thương của nhà mình để chia cho những mảng đời buồn tẻ nơi Tết này con đi qua mẹ nhỉ? Tụi con sẽ cùng nhau gói những chiếc bánh chung xinh xắn, tự tay làm những bông mai vàng rực, đan những chiếc khăn len ấm áp. Tụi con cũng sẽ cùng nhau trang hoàng buôn làng, đêm đêm đốt một ánh lửa nhỏ. Niềm vui của những đứa trẻ xa nhà ngày Tết là được nhìn thấy niềm vui của người ta trọn vẹn - như đôi mắt đèn lầy của em gái Tây nguyên nhìn con mỉm cười.

Mẹ. Xong đợt này con sẽ về, con hứa. Rồi con sẽ lại phụ mẹ gói bánh chung, phụ mẹ dọn dẹp nhà cửa. Tết nhà mình sẽ lại ấm áp như những ngày cũ xưa. Mẹ vẫn đón con với cái ôm yêu thương chư? Hay mẹ sẽ hờn dỗi vì đèn tận đây con mới về?

Mẹ. Con chỉ sợ hãi chút thôi, vì cuối cùng con biết nhà là nơi dừng chân sau mỗi chuyến đi ■

Thư cuối năm cho anh

Hoàng An

Sài Gòn vào những năm tháng đầu tiên của đời sinh viên là chuỗi ngày nắng mà không nóng, cứ khô khốc, hanh hao, chỉ đủ làm em nhớ hồi còn ở quê,

thường kiếm cớ trốn mẹ cắp xe chạy rong ở nội thành để đón chút gió trời, hít mùi cỏ lá. Và gió, mưa cũng thát thường, đóng đảnh nhung không đủ cuồng say, rả rích, nặng hạt như thành phố em từng rời đi trong thương nhớ. Nhưng Sài Gòn bao giờ chẳng thế, nó có vì người sống tình cảm mà bớt đi sự kiêu hãnh của chính mình với vạn vật. Nhớ lại câu nói duyên dáng của bác xe ôm em từng đi: "Yêu được anh Sài thì yêu, không yêu được thì khi đi vẫn muốn quay lại hoài hoài!".

Và anh có nghĩ, chúng ta là loài sinh vật lạ lùng không?

Em vẫn nhớ trước đây thường chật luội than ghét mùa đông ở quê. Thời tiết kiểu gì lạnh buốt cả tay, vừa bỏ tay áo ra bên ngoài, lại phải vội chụp lấy bàn tay khác. Những tưởng thời gian đang đi cùng nhịp đập của trái tim, ngặt nỗi nó được giấu sau bao lớp áo dày cộm, thin thít vào nhau nên mỗi nhịp cảm nhận được chỉ khi nó xuyên qua hàng lớp tế bào, da thịt, từng chiếc áo ấm được mẹ chuẩn bị từ sáng, từ lòng ngực nóng hổi cảm xúc yêu thương em mới nhận lấy từ anh. Vậy nên nó cứ lù đù, chậm rãi kéo dài đến khoảnh khắc cuối của chiều tàn, tận lúc em vè

nhà, ngồi trước mâm cơm khói bốc lên ám nồng cả khuôn mặt, che mắt bàn tay mẹ đang xới cơm cho đều, đang lúi húi gấp cho em từng miếng thịt nạc ngọt nhất.

Em nhận ra rằng bản thân luôn yêu mùa đông và sẽ yêu luôn những ngày nóng bỏng gắt gao ở quê nhà, ở Sài Gòn, ở bát cú đâu em từng đặt chân đến nếu nơi đó có người thương cho chúng-ta-lý-do-quay-trở-về.

Mùa đông ở Huế đã lùa về từng ngóc ngách thật rồi, từ khoảng không gian nhỏ của căn nhà và lén lút trong từng kẽ lá, vòm mây. Đông ở thành phố này thường kéo dài âm ỉ cho đến tận những ngày giáp Tết, lúc người lớn sẽ tắt bật chuẩn bị từng chiếc bánh chưng, bánh tét, dưa ngũ quả, nén hương trầm, bình hoa tươi tươm tất trên bàn thờ tổ tiên... Mọi thứ được khoác lên mình màu sắc mới, hương vị mới, niềm vui mới, đủ nội lực tạo thành sức mạnh thổi bay cái lạnh căm căm, mưa rả rích để đón màu nắng ngọt như mật, ám hơn tình.

Những lúc ấy, trời đất và người hòa làm một, đồng điệu một nỗi niềm chung, nỗi niềm đoàn viên. Bởi lẽ, đó là thời gian đặc biệt nhất trong năm, nàng xuân sẽ chia tay Hạ, Thu, tình tú giảng lối khắp nhân gian, làm một cuộc chuyển giao đầy ấn tượng với Đông - đêm ba mươi, khi khoảng cách giữa những thành viên đang dần được kéo sát lại, có những người thân đang mong ngóng gương mặt thân quen nào đây trở về.

Những cuộc gọi về nhà ngày một dày hơn, những chuyến xe khởi hành đưa em đến cái Tết Kỷ Hợi cũng thế, ngày càng gần điểm xuất phát. Người lớn không dứt với vòng xoay cơm áo gạo tiền, lại thêm khoản phải sắm sửa đủ thức quà chăm bẵm cho gia đình, hàng trăm thứ mẹ nghĩ, cha lo mỗi lúc cận kề Tết đến thêm nặng trĩu nhưng em chưa hề biết. Nỗi lo của đám trẻ con đâu đây chỉ tụ lại ở dăm ba lời thắc mắc: hổng biết lúc nào anh hai, chị cả về, hay khi nào con có áo mới hở mẹ?

Khi em rời khỏi vòng tay mẹ cha, tự thân đến thành phố mới sinh sống, làm việc, học tập, hiểu cảm giác được cầm chặt trong tay tấm vé về nhà, em mới nhận ra đường như cha mẹ mong Tết đến chỉ để được ngắm nhìn con gái, con trai của mình ngồi bên cạnh, chỉ để nấu vài bữa cơm bồi bổ cho có thêm da thịt, cùng nhau quây quần trước bàn thờ tổ tiên cầu nguyện mọi điều bình an cho năm mới, thắp pháo nhẹ nhõm đón những

chùm pháo hoa nổ rực rỡ; chỉ để khi mọi thủ tục đã hoàn tất, mẹ sẽ chăm chú nghe con kể một năm qua với con ra sao, cha sẽ thắt lòng dặn dò vài câu ngập ngừng, lảng củng chúc con năm mới được vẹn tròn như ý nghen...

Những ngày cuối tháng Chạp, không khí Tết tràn về trong suy nghĩ những đứa con học xa nhà, những người phải chọn cách tha hương để kiếm sống. Với em, Tết năm nay lạ lùng, bởi lần đầu tiên có cảm giác mong chờ được ngồi trên toa tàu mở nhạc xuân, nghe người người cười nói vui vẻ, không phân biệt địa vị, nghề nghiệp tuổi tác, họ sẽ bỏ qua mọi cơ cực, bụi bặm đằng sau cửa lén, gác lại nhiều suy nghĩ về những tháng ngày phía trước.

Chúng ta sẽ tận hưởng niềm vui, hạnh phúc theo nhiều cách riêng, nhưng dù có khác nhau đến nhường nào chăng nữa, thì chắc chắn vẫn sẽ đi chung con đường mang tên "trở về" bằng tấm vé khứ hồi, chiều đi đã khởi hành từ trước và chiều về có đích xuất phát là mong ngóng, đích đến là vỡ òa là yêu thương.

Anh, em nghĩ tốc độ trưởng thành của con người có lẽ tỷ lệ thuận với tình cảm ta hướng về gia đình. Vì ngay thời điểm này, cảm giác đặc biệt mà Tết đem lại cho em không còn nằm ở những phong bao lì xì mới toanh em được "mở hàng" từ ba mẹ, không còn đòi hỏi váy áo mới xứng xinh, không còn ở ý niệm Tết là khoảng thời gian thích hợp nhất để xách ba lô lên và đi bù những tháng ngày gông kìm chật chội nữa. Em đã tìm được lối đi hạnh phúc cho những ngày dài mệt mỏi, một lối ra cho những ngày chơi voi, trống rỗng. Đây là con đường về nhà, con đường cho phép em bé lại như một đứa trẻ. Hôm đó trời sẽ ngọt ngào anh nhỉ, mấy bông cỏ dại trong vườn sẽ chao mìn nhảy múa, mẹ sẽ loay hoay từ sớm để nấu kịp nồi bún bò - món em thích ăn nhất, còn cha sẽ chỉ ngồi ở bàn, bên chén trà ấm, trông ra cửa đón đợi chúng ta.

Nhưng hạnh phúc là kẻ lầm chuyện, luôn thích thử thách và tạo ra những điều bất ngờ, vì em biết, không phải ai cũng có cơ hội đi đến nơi mình muốn. Để đem lại cái Tết sum vầy, an yên nhất cho mỗi gia đình đã có những người phải đánh đổi niềm vui cá nhân để hoàn thành tốt nhiệm vụ của mình, để trong những thời khắc đầu năm, họ sẽ ngắm nhìn nụ cười của người khác và cầu chúc cho gia đình từ xa. Em gọi đây là những anh hùng thầm lặng và xin dành tặng lời cảm ơn nồng nhiệt từ một kẻ may mắn được trở về ■

Quốc Học trầm mình vào đông. Nguồn: Trương Quý Quốc Bảo

QUỐC HỌC HUẾ - một mảnh là nhà, một mảnh là tôi

An Nguyễn

“**Ê** ! Tết ni đặt vé tàu về quê chưa?”
“Tau đặt rồi, nhớ nhà quá nè”.
“Ồi, rứa hẹn mi ở Quốc Học
hấy!”

Dường như câu chuyện của những đứa con xa nhà, xa Huế, xa ngôi trường cấp ba lưu giữ thanh xuân là Quốc Học, chỉ xoay quanh câu hỏi lúc nào chúng tôi sẽ về lại đây. Là dịp Tết? Hay đợt nghỉ dài ngày nào đó, hoặc chỉ từ lời rủ rê đâu miệng của nhở bạn cùng lớp năm xưa, tôi

cũng sẽ điên cuồng vội bật máy tính, viết một vài dòng gửi cho “Anh” - Quốc Học, viết như để hẹn “Anh” vào một dịp khác, lúc mà tôi đã sẵn sàng trút hết mọi muộn phiền, áp lực mà trở nên bé nhỏ, vô tư như thời áo trắng để quay về.

“Anh” với tụi tôi là điều gì đây đặc biệt hơn bao ngôn từ, hình ảnh mà những gã mộng mơ, kè lữ hành từng viết về trường. Với tính chất du ngoạn, cảm nhận hay bình phẩm, họ thường lựa những thời điểm Quốc Học nổi bật nhất trong thời sắc ở Huế để tham quan, nhìn ngắm, chụp ảnh. Đó có thể là ngày Quốc Học vào xuân, khi những tán lá xum xuê của bao cây cổ thụ có “lịch sử” riêng mọc xanh um cả vùng trời niên thiều. Mỗi sáng đi học, tôi lại che mắt nhìn lên cao, tay vội bắt chụp những hạt nắng tinh nghịch đang len lỏi qua kẽ lá để chạm vào mái tóc cô gái đương 17, 18 mà nhảy múa. Những tán lá cây vừa mọc chi chít hồi đầu Tết đến giờ như một bức thành kiên cố khó cho ánh nắng ngày đầu tuần chui lọt. Thủ nghĩ nếu không có sự che chắn ấy, chắc rằng tụi tôi sẽ bỏ lỡ nhiều bước chân ở nơi đây, lãng phí đi khoảng thời gian được hít sâu, đi chậm giữa bầu không khí mát

lành của trời Huế và rôm rả cười đùa cùng nhau vào lớp học. Bởi lũ học trò thời nào chả thế, chả sợ nắng vỡ đầu rồi "cảm nắng" mắt, chả bực bội vì phải néo mắt để né đi nắng trời gắt gỏng đang đợi thẳng vào mặt.

Nhưng Quốc Học sinh ra để khiến thanh xuân chúng tôi thêm phần đùa đà, dịu dàng nên kết quả chưa bao giờ tôi phải chạy vội vàng khỏi con đường nắng cháy ròng ròng trên tán lá cao vút kia. À, Quốc Học còn có hạ, có thu, có đông không lấn vào đâu được. Tôi từng bất ngờ khi mùa đông rủ nhau ập đến thay màu áo cho Quốc Học, dù có báo trước bằng những cơn mưa đầu mùa dầm dề, không nặng hạt và trì trệ, nặng trĩu, hay bằng tâm cảm của cô gái yêu văn chương mới lớn, song phải trải qua đến hai mùa đông, tôi mới nhận ra những lúc đó hình-như- "Anh"-cũng-có-tâm-trạng.

Trước tiên từ vẻ ngoài, màu sơn của trường đỏ thẫm hơn vì phải trầm mình trong mưa Huế, y hệt những bản tình ca của cố nhạc sĩ họ Trịnh chưa bao giờ hết day đứt mà theo thời gian mỗi lúc một nồng nàn, mỗi lúc một tiến sâu vào dòng nghệ thuật ở cố đô này. "Anh" từ từ trở mình bằng tiết mục thay lá, những thay đổi này khẽ kháng đến mức chỉ những hôm tưởng mình đã đi học muộn, vội lao đầu đến trường mới nhận ra mình là đứa đặt chân đến sớm nhất thì mới nhận ra.

Đó là những ngày vào năm lớp 12, lúc tôi biết mình đã gần hết quý thời gian ở đây với tư cách là học sinh Quốc Học. Tôi rảo bước cùng nhịp chổi của cô lao công đang dọn vệ sinh ở lối đi. Bước một bước, thở một cái nhẹ, vội hơ tay từ lòn khói tỏa ra từ miệng, rồi lại vội đút tay vào túi áo, một cơn gió rít nhẹ lùa qua tóc, lá đã rụng xuống ngay sau mỗi bước chân. Đông ở Quốc Học đôi khi có những hành động thật đáng yêu và cũng đôi khi làm người khác chưa từng yêu nơi đây thấy khó chịu. Lá sẽ rụng và vương trên đầu, những chiếc lá khô đến rúm mình lại giữa tiết trời, đôi khi còn như chiếc thuyền bị chìm

trong trận "đại hồng thủy" đêm qua, chúa nước... và sẽ đổ òa lên người đi dưới những con đường ấy. Những lúc đó, như giọt nước tràn ly, cảm xúc là thứ rủ nhau đến không thích gõ cửa, tôi sẽ lôi điện thoại. Chụp. Lưu lại. Đánh dấu ngày tháng. Và viết một vài dòng thư cho mình ở sổ tay gửi tôi nhiều năm sau.

Thiết nghĩ mọi ngôi trường trên thế giới này đều cũng vậy thôi, cũng sẽ có những mùa làm ta dù rong ruổi như thế nào vẫn không thể quên đi mùi vị, màu sắc, cảm giác của nó. Bởi "khi ta ở chỉ là nơi đất ở, khi ta đi đất đã hóa tâm hồn..." .Những lúc lung chừng tiếc nuối đó, tôi nghĩ mình cần một-cái-ôm, bắt kể với cái gì.

Sở dĩ gọi Quốc Học là "Anh" vì vẻ nam tính toát ra từ diện mạo kiến trúc, "khí chất", cùng lịch sử tồn tại lâu đời của trường. Khi xưa, đây là ngôi trường chỉ có nam sinh mới được theo học, ngược lại kế bên là Trường Hai Bà Trưng đã sống hơn một thế kỷ dịu dàng, đầm thắm như cô nữ sinh Đồng Khánh ngày nào. Hai ngôi trường, hai bờ dày lịch sử, hai tâm hồn khác biệt đều có một điểm chung là đã để lại trong tâm trí

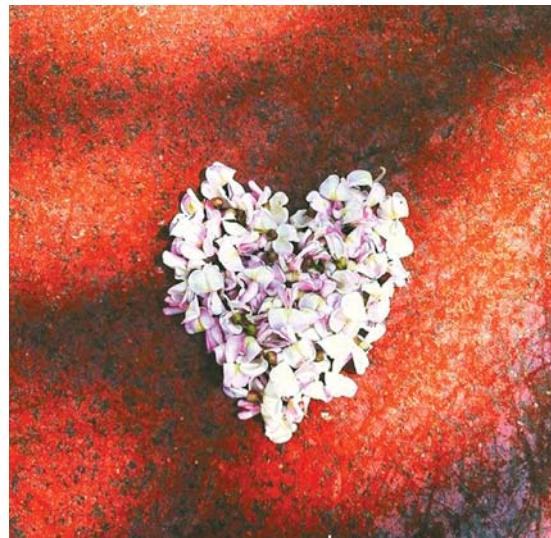
những "đứa trẻ" mới lớn khát khao được hướng về, được đóng góp chút công sức mọn vào hành trình trồng người của những người thầy "già" kiên cố, vững chắc ấy.

Quốc Học là một mảnh hay nhiều mảnh? Tôi xin để thời gian tự kiểm chứng trong lòng mỗi thành viên ở đai gia đình này. Chỉ biết rằng, một mảnh ở thời niên thiếu- tôi đã nguyện dành cho Quốc Học.

Viết xong những dòng này, tôi vội lật ngay cuốn lịch, đánh dấu ngày về quê, hội tụ cùng lớp cũ, thăm thầy cô cũ, về trường cũ... Tất cả sẽ cũ, chúng tôi sẽ đổi thay nhưng trường, lớp, thầy, cô vẫn luôn "bất di bất dịch" đợi những đứa con trở về. Một vài dòng cuối tôi gửi cho Anh, gửi đi như một lời nhắc nhớ, khẳng định:

"Quốc Học, đi là nhớ, hứa sẽ về".

"Quốc Học, Em yêu Anh" ■

Điệp anh đào- loài hoa đặc biệt ở Quốc Học.
Nguồn: page Một mảnh Quốc Học

Hà Thiên Sơn

Em đi về phía mờ sương

Thu tàn màu nắng còn vương
Chiều đi lấp lánh hơi sương xa mờ
Mưa rơi lẩn tiếng chuông chùa
Lan trong sóng nước đèn giờ còn ngân.

Tôi người khách lạ dừng chân
Không cầu giải yêm phân vân đợi đò
Hàng cây loáng thoảng như mơ
Thả từng chiếc lá trắng bờ sông Hương.

Em đi về phía mờ sương
Phía xa xa ấy tình thương có đầy
Nhớ em ngày tháng hao gầy
Tôi như một chiếc đò đầy chao nghiêng!

Ngô Lu

Tết xa nhà

Tết gõ cửa em giật mình thốn thức
Thời gian trôi nhanh, vội vã, vô tình
Em vẫn đang cố gắng, một mình
Giữa phượng trời phòn hoa, náo nhiệt.

Tết xa nhà có quá nhiều khác biệt
Đất khách, quê người biết phải làm sao?
Em thèm cái lạnh, bánh mứt, mai đào
Nhớ mẹ cha và bạn bè da diết.

Lúc còn bé yêu lì xì thăm thiết
Nay chỉ thèm chăn ấm nhà mình
Chẳng cần mừng tuổi, váy đẹp, giày xinh
"Trưởng thành rồi?" - em bồi hồi tự hỏi.

Thôi thì em sẽ tha thứ cho Tết
Thôi cầu kính, bót chạnh lòng, nhớ mong
Hẹn năm sau mọi công việc thành công
Tết đón em nhé nơi quê nhà yêu dấu.

Ruby Phạm

Thích Tết

Xuân này vẫn giống xuân xưa
Vẫn thích tết đến, vẫn mê lì xì
Thích mùi thơm của hoa mai
Thích luôn bánh tét, thịt kho nước dừa.

Thích мам ngū quả giao thừa
Nào dừa, nào đủ, nào xoài, nào cau
Thích luôn cả tiếng rao hàng
Người mua, người bán dập dìu vui ghê.

Thích ngày mùng một đầu năm
Áo dài xúng xính, lễ chùa cầu an.
Thích nhất là sáng mùng hai
Ngoại dì cậu mẹ cả nhà lô tô.

Thích lăm là thích mùng ba
Bạn bè tụ họp tết thầy tết cô
Mùng bốn xuống phố dạo chơi
Mùng năm, mùng sáu nhìn trời ngắm hoa

Mùng bảy bắc nước châm trà
Nhang đèn đầy đủ để mà hạ niêu
Mùng tám mùng chín mùng mười
Trên con xe nhỏ vì vu phố phường

Thích tết thích lăm luôn nà
Nhà nhà sum họp, người người đoàn viên ■

Ở QUÁN CÀ PHÊ TRIẾT HỌC CỦA TUỔI TRẺ

Phiên An

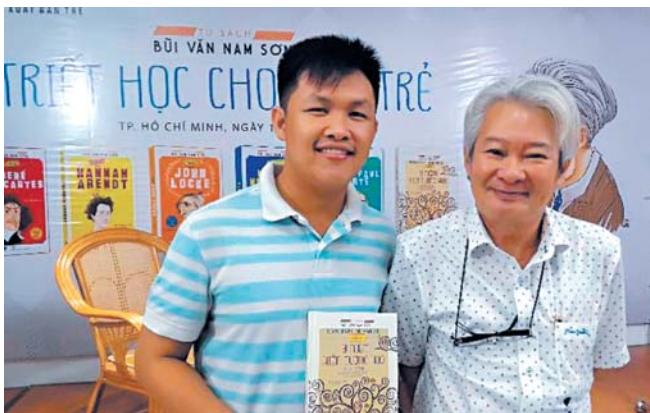
1. Tôi không nhớ rõ lần đầu gặp thầy Bùi Văn Nam Sơn là khi nào. Có thể là trong buổi nói chuyện ở Cà phê Thú Bảy của nhạc sĩ Dương Thụ, hay hôm giới thiệu dịch phẩm *Jean Jacques Rousseau* của vợ chồng triết gia Will Durant tại hầm sách NXB Đại học Quốc gia TP.HCM. Hay những quyển sách dày cộp bìa cứng màu vàng chát chồng trong góc két của Trung tâm sách Sài Gòn trên đường Nguyễn Thị Minh Khai với cái tên loằng ngoằng *Các nguyên lý của triết học pháp quyền* mà tôi tò mò nháu lên rồi đặt ngay xuống vì hai chữ “triết học” và độ dày gần ngàn trang của nó. Cũng có khi là trong câu chuyện của Đức - cậu bạn học Y Được lọ mọ đạp xe mỗi tối đến trường Nhân Văn dự học lớp triết của thầy.

Do học Y nên Đức trọ trong khu trung tâm Sài Gòn, cách Nhân Văn tầm nửa giờ đi xe đạp. Đức hay ghé Thư quán Văn Khoa bên dãy C của

trường, tìm xem sách Tri Thức đã có cuốn mới nào chưa. Chúng tôi bắt đầu biết nhau từ những lần như vậy, trò chuyện với nhau về những cuốn sách khó nhằn, những chỗ dẫu dốc sức nghiên ngâm vẫn không sao hiểu được. Để rồi một ngày Đức nhắc đến thầy với lớp học buổi tối chật kín người tại giảng đường Nhân Văn.

Trong câu chuyện của Đức, tôi nhớ mãi chi tiết ông thầy nghiêm nghị hỏi học trò của mình: “Các anh chị đã có ai đọc hết quyển *Phê phán lý tính thuần túy chưa?*”. Cả lớp im lặng khiếp sợ nhíu mày: “Thế thì làm sao mà học triết được”. *Phê phán lý tính thuần túy*, rồi Kant, Hegel - những cái tên lạ hoắc lướt qua trong tôi đầy kinh ngạc.

Mãi sau này tôi mới hiểu được tại sao phải bắt đầu từ Kant với *Phê phán lý tính thuần túy* và càng hiểu được lý do Đức dồn cạn tiền sinh hoạt trong tháng để mua hết thảy bộ ba phê phán của Kant và những cuốn sách mang tính sát thương cao về mặt nghĩa đen của Hegel, những quyển sách mà nơi chúng có mặt đều là những góc kẹt tại các hiệu sách của Sài Gòn. Đức nói mua vì quá yêu quý thầy chứ đọc thì không nổi!

Tác giả với thầy Bùi Văn Nam Sơn tại buổi giới thiệu dịch phẩm *Ý niệm hiện tượng học* của Edmund Husserl. Ảnh: CTV

2. Năm 1968, thầy sang Đức du học tại khoa triết Đại học J.W. Goethe, Frankfurt khi vừa 21 tuổi. Gần 40 năm sau trở về, Sài Gòn đón thầy bằng những lần trò chuyện tại các quán cà phê, rồi những bài báo, những cuộc phỏng vấn sau khi trước tác của các triết gia cổ điển Đức được thầy trình làng qua các bản dịch công phu. Thầy không thuộc về một giảng đường đại học nào. Nếu có chăng, chỉ là một diễn giả với vài buổi trò chuyện cùng sinh viên do thầy cô của họ mời đến - những người từng say sưa trong các cuộc trò chuyện với thầy tại Cà phê Thủ Bảy.

Ngồi lại cùng sinh viên trong đoạn thời gian ngắn ngủi ấy, thầy sẽ bắt đầu bằng nụ cười thật hiền với câu nói dí dỏm: “Anh chị đừng lo, triết học không đáng sợ đến thế đâu. Nếu chúng ta biết dọn lòng, bình tâm ngồi lại lắng nghe tiếng nói của những khối óc vĩ đại ấy, anh chị sẽ tìm thấy đâu đó những mùa hoa trái ngọt ngào của sự suy tu”.

Trong câu chuyện của thầy, triết gia Socrates là một cụ già hay bị vợ quát tháo vì không phụ giúp được gì cho gia đình, suốt ngày lang thang trên đường phố của Athens trò chuyện với người trẻ. Cái chết của Socrates là một dấu ấn băng máu đầu tiên đặt lên toàn bộ nền văn minh phương Tây. Socrates chấp nhận chén thuốc độc - kết quả phán xử của chính quyền Athens để khai dậy tinh thần dân thân vì tư tưởng, khai mở một nền giáo dục vô vị lợi với việc trao truyền kiến thức bằng sự khai phóng cho mỗi người. Đó còn là Platon với kiệt tác *Cộng hòa* cùng khát vọng xây dựng một xã hội không bạo đài những con người biết thức tỉnh.

Tôi luôn cố gắng có mặt ở những nơi mà thầy được mời đến để trò chuyện. Cố gắng đến thật

sớm để giành chỗ ngồi gần thầy nhất và luôn ở lại sau cùng để cùng những người trẻ khác níu giữ thầy trong muôn vàn thắc mắc và bối rối. Với tôi, đó là lúc tuổi trẻ của mình được sống trọn vẹn nhất.

Ở mọi buổi cà phê, thầy luôn dành thời gian để đàm trao với chúng tôi thắc mắc và tranh luận. Khi có ai đó hỏi, thầy sẽ trả lời bằng cách nói: “Thật khó để có câu trả lời cuối cùng”, “Đường như trong lịch sử triết học, bất cứ lúc nào lời khẳng định được đưa ra chẳng mấy chốc nó sẽ bị tra vấn và bác bỏ. Đó là lẽ thường tình. Bởi triết học là những cuộc đối thoại liên tục, là những câu hỏi đầy sự ngạc nhiên về thế giới này. Nếu cố gắng tìm một câu trả lời tối hậu cho mọi vấn đề, cuộc sống này hẳn sẽ không còn ý nghĩa nào nữa”... Nhưng không phải lúc nào thầy cũng đủ thời gian để ngồi lại cùng chúng tôi. Vì thầy còn đó những bản dịch ngắn ngang, còn đó những triết gia thời danh mà thầy muốn mang đến cho chúng tôi.

3. Cuối cùng điều tôi mong ước cũng đến. Đó là một ngày cuối tháng 3/2018, lớp học “Giới thiệu 10 khái niệm cơ bản của triết học” do thầy hướng dẫn được tổ chức tại Salon Văn hóa Cà phê Thủ Bảy ở 38 Võ Văn Tần vào chiều thứ Năm mỗi tuần.

Lớp bắt đầu từ 6 giờ rưỡi tối nhưng từ 5 giờ thầy đã đến ngồi đợi chúng tôi. Biết được thầy luôn đến sớm, những buổi học sau, khi vừa tan sở, tôi đều chạy thẳng từ Thủ Đức lên, tranh thủ khoảng thời gian trước khi vào lớp để được trò chuyện cùng thầy nhiều hơn. Những buổi đi học sớm như vậy, từ thầy tôi biết được khi còn là học viên cao học ban triết của Đại học Văn Khoa Sài Gòn dưới sự hướng dẫn của thầy Lê Tôn Nghiêm, Trần Công Tiến đã dịch được *Hữu thể và thời gian* - tác phẩm kinh điển của Martin Heidegger, mà với thế hệ sinh viên học triết hôm nay đã trở thành điều không tưởng. Từ những buổi học sớm đó, tôi biết được sau mỗi lần đọc sách, thầy sẽ tóm tắt những chủ đề chính của quyển sách đó trong một hai trang giấy. Và thầy dành hẳn một cuốn sổ tay để chép lại những đoạn văn đặc địa, những ý tưởng độc đáo của các tác giả để mỗi lần trích dẫn, thầy chỉ cần mở quyển sổ ấy ra.

Từ những buổi học sớm đó, thầy luôn khuyên tôi cố gắng trau dồi ngoại ngữ thật nhiều, học từ Hán Việt trong những vần thơ *Chinh phụ ngâm*, *Cung oán ngâm khúc*... hay những bản

dịch *Tử thư*, *Ngũ kinh* của dịch giả Đoàn Trung Còm, học lại tiếng Việt từ những áng thơ của Quốc âm thi tập, *Truyện Kiều*... đến học tiếng Anh vì đó là ngôn ngữ phổ dụng nhất, được sử dụng để dịch nhiều trước tác của nhân loại. Phải học tiếng Pháp, tiếng Đức vì khả năng biểu đạt các khái niệm trừu tượng của triết học và tư duy một cách tốt nhất. Và cũng từ những buổi học sớm đó, tôi vinh dự trở thành một phần trong câu chuyện của thầy khi bắt đầu bài giảng: “Chiều nay, tôi có ngồi nói chuyện với một anh bạn trẻ...”.

“Triết học là những cuộc đối thoại liên tục, là những câu hỏi đầy sự ngạc nhiên về thế giới này. Nếu cố gắng tìm một câu trả lời tối hậu cho mọi vấn đề, cuộc sống này hẳn sẽ không còn ý nghĩa nào nữa”

4. Buổi học đầu tiên của chúng tôi bắt đầu từ khái niệm “triết học”. Triết học với thầy là hành trình của sự đau đớn, những đố võ và khủng hoảng về tinh thần, đảo lộn mọi trật tự quen thuộc để giải phóng con người khỏi những thói quen, kiên kiến. Từ trong triết học, con người được tái sinh. Và quan trọng hơn, triết học là sự cân đối các đối diện, là tinh thần đối thoại không ngừng bởi như thầy tâm niệm, càng nhiều con đường rộng mở, chúng ta càng đến gần với chân lý hơn. Tinh thần đối thoại của thầy trong các bài giảng đã mở ra cho chúng tôi cách nhìn đầy mới

mẽ về những điều tưởng chừng đã khuôn định trong tri kiến của mình.

Tinh thần đối thoại của thầy còn thể hiện trong loạt bài đăng báo mà thầy hay nói vui với chúng tôi là “feuilleton triết học” trên các báo *Doanh Nhân Sài Gòn*, *Sài Gòn Tiếp Thị*, *Người Đô Thị*, *Thế Giới Tiếp Thị*... hay loạt tác phẩm triết học cho bạn trẻ: “*Chat*” với John Locke, “*Chat*” với Hannah Arendt, “*Chat*” với René Descartes. Thầy đã mang triết học đến với thế hệ trẻ của chúng tôi như thế.

Trong những trang sách ấy, chúng tôi tìm thấy những cuộc đối thoại xuyên không khi thầy trở thành một anh bạn trẻ đầy lòng hiếu tri và dí dỏm để cùng đối thoại (“chat”) với các tiền nhân. Như Hannah Arendt, với đám trẻ chúng tôi là một cái tên xa lạ. Nhưng từ cuộc đối thoại của thầy, chúng tôi biết được những đóng góp to lớn của bà vào dòng chảy tư tưởng của phương Tây khi bà dựng công khảo sát hai cuộc đại cách mạng của Pháp và Mỹ - những cuộc cách mạng đã khai sinh các giá trị thiêng liêng của con người.

Từ cuộc “đối thoại” giữa thầy và Hannah Arendt, chúng tôi hiểu được rằng bất kỳ cuộc cách mạng nào khởi xuất từ những mệnh lệnh của cờ áo, giao tiền như cách mạng Pháp đều đưa đến kết cục là sự lén ngói của bạo lực, hủy diệt những lý tưởng ban đầu mà nó đề ra. Chỉ những cuộc cách mạng khởi đi từ sự khát khao các giá trị nhân văn và dân chủ như cách mạng Mỹ, cuộc cách mạng đó mới thiết định những nền tảng phát triển vì con người.

5. Hôm gặp lại Đức, tôi hỏi, đạo này còn hay đến nghe thầy Sơn nói chuyện không? Đức im lặng thở dài, năm cuối rồi, lịch học dày đặc, chắc dành gặp thầy qua những cuốn sách thôi rồi không quên dặn, ông nhớ ghi âm về cho tui nghe kẻ với. Đức khoe mới mua được cuốn *Từ điển Jurgen Habermas* mà từ hồi tám hoánh thầy có nhắc qua tôi nay mới được xuất bản. Sách do học trò của thầy dịch và chính thầy hiệu đính.

Một lớp học mới cùng thầy sắp bắt đầu. Mong rằng trong đám trẻ lô nhô chúng tôi ngồi chật quán cà phê sẽ có Đức cùng góp mặt. Lần này, tôi sẽ rủ Đức tới thật sớm để được ngồi với thầy lâu hơn... ■

Trần Minh Phương Nam: "Tôi nghĩ mình có thể và tôi đã làm được"

Ngoài danh hiệu Sinh viên 5 tốt cấp ĐHQG-HCM 3 năm liền, Sinh viên 5 tốt cấp Trung ương năm 2018, Trần Minh Phương Nam (sinh viên năm IV, Khoa Kỹ thuật Y sinh, Trường ĐH Quốc Tế ĐHQG-HCM) còn là một trong 35 nhà nghiên cứu trẻ trên toàn thế giới vừa hoàn thành chuyên thực tập tại Viện Nghiên cứu Khoa học Weizmann (Israel) vào đầu năm 2018.

Trần Minh Phương Nam nhận danh hiệu Sinh viên 5 tốt cấp ĐHQG-HCM 3 năm liền. **Ảnh:** Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM

Kim Quyên - Kim Xuyên

Sớm làm quen công việc nghiên cứu

Phương Nam cho biết khi mới học năm nhất anh đã xin các thầy cô vào LAB và được sự ủng hộ từ Khoa Kỹ thuật Y sinh để tham gia nghiên cứu. Phương Nam nhớ lại: "Tôi phải mất một khoảng thời gian khá dài để làm quen với công việc tại đây. Đến giữa năm thứ hai tôi được làm chung đề tài với các anh chị khóa trên, trong đó có đề tài 'Keo dán vết thương' của chị Nguyễn Thị Xuân Nghi. Khi chị Nghi đi thực tập ở nước ngoài, tôi là người tiếp tục theo đuổi đề tài này".

Phương Nam nói sở dĩ anh chọn ngành Kỹ thuật Y sinh vì đơn giản anh vốn thích học hai môn sinh và hóa nên "chắc chắn chỉ thi khối B thôi chứ không thể thi khối nào khác được". Nhưng việc anh theo đuổi hướng nghiên cứu hàn lâm thì trái với "truyền thống gia đình", bởi cả ba và mẹ của anh đều gắn bó với ngành y và muốn hướng anh theo con đường đó. "Tôi từng

nghĩ vấn đề lớn nhất của mình là ước mơ của mẹ. Mẹ muốn tôi trở thành bác sĩ hơn. Nhưng bây giờ thì ổn rồi, tôi đã thuyết phục được mọi người rằng đây là hướng đi phù hợp nhất với tôi và tôi đang làm rất tốt" - Phương Nam tâm sự.

Gần 4 năm cố gắng tìm tòi, đến nay Phương Nam đã có 3 đề tài nghiên cứu. Trong đó, đề tài "Keo dán vết thương" của nhóm anh đã được đăng trên tạp chí khoa học quốc tế ISI.

Anh chia sẻ: "Làm nghiên cứu không hề sung sướng, nếu không đam mê thì không thể theo được". Có những ngày anh phải miệt mài với các thí nghiệm từ 8g sáng đến 4g chiều chỉ để "ngồi khuấy và nhìn mẩu", rồi sau đó bắt tay vào viết báo cáo.

Kết thúc chuyến thực tập đáng nhớ tại viện nghiên cứu hàng đầu Israel, Phương Nam trở về tiếp tục hoàn thành đồ án cuối khóa của mình. Anh cho biết anh đang tìm kiếm học bổng để học lên và mong muốn sau này trở về khoa giảng dạy. "Ở Khoa Kỹ thuật Y sinh có hai hình mẫu lý tưởng đối với tôi, đó là GS Võ Văn Tới và TS Nguyễn Thị Hiệp. Tôi thấy ở thầy và cô sự tận huyệt và đam mê cống hiến. Còn Khoa Kỹ thuật Y sinh đã trở thành một phần máu thịt của tôi. Tôi thích được chia sẻ kiến thức, được giảng dạy, được trở thành người truyền cảm hứng cho giới trẻ. Tôi cũng muốn được góp phần tạo nên những 'anh hùng công nghệ' như các thầy cô đã làm" - anh bộc bạch.

Danh hiệu Sinh viên 5 tốt từng là điều rất khó

Phương Nam cho biết danh hiệu Sinh viên 5 tốt từng là điều rất khó với anh, nhưng một khi đã đạt được rồi thì việc giữ vững khá dễ dàng: "Động

Phương Nam (bên trái) nhận học bổng AmCham năm 2018.
Ảnh: NVCC

lực để tôi giành được danh hiệu này đến từ nhiều phía. Thứ nhất là Khoa Kỹ thuật Y sinh luôn có truyền thống về danh hiệu này. Thứ hai là do tôi luôn nghĩ việc đó là việc có thể, và tôi làm được. Tất nhiên, cũng có một phần may mắn nữa".

Theo Phương Nam "bí quyết" nằm ở chỗ dung hòa công việc học tập với hoạt động ngoại khóa. "Học tập và nghiên cứu là nhiệm vụ của sinh viên, nó sẽ đưa các bạn đi hết bốn năm đại học nhưng bạn bè và hoạt động ngoại khóa là điều mà sau này các bạn nhớ về bốn năm đó. Thέ nén cần phải sử dụng thời gian hiệu quả bằng cách lên kế hoạch cụ thể cho từng hoạt động. Ngoài ra, khi ngồi trên ghế giảng đường, bạn phải cân bằng giữa học kiến thức và kỹ năng" - anh bày tỏ.

Từng là Bí thư Đoàn Khoa, Phương Nam cho rằng để trở thành sinh viên 5 tốt thì việc tham gia công tác tình nguyện là điều rất cần thiết. Tuy nhiên, đi và trải nghiệm những hoạt động tình nguyện không phải để làm CV thêm đẹp, hay để "đủ hồ sơ" đạt danh hiệu này kia mà phải xuất phát từ nhiệt huyết của tuổi trẻ. Anh khẳng định: "Với tôi, tham gia tình nguyện là để học cách cho đi và sống vì người khác, đi để thấy trên đất nước mình còn nhiều vấn đề bất cập, cuộc sống người dân nhiều nơi còn rất khó khăn và thiếu thốn".

Tuổi trẻ đừng ngại thử

Phương Nam ví suốt quãng đời sinh viên của anh là những phép thử. Thủ để nhận ra mình đam mê nghiên cứu, cũng có lúc thử để biết được mình... không phù hợp.

Một kỷ niệm đáng nhớ trong việc "dám thử" là lúc Phương Nam mới bắt đầu hành trình nghiên cứu của mình. Anh kể: "Vào tháng 11/2016, nhóm tôi được tài trợ bởi Văn phòng Nghiên cứu Hải Quân Mỹ. Khi qua đó họ đòi hỏi trình bày một bài báo cáo cuối cùng trước các

chuyên gia về dự án nghiên cứu. Khoảnh khắc ấy là nỗi ám ảnh kinh khủng với tôi. Nhưng sau khi vượt qua được thử thách đó, tôi cảm thấy mình tự tin hơn và chẳng còn gì phải sợ nữa".

Phương Nam trải lòng: "Tôi nghĩ mình cũng không đặc biệt lắm so với mọi người. Chỉ khác biệt chút thôi. Tôi thường nói với bạn bè rằng nếu làm thì bạn có thể thất bại, nhưng nếu không làm thì chắc chắn bạn đã thất bại rồi. Vì thế, đừng ngại thử. Cả thời đại học của tôi, có được vài thành công nhỏ cũng là nhờ phương châm đó. Chẳng hạn, tôi thích nghiên cứu, không thích làm kinh doanh, nhưng khi các bạn rủ làm dự án start-up tôi vẫn thử và đạt giải. Với tôi, cứ thử, được thì tốt, không được thì thôi, chẳng mất gì cả".

Nói về cuộc sống bên ngoài phòng thí nghiệm, Phương Nam cho biết ngoài thời gian nghiên cứu anh thích chơi thể thao để thư giãn. "Ngày còn nhỏ tôi từng giành huy chương đồng môn bóng bàn cấp thành phố. Lên đại học tôi chơi bóng đá, bóng chuyền lẩn bóng bàn... Nói chung là những môn có bóng. Tôi không biết tại sao, nhưng có lẽ ngoài những môn liên quan tới bóng ra thì chẳng có môn nào tôi chơi được" - anh cười.

Hiện tại Phương Nam là sinh viên năm cuối và anh tâm sự rằng anh sẽ dành thời gian tổ chức những buổi chia sẻ kinh nghiệm về kỹ năng học thuật, giao tiếp và cách "săn" học bổng để truyền lửa cho các khóa sau ■

ĐHQG-HCM tuyên dương 99 Sinh viên 5 tốt năm 2018

Chiều 7/12, tại Hội trường Hoa Sen, Trung tâm Hội nghị 272 (Quận 3, TP.HCM), Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM tổ chức Lễ Tuyên dương Sinh viên 5 tốt ĐHQG-HCM năm 2018 cho 99 Sinh viên 5 tốt cấp ĐHQG-HCM, trong đó có 11 Sinh viên 5 tốt tiêu biểu và 3 Sinh viên 5 tốt 3 năm liền.

Phát biểu tại buổi lễ, PGS.TS Vũ Hải Quân - Phó Giám đốc ĐHQG-HCM, khẳng định Sinh viên 5 tốt là những tấm gương điển hình nhất mà từ đó lan tỏa tinh thần học tập, sáng tạo trong toàn hệ thống ĐHQG-HCM.

Theo anh Trần Tuấn Phương - Phó Bí thư Thường trực Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM, Sinh viên 5 tốt là hình mẫu người sinh viên đáp ứng đủ với 5 tiêu chí Học tập tốt - Đạo đức tốt - Thể lực tốt - Tinh nguyện tốt - Hội nhập tốt. Trong 5 năm qua phần lớn Sinh viên 5 tốt của ĐHQG-HCM sau khi ra trường đã trở thành những công dân gương mẫu, những trí thức ưu tú có nhiều đóng góp cho sự phát triển đất nước.

MƠ ƯỚC CỦA CÔ SINH VIÊN KHIẾM THI

"Đôi khi tôi cảm thấy may mắn vì tôi không ôm ấp suy nghĩ là tôi sẽ được nhìn thấy, để rồi cứ phải chờ đợi mà không thể thoát ra được". Đó là tâm sự của Danh Thị Bích Vân, cô sinh viên năm nhất, Khoa Văn Học, Trường ĐH KHXH&NV ĐHQG-HCM. Vân kể về cuộc đời mình cùng những ước mơ thật tươi đẹp.

Nguyễn Nhung

Tôi muốn được đi học

* Vân mắt đi ánh sáng từ khi nào?

- Đó là do một tai nạn hồi tôi còn nhỏ. Năm đó, tôi và em gái sinh đôi của mình sinh non nên khá yếu. Hai chị em phải nằm trong lòng kính. Riêng tôi phải chịu đèn đến nửa tháng khiến đôi mắt tôi đã bị hư hoàn toàn. Khi gia đình phát hiện và đưa lên thành phố để chữa trị thì mọi thứ đã quá trễ. Mẹ kể lại với tôi rằng, lúc mẹ biết được tin, mẹ suy sụp lắm. Mẹ gọi điện báo ba, ba cũng chẳng bình tĩnh được, đòi truy cứu bệnh viện đó, cũng là nơi ba đang làm y tá. Lúc đầu, bệnh viện chối, nhưng sau đó có thêm nhiều em bé khác cũng bị hư đôi mắt, vậy là bệnh viện xin lỗi và hứa... rút kinh nghiệm. Nhưng thôi, cũng là do sơ suất, đâu phải ý muốn của ai.

* Lúc đó, Vân đã mơ ước điều gì cho bản thân?

- Ước được đi học. Tôi muốn được đi học như em gái, như bạn bè mình vậy. Mẹ kể lúc em đi học, mỗi tối mẹ dạy em, tôi ngồi kế bên. Em chưa kịp đọc tôi đã đọc lớn trước em rồi, nhưng tôi có biết hình dáng con chữ ra sao đâu. Tôi cứ thế mà đọc theo thôi, rồi cũng dùng bút viết lên bảng, viết bậy bạ gì đó.

Nhiều người hỏi tôi có ước muốn được sáng mắt không? Nói thật tôi chưa từng có suy nghĩ là được nhìn thấy. Ba mẹ kể tôi từng làm một cuộc phẫu thuật khi chỉ mới 3 tháng 10 ngày tuổi. Bác sĩ nói phẫu thuật thì có khả năng nhìn thấy, dù nhỏ thôi. Nhưng cuộc phẫu thuật nào mà không có rủi ro. Mẹ nói tôi suýt chết trên bàn mổ, cuộc phẫu thuật đang dang dở phải tạm

ngưng để cứu lấy mạng sống của tôi. Từ đó, tôi không còn cơ hội nào thêm nữa. Mẹ nói chẳng mong tôi sáng mắt, chỉ cầu tôi được sống bình an.

Tôi là người rất dễ xúc động. Nghe cải lương cũng khóc, đọc sách cũng có thể khóc. Nhưng nếu là khóc vì mình không nhìn thấy thì... hình như chưa bao giờ. Tự nghĩ về bản thân, tôi không thấy mình bất hạnh hay mặc cảm gì. Chắc cũng là một may mắn, tôi không thấy từ lúc nhỏ nên cũng chẳng hiểu cách nhìn mọi thứ qua đôi mắt ra sao. Cũng không quá khó để chấp nhận.

* Vậy Vân đã thực hiện ước mơ này của mình như thế nào?

- Tôi bắt đầu học từ 5 tuổi, cái tuổi còn khá sớm so với một người khiếm thị. Trong một lần lên thành phố khám bệnh, một người trong bệnh viện giới thiệu với mẹ tôi mái ấm Nhật Hồng dành cho trẻ khiếm thị thuộc giáo xứ Thị Nghè ở Bình Thạnh. Khi tới mái ấm, tôi kiên quyết muốn ở lại học dù mẹ không cho. Ba mẹ tôi cũng muốn cho tôi đi học, nhưng phải đợi tôi lớn hơn một chút, chừng 10 tuổi. "Chờ 10 tuổi thì lâu lắm, mẹ cho con học đại từ bây giờ đi", tôi đã nói với mẹ như thế. Nhưng khi biết mẹ về Rạch Giá, còn tôi ở lại mái ấm, tôi đã khóc rất nhiều.

Mấy lần sau đó, mẹ gọi điện lên thăm tôi, mẹ nói ba giận lắm, nói mẹ lên đón tôi về Rạch Giá ngay. Mẹ thuyết phục mãi, ba cũng xuôi. Nhưng mỗi lần mẹ lên thăm, ba đều dặn: "Bà nhớ mang nó về đó". Nửa năm sau, tôi lần đầu về nhà sau

Bích Vân viết bài theo phương pháp Braille của người khiếm thị.
Ảnh: Nguyễn Nhung

khi được dạy chữ nổi, dạy cách tự chăm sóc bản thân, chắc ba thấy tôi tốt hơn, ba cũng không đòi dỗn tôi về nữa.

Lên thành phố lúc 5 tuổi, học mẫu giáo 2 năm, lần đầu tiên xa nhà sống tự lập nên cái gì tôi cũng lạ và sợ. Nhưng dần dần, tôi cũng quen. 7 tuổi là tôi có thể tự tắm gội, giặt đồ và rửa chén. Học ở thành phố đến lớp 3 thì tôi chuyển về quê học tiếp. Sau đó, lớp 10 lại lên thành phố, học ở Trung tâm Giáo dục Thường xuyên quận Bình Thạnh, rồi học lên tới đại học như bây giờ.

Trở thành cô giáo dạy văn

* *Những lúc rảnh rỗi Văn thường làm gì?*

Tôi rất thích công tác tình nguyện. Tuy không thể đi xa như các bạn, nhưng tôi vẫn tham gia bằng cách dành ít tiền mua những món hàng gây quỹ hay quyên góp đồ dùng cho những đợt tình nguyện. Đó là một cách để tôi cho đi.

Những ngày rảnh rỗi, tôi thường đọc sách, đọc các tác phẩm văn học, tập chơi đàn tranh hoặc cùng các bạn khiếm thị trong mái ấm đi chơi với nhau. Khi nào có lễ lớn, chúng tôi cùng với các sơ dọn dẹp, trang trí nhà thờ, như là dịp Giáng sinh vừa rồi. Tuy bất tiện, nhưng chúng tôi vẫn đang cố gắng hòa nhập cuộc sống hằng ngày. Chúng tôi muốn mình không là gánh nặng của mọi người.

* *Dự định của Văn sau khi tốt nghiệp đại học?*

- Tôi không rõ ước mơ trở thành giáo viên dạy văn của mình có từ khi nào. Biết là lúc nhỏ tôi hay nói vui với mẹ rằng sau này lớn lên con sẽ làm cô giáo để nuôi mẹ. Lúc đó mẹ chỉ cười. Hồi học lớp 4, tôi khá thận thiết với cô giáo chủ nhiệm của mình. Cô quan tâm và giúp đỡ tôi rất nhiều. Năm đó lớp chỉ có mình tôi là học sinh giỏi nhưng do điều kiện khó khăn, tôi chỉ được một tờ giấy khen mỏng viết tay. Cô dẫn tôi lên nhận phần thưởng, vỗ vai nói với tôi rằng: "Con phải cố gắng học thật giỏi trong những năm tới nha!". Câu nói ấy là nguồn động lực lớn cho tôi sau này. Cô chính là hình mẫu giáo viên mà tôi muốn hướng tới, không chỉ dạy học sinh kiến thức mà còn đối xử với học sinh bằng cái tâm của mình.

Còn với văn chương, chắc là do cái duyên từ nhỏ. Mẹ kể lại rằng những lúc em gái đi học, tôi thường đòi mẹ lấy sách tập đọc tiếng Việt của em gái rồi đọc cho mình nghe những bài thơ. Sau này, được đi học và tiếp xúc nhiều hơn với môn văn, tôi càng thích đọc những tác phẩm văn học

Buổi đi chơi của Văn cùng các bạn khiếm thị tại Công viên Tao Đàm. *Nguồn: NVCC*

lớn, thích được viết những bài nghị luận dài ngoằng. Đến tận năm lớp 12, được giáo viên chọn đi thi học sinh giỏi văn, tôi mới tự tin là mình có khả năng. Dù sau đó, tôi không thể tham dự cuộc thi ấy, có lẽ nhà trường không tin tưởng vào một học sinh khiếm thị như tôi nên không cho phép. Nhưng với tôi, đó là một hướng đi mới, cũng là động lực để tôi nộp đơn xét tuyển vào Khoa Văn Học, chứng tỏ cho mọi người rằng, tôi hoàn toàn có khả năng.

Tôi hy vọng sẽ trở thành một cô giáo dạy văn ở một ngôi trường bình thường nào đó. Nhưng nếu ước mơ đó không thực hiện được, tôi mong có thể dạy cho các bạn trong trường khiếm thị. Trước mắt, tôi phải cố gắng học thật giỏi, đạt điểm trung bình trên 7,0 để giữ nguồn học bổng ở thư viện sách nói. Tôi còn phải cố gắng học cả tiếng Anh lẫn tin học. Do môn tiếng Anh thầy dạy khá là nhanh, tôi cũng ít có điều kiện tiếp xúc bên ngoài nên học hơi chậm so với các bạn. Với chứng chỉ tin học, tôi vẫn đang tìm chỗ học vì trường không có hỗ trợ cho sinh viên khiếm thị.

* *Văn muốn nhắn gửi điều gì với các bạn khiếm thị không?*

Có những điều mình cần phải chấp nhận và học cách sống chung với nó, vượt qua nó. Bất hạnh là điều không ai mong muốn, cũng như không ai được phép chọn nơi mình sinh ra, nhưng ta có thể quyết định cuộc đời mình, tùy thuộc vào cách mình đối mặt.

Tôi hy vọng rằng những người khác trong xã hội sẽ có cái nhìn công bằng hơn đối với người khiếm thị. Có thể chúng tôi không có đôi mắt sáng, nhưng theo quy luật bù trừ của cuộc sống, người khiếm thị sẽ có những khả năng để bù lại đôi mắt đã mất đi. Vì vậy mong xã hội hãy cho người khiếm thị một cơ hội để hòa nhập cuộc sống bình thường, đánh giá khách quan khả năng thực sự của người khiếm thị. Vì họ cũng có thể làm được những điều phi thường, như một người bình thường.

Xin cảm ơn Văn ■

NHỮNG CHUYẾN XE "0 ĐỒNG"

Với những sinh viên có hoàn cảnh khó khăn, ngày Tết câu chuyện đau đớn nhất vẫn là vé xe về quê. Hiểu được tâm tư đó, trong hai năm qua, Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM đã phối hợp Tổng Công ty Dầu Việt Nam (PV Oil) thực hiện chương trình "Cùng PV Oil về quê đón Tết" với hàng trăm vé xe miễn phí dành cho sinh viên.

Huỳnh Nhi

Chương trình "Cùng PV Oil về quê đón Tết" năm 2018.

Ảnh: Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM

Những chuyến xe "0 đồng" này đã mang đến rất nhiều ý nghĩa cũng như gửi gắm thông điệp yêu thương đến từng sinh viên.

400 vé xe miễn phí Tết Kỷ Hợi

Năm nay chương trình "Cùng PV Oil về quê đón Tết" hỗ trợ 300 vé xe miễn phí cho sinh viên có hoàn cảnh khó khăn các tỉnh Bình Thuận, Ninh Thuận, Khánh Hòa, Phú Yên, Quảng Ngãi, Quảng Nam, Đà Nẵng, Quảng Bình, Nghệ An, Thanh Hóa với lộ trình dài hơn 1.600km, dự kiến khởi hành vào ngày 27/1/2019.

TS Trịnh Quang Vinh - Cán bộ Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM, cho biết: "Đặt vé xe vào dịp Tết rất khó khăn, phải mua vé rất sớm và đôi khi không đủ xe để đi, nhất là với các bạn sinh viên quê ở miền Trung. Hơn nữa, giá vé xe Tết thường đắt hơn nhiều so với ngày thường, kéo theo tình trạng nhồi nhét khách nên Ban Cán sự

Đoàn ĐHQG-HCM cùng PV Oil luôn cố gắng tạo cơ hội cho những sinh viên có tám vé về quê sum vầy cùng gia đình". TS Vinh cho biết thêm, bên cạnh việc hỗ trợ vé xe miễn phí, tại các điểm dừng chân, ban tổ chức còn hỗ trợ bữa ăn cùng nước uống và đặc biệt hơn mỗi chuyến xe sẽ có các bạn tình nguyện viên hỗ trợ.

Theo ban tổ chức, chương trình "Cùng PV Oil về quê đón Tết" năm nay khởi động sớm từ tháng 9 và chỉ sau hai tháng đã nhận được 600 đơn đăng ký của sinh viên các trường thành viên ĐHQG-HCM. Do đó, ban tổ chức tăng thêm 100 vé nữa và lọc danh sách để trao tặng những món quà ý nghĩa này đến tận tay các bạn sinh viên có hoàn cảnh khó khăn.

Bạn Đào Duy Hữu (sinh viên Trường ĐH Công nghệ Thông tin ĐHQG-HCM, quê Hà Tĩnh), tâm sự: "Tết ba năm qua mình không về quê mà đi làm thêm nên mỗi khi nhìn thấy cảnh các bạn kéo vali lên xe là mình buồn và tủi thân vô cùng. Mình nhớ nhà, thèm về quê ăn Tết nhưng đành ở lại làm thêm để phụ bò mẹ. Riêng năm nay mình đăng ký và nhận được vé xe miễn phí, với mình đó là một món quà rất lớn".

Bạn Nguyễn Đức Thắng (sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM, quê Nghệ An) bày tỏ sự háo hức khi nhận được vé xe từ chương trình: "Mình dự định ở lại thành phố làm thêm, nhường em trai mình về nhà ăn Tết với bố mẹ, nhưng may mắn nhận được vé xe hỗ trợ nên cả hai anh em mình đều được về nhà, mình rất biết ơn chương trình".

Không chỉ là những chuyến xe về nhà

Những chuyến xe "0 đồng" không chỉ đưa đón các bạn sinh viên về nhà mà còn là nơi kết

nối những người bạn mới.

Bạn Đỗ Duy (sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM) làm cộng tác viên chương trình "Cùng PV Oil về quê đón Tết" năm 2018 chia sẻ: "Lần đầu tiên mình ngồi xe 36 tiếng. Mình theo xe để điểm danh, xếp hàng, phát đồ ăn, nước uống, khăn và hỗ trợ các bạn trong chuyến đi. Vì ở miền Nam nên thời tiết không quá lạnh như miền Trung những ngày cận Tết. Mỗi khi dừng trạm, mình lạnh không chịu nổi, chỉ muốn ở trên xe. Nhưng nhìn các bạn xa quê, nôn nóng về nhà sớm, mình đã gạt qua hết những vấn đề của bản thân để đồng hành cùng các bạn".

Với bạn Thùy Hữu Quyên (sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM), những chuyến đi tình nguyện như thế đều rất quý giá: "Mình nhận được 33 lời cảm ơn từ các bạn sinh viên trên chuyến xe và muốn gửi nó đến chương trình vì những điều ý nghĩa mà các bạn nhận được trong suốt chuyến đi, từ bữa ăn đến những cuộc trò chuyện ở trạm dừng chân. Mình lưu giữ rất nhiều hình ảnh cùng các bạn, và Tết này mình cũng muốn đồng hành với các bạn nếu có cơ hội".

Bạn Nguyễn Thị Mơ (sinh viên Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM) chia sẻ rằng lý do khiến bạn muốn đăng ký nhận vé "Cùng PV Oil về quê đón Tết" năm 2019 là vì cảm nhận được sự chu đáo từ ban tổ chức. Mơ tâm sự: "Năm 2018 mình may mắn được tham gia chương trình, công tác chuẩn bị rất chu đáo từ khâu đăng ký, đến xác nhận thông tin và bắt đầu khởi hành. Các anh chị tại các trạm dừng rất thân thiện và luôn tạo điều kiện hỗ trợ nhiều nhất có thể. Với mình giá trị của chiếc vé là gấp đôi bởi ở đây cho mình cơ hội gặp gỡ những người bạn chân tình và thân thiện" ■

Sinh viên ĐHQG-HCM nhận vé xe miễn phí chương trình "Cùng PV Oil về quê đón Tết" năm 2018. **Ảnh:** Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM

Tại các điểm dừng chân, sinh viên luôn nhận được sự hỗ trợ nhiệt tình từ các cán bộ Đoàn và nhân viên PV Oil.

Ảnh: Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM

CHUYỆN TÌNH NGUYỆN TRÊN CHUYẾN XE NAM - BẮC

Lựa chọn về nhà đón Tết trênh hơn bạn bè, tôi đã có những trải nghiệm đáng nhớ và đầy ắp cảm xúc trong hành trình một tuần làm tình nguyện viên trên chuyến xe Sài Gòn - Hà Nội vào mùa xuân năm ngoái.

Midori

Khi chuẩn bị cho chuyến đi, các anh chị ban tổ chức luôn nhắc nhở tình nguyện viên chúng tôi phải biết quan sát, lắng nghe, quan tâm và tạo không khí để những người trẻ xa lạ có thể kết nối, chứ không để các bạn lên xe và... ngủ cho đến khi về nhà. Lúc ấy, tôi nghĩ mong muôn đó của các anh chị sao... viển vông quá, vì chỉ vài tiếng, lâu nhất là hai ngày ngồi chung trên một chuyến xe thì khó có ai mở lòng mình với người khác được.

Tuy nhiên, khi chuyến xe lăn bánh gần đến Hà Tĩnh, nghĩa là chúng tôi đã trải qua gần hai mươi tư giờ trên xe với nhau, sau một vài hoạt động như giới thiệu bản thân, trò chơi tập thể, ca hát... mọi người thật tự nhiên và gần gũi chia sẻ câu chuyện về quê của mình.

Tôi không nhớ rõ ai là người mở lời để rồi lần lượt từng người trên chuyến xe năm ấy kể câu chuyện của mình, nhưng tôi nhớ rõ câu chuyện của một bạn tên Ngọc Mai. Khi mọi người trên xe vô cùng háo hức, chờ đợi giây phút sum họp với gia đình thì với Ngọc Mai, Tết đến kéo theo nỗi buồn đau âm ỉ và sự nhớ nhung da diết về người mẹ đã mất. Mai chia sẻ, đã ba cái Tết rồi

Mai không về Hà Tĩnh vì bạn không thể đổi diện được với sự trống trải trong chính căn nhà của mình, cũng như sự lạnh lẽo, cô độc trong lòng khi bóng dáng mẹ không còn nữa.

Hôm ấy, rất nhiều cánh tay đã ôm lấy cô gái nhỏ nhắn. Rất nhiều giọt nước mắt đã để lại trên chuyến xe, có thể vì đồng cảm, cũng có thể vì bừng tỉnh và nhận ra bản thân đang vô cùng may mắn khi vẫn có gia đình đợi chờ ở nhà sau mỗi chuyến hành trình.

Đi để trở về là tên bài hát được bật nhiều nhất trong suốt hành trình một tuần trên chuyến xe Nam - Bắc của chúng tôi năm ấy. Đắm mình trong giai điệu đó và ngắm nhìn khung cảnh bên đường lướt qua ô cửa kính như một cuốn phim tua nhanh, có những giây phút tôi đã bị sự cô đơn ăn mòn đến trào nước mắt.

Tôi tự hỏi bản thân rất nhiều điều: Tại sao tôi lựa chọn tham gia chuyến đi này? Tại sao trong khi bạn bè mình đều đã về quê và phụ giúp gia đình dọn dẹp nhà cửa đón Tết thì tôi vẫn còn

Chuyến xe dừng chân
tại một vườn đào ở Quảng Bình.
Ảnh: AT

Các sinh viên trên chuyến xe được ban tổ chức lì xì.Ảnh: BTC

"lưu lạc" ở chốn nào đó? Tôi đang mong muốn và tìm kiếm điều gì ở chuyến xe này?...

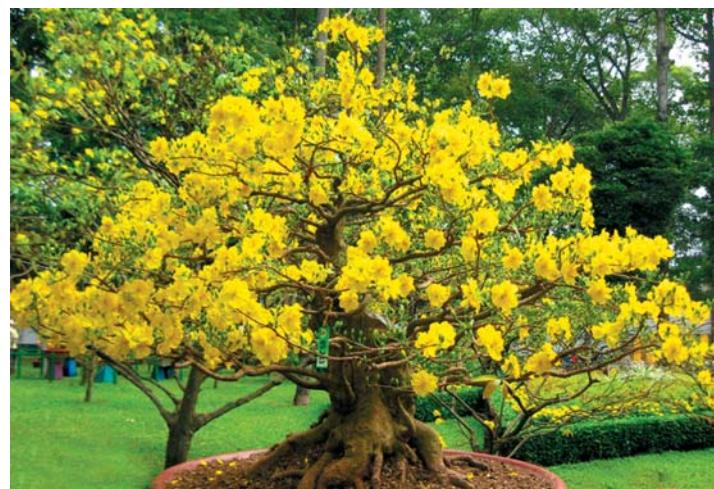
Bây giờ nghĩ lại, tôi nhớ đến câu nói mà một nhà văn từng chia sẻ với mình: "Trong cuộc đời mỗi người, có hai hành trình quan trọng nhưng khó khăn nhất. Một là hành trình trở về với bản thân, hai là hành trình trở về nhà".

Lúc tự đặt cho mình những câu hỏi trên, có lẽ tôi đang trong hành trình thứ nhất. Là một tình nguyện viên trong chương trình, tôi vốn nghĩ mình sẽ cho đi nhiều hơn khi được hỗ trợ ban tổ chức và các bạn sinh viên nhưng cuối cùng, dường như tôi nhận được nhiều hơn. Một vài sự thật về bản thân đã vỡ ra trong tôi qua từng ngày của chuyến đi. Đó là việc tôi biết mình đủ khỏe để di chuyển bằng xe buýt liên tục trong một tuần, đó là việc tôi biết mình chịu lạnh kém đến mức nào

khi run cầm cập ở thủ đô, đó là việc tôi biết mình hạnh phúc hơn khi tôi được giúp đỡ người khác.

Còn hành trình thứ hai - trở về nhà, đối với tôi lại không quá khó khăn. Khi trở thành sinh viên, tôi may mắn khi không phải ở quá xa gia đình. Nhưng cũng vì vậy mà tôi không thể hiểu được cảm giác xa nhà thật sự là nhu thế nào, cũng như không thể cảm nhận được niềm hạnh phúc vỡ òa khi nhìn thấy ba mẹ ở nhà sau khoảng thời gian dài xa cách. Cho đến khi chuyến xe của chúng tôi dừng ở trạm cuối của chuyến hành trình, tôi mới thầm thía cảm giác "thèm" về nhà nhưng lại đang xa quá!

Ai đó đã nói với tôi rằng: "Chỉ khi về đến nhà, ăn những món thường nhật mẹ làm thì chuyến đi mới thực sự kết thúc". Mùa Tết năm ấy, tôi đã chiêm nghiệm được điều đó ■

Anh Thư trong hành trình đạp xe xuyên Việt. *Ảnh: NVCC*

ĐẠP XE 650 CÂY SỐ VỀ QUÊ ĐÓN TẾT

Mong muốn có một cái Tết thật khác để ghi dấu tuổi 23, Châu Anh Thư - cựu sinh viên Khoa Cơ khí Trường ĐH Bách Khoa ĐHQG-HCM đã dành hơn 5 ngày đạp xe từ TP.HCM về Phú Yên.

Anh Thy

Chuyến đi cuộc đời

Tình cờ đọc tác phẩm *Đường về nhà* của Đinh Phương Linh nói về hành trình đạp xe 3.395km trong 30 ngày từ Bắc Kinh đến Hà Nội của nhân vật Xuyên, Anh Thư đã thao thức cả đêm vì bốn chữ "chuyến đi cuộc đời". "Đến khi nào mới có một 'chuyến đi cuộc đời' của riêng mình? Chính câu hỏi này đã thôi thúc mình quyết định đạp xe từ Sài Gòn về Phú Yên trong Tết 2018. Nếu không làm bây giờ thì không biết sẽ là bao giờ" - Anh Thư chia sẻ.

Nhưng quyết tâm là một chuyện, trước một chuyến đi "nặng ký" như thế, Anh Thư thú nhận cũng không tránh khỏi những lần đắn đo, chùn bước. Anh Thư cho rằng bản thân vốn là một

đứa con gái "bánh bèo", hay bệnh lặt vặt quanh năm và... chẳng bao giờ tập thể dục. "Như thế liệu mình có đạp xe nổi hay là ngồi khóc giữa hành trình hàng trăm cây số? Tuy nhiên, kỳ lạ thay là chính khoảnh khắc đó lại trở thành động lực để mình thực hiện chuyến đi. Bởi mình tâm niệm 'nếu không đi bây giờ thì sau này già mất thôi'" - Anh Thư cười nhởn nhơ.

"Chuyến đi cuộc đời" của Anh Thư bắt đầu từ 5/2 đến 10/2/2018 trên chiếc xe đạp leo núi cũ mà Anh Thư mua lại. Trước 12 giờ khởi hành, cô gái Khoa Cơ khí may mắn tìm được một bạn đường tin cậy, đó là anh đồng hương tên Phong - người đã giúp đỡ Anh Thư rất nhiều trên hành trình đạp xe về quê ăn Tết ở tuổi hai mươi ba. Anh Thư tâm sự: "Chuyến đi sẽ không trọn vẹn nếu như không có anh Phong đồng hành. Không quan trọng bạn đi đâu, quan trọng là bạn đi với ai. Nhờ có anh Phong luôn chu đáo trong việc ăn uống nên mình mới có đủ sức khỏe để hoàn thành chuyến đi đó".

Mặc dù trước khi xuất phát, Anh Thư cùng bạn đồng hành đã bàn tính kỹ lịch trình cụ thể, chỉ tiêu số km phải đi và tìm những nhà dân để có thể ngủ nhờ nhưng cũng có lúc Anh Thư cho

Chuyến về quê ăn Tết bằng xe đạp của Anh Thư.Ảnh: NVCC

biết phải khóc trên đường về nhà. "Vào ngày thứ hai, đoạn đường từ Lộc An (Bà Rịa) đến Phan Thiết (Bình Thuận) có nhiều ổ gà, lại dốc lên dốc xuống nên mình bị tụt lại phía sau. Lúc đó mình cảm thấy tủi thân và giận anh Phong kinh khủng, vì thế mình vừa đạp xe vừa khóc. Cuối cùng cũng gặp được anh Phong đang đứng chờ, thấy mình nước mắt ngắn dài, anh Phong không cho đi tiếp mà hai anh em phải ngồi lại để nói chuyện, sau đó anh hứa sẽ chờ mình đi cùng" - Anh Thư kể.

Suốt hành trình từ Sài Gòn về Phú Yên, Anh Thư đều viết nhật ký hành trình trên Facebook. Biết Anh Thư có "chuyến đi cuộc đời" nên rất nhiều người theo dõi, cổ vũ cả về vật chất lẫn tinh thần. Có những người lạ biết hành trình của Thư nên mời ăn uống, tặng quà khi ngang qua nhà họ. Có người gọi điện cho Thư kể rằng chuyến đi của Thư đã truyền cảm hứng. Chính những người lạ nhiệt tình, hào爽 và chân thành như thế đã giúp Thư không cảm thấy cô độc trong chuyến hành trình "dài hơi" đầu tiên của tuổi trẻ.

Tết trọn vẹn bên gia đình

Vì sợ bị phản đối và lo lắng nên Anh Thư giấu gia đình việc đạp xe về nhà ăn Tết. "Mình định về gấp ba mẹ rồi thú tội sau. Nhưng trước đêm về đến nhà thì ba mẹ phát hiện và có đến 14 cuộc gọi nhỡ. Lúc ấy, mình hoảng quá, không biết phải làm gì. Rất may bên cạnh có anh Phong đã trấn an và bảo mình nhắn tin thông báo với ba mẹ cụ thể để ba mẹ yên tâm, và sáng hôm sau sẽ bắt xe khách về nhà. Nhưng đến sáng, anh Phong gọi mình dậy và nói với mình rằng nếu bây giờ mình bắt xe khách về thì sẽ hối hận vì

chuyến đi không được hoàn thành. Chính câu nói ấy đã tiếp thêm động lực để mình đạp nốt đoạn đường về nhà" - Anh Thư nhớ lại.

Về đến nhà, mẹ "thấu hiểu" sự lựa chọn của Anh Thư, nhưng ba thì giận con gái đến tận đêm giao thừa. Mái đèn hôm mồng hai Tết, sau khi lì xì cho cả gia đình bằng số tiền khởi nghiệp từ dự án Sữa Xanh, Anh Thư mới giải thích với mọi người về chuyến đi để đổi đời.

"Con muốn làm việc này từ Tết năm ngoái nhưng lúc đó con chưa có đủ tiền. Và năm nay con đã làm được. Đây là số tiền con tự làm ra và con muốn chúc mừng năm mới cho những người quan trọng trong cuộc đời con, cảm ơn nhà mình vì tất cả! Mình đã nói như thế với mọi người trong gia đình" - Anh Thư bộc bạch. Và cô gái Cơ khí cho biết thêm, sau phút giây trải lòng đó ba đã hiểu và ủng hộ cung như công nhận sự dũng cảm của con gái khi dám làm một điều khác với mọi người. Nhưng "ba mình nói thêm rằng ba mẹ muốn trở thành một người bạn của con và mong muốn là người đầu tiên con chia sẻ những chuyện con muốn làm thay vì ba mẹ phải nghe sau cùng".

Sau chuyến đi cuối đời dài 650 cây số về quê ăn Tết, Anh Thư tiếp tục chuyến đi thứ hai từ TP.HCM ra Hà Nội trong 22 ngày (15/9 - 6/10/2018).

"Trong cuộc đời, mình chỉ có một lần 18 tuổi, một lần 20 tuổi, một lần 23 tuổi, 25 tuổi hay 30 tuổi... nên mỗi năm của mình trôi qua phải có cái gì đó đáng nhớ và trọn vẹn. Đúng cũng được, sai cũng được, vui cũng được, buồn cũng được, tổn thương cũng được. Nhưng ít nhất mình không hối hận về những điều mình đã dám làm!" - Anh Thư khẳng định ■

Anh Thư và người bạn đường trong chuyến về quê ăn Tết.
Ảnh: NVCC

TOP 10 SỰ KIỆN GIỚI TRẺ QUAN TÂM TRONG NĂM 2018

Năm 2018 khép lại với đầy ắp những sự kiện đáng chú ý. Giới trẻ sống tích cực hơn với trào lưu sống xanh, tự hào trước các thành tích mang tên Việt Nam nhưng cũng lo lắng trước những sự vụ tiêu cực trong hành chính và giáo dục.

Tất Đạt

► Sai phạm về Thủ Thiêm

Từ giữa năm 2018, Thủ Thiêm trở thành từ khoá thu hút sự quan tâm hàng đầu của cả nước. Bắt đầu từ những vụ khiếu nại nhỏ lẻ, vấn đề Thủ Thiêm trở nên nóng hơn khi bản đồ quy hoạch Thủ Thiêm được chính quyền TP.HCM thông báo thất lạc.

Sau đó, nhiều cuộc tiếp xúc cử tri diễn ra với hàng loạt khiếu nại, bức xúc của người dân nơi đây liên quan đến việc quy hoạch và tái định cư. Dư luận cả nước dành mối quan tâm đặc biệt đến tình hình của Khu đô thị mới Thủ Thiêm.

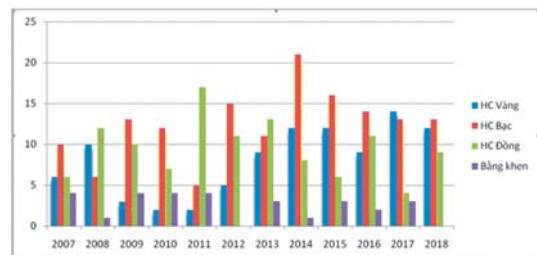
Đến ngày 7/9, Thanh tra Chính phủ thông báo kết quả UBND TP.HCM đã có nhiều vi phạm, buông lỏng trong khâu quản lý. Hiện tại, việc xử lý sai phạm đang được các cấp chính quyền đẩy nhanh tiến độ.

Thủ Thiêm ngày nay nhìn từ trên cao. Nguồn: Zing

► Thăng trầm ngành giáo dục

Ngành giáo dục Việt Nam đã có một năm đầy biến động. Vụ rà soát chức danh giáo sư từ cuối năm 2017 đã lật tẩy được 41 hồ sơ không đủ điều kiện. Gian lận chấn động trong kỳ thi THPT Quốc gia 2018 tại Hà Giang, Sơn La, Hòa Bình... khiến xã hội một phen điêu đứng. Liên tiếp trong năm, các vụ bạo hành học đường

Tổng số huy chương của Việt Nam tại kỳ thi Olympic Quốc tế phân theo loại huy chương, giai đoạn 2007-2018.

Nguồn: Vietnamnet

được phơi bày, trở thành những vụ bê bối nghiêm trọng.

Hàng loạt giáo viên hợp đồng bị cho thôi việc trong khi có đến 76.000 suất biên chế còn thiếu gây xôn xao dư luận. Vụ sách giáo khoa theo chương trình Công nghệ giáo dục cũng nhận được sự quan tâm không kém, thậm chí bị hàng loạt "phiên tòa" trên mạng xã hội xét xử gay gắt.

Điểm sáng nổi bật của giáo dục năm nay là thành tích trong kỳ thi Olympic Quốc tế. Trong đó, đội tuyển Sinh học lần đầu tiên đứng hạng Nhất. ĐHQG Hà Nội và ĐHQG-HCM là hai cái tên giúp Việt Nam lần đầu tiên góp mặt trong top 1.000 đại học của thế giới do Quacquarelli Symonds đánh giá.

► VinFast ra mắt ô tô tự sản xuất

Ngày 2/10, VinFast chính thức ra mắt hai mẫu ô tô đầu tiên tại triển lãm Paris Motor Show 2018. Lần đầu tiên Việt Nam trình làng trước

Poster ra mắt của VinFast tại Paris Motor Show 2018.

Nguồn: VinGroup

thế giới một thương hiệu ô tô tự sản xuất. Tại đây, VinFast cũng nhận được giải Ngôi sao mới do AutoBest bình chọn.

Chỉ sau 24 giờ trình làng tại quê hương vào ngày 20/11, VinFast nhận được 2.000 đơn đặt mua cho xe máy điện Klara cùng ba mẫu ô tô Fadil, Lux A2.0 và Lux SA 2.0. Nhiều bạn trẻ tự hào và cho rằng một tương lai "người Việt Nam dùng đa phần hàng Việt Nam" đang đến rất gần.

► Ôn ào Vinasun kiện Grab

Cuối tháng 10 năm nay, đơn kiện của Vinasun Taxi đòi Grab Việt Nam phải bồi thường hơn 41,2 tỷ đồng đã được Viện Kiểm sát Nhân dân TP.HCM chấp nhận. Vụ án có thời gian thụ lý hơn một năm và thời gian xét xử hơn tám tháng này là vụ kiện tụng chưa có án lệ trong lịch sử tư pháp Việt Nam.

Phía người tiêu dùng, đặc biệt là các bạn trẻ có quan điểm khác nhau về vụ kiện này. Một bên cho rằng cách hoạt động thiếu chuyên nghiệp của Vinasun khiến hãng phải thua lỗ chứ không liên quan đến Grab. Phía còn lại thì bảo vệ quan điểm Grab được hoạt động như một công ty công nghệ là bất công cho các hãng taxi truyền thống.

Vụ Vinasun kiện Grab đến nay vẫn chưa ngã ngũ. Nguồn: CafeF

► Văn hóa - nghệ thuật vươn tầm quốc tế

Năm 2018 là một năm khá suôn sẻ cho Việt Nam trên trường quốc tế trong lĩnh vực văn hóa - nghệ thuật. Hương Giang là cái tên tạo nên niềm tự hào vào đầu năm khi trở thành Hoa hậu chuyển giới Quốc tế 2018. Đây là sự kiện truyền cảm hứng cho nhiều bạn trẻ, đặc biệt là cộng đồng LGBT.

Tháng 6, anh em Quốc Cơ - Quốc Nghiệp tạo nên niềm tự hào mới tại vòng chung kết Tìm kiếm Tài năng Anh quốc 2018 với cú nhảy chòng đầu chuyên nghiệp. Đến tháng 11 năm nay, hai anh em lập thêm Kỷ lục Guinness Thế giới với thành tích bit mắt, chòng đầu đi xuống và đi ngược lên 10 bậc thang trong vòng 53,97 giây.

Hương Giang, Quốc Cơ - Quốc Nghiệp và H'Hen Niê là những gương mặt góp phần làm rạng danh Tổ quốc trong năm nay.
Nguồn: Tiểu Gu

Cuối năm, Việt Nam đón nhận tin vui khi H'Hen Niê vào top 5 Hoa hậu Hoàn vũ Thế giới. Đây là thành tích cao nhất mà Việt Nam đạt được trên đấu trường sắc đẹp chuyên nghiệp này.

► Trào lưu sống xanh

Du nhập Việt Nam từ những năm trước nhưng đến nay, trào lưu sống xanh mới lan rộng trong giới trẻ. Tiêu biểu là trào lưu No Straw Challenge (tạm dịch: Thủ thách không dùng ống hút nhựa). Người tham gia sẽ được "thách thức" không sử dụng ống hút nhựa trong sinh hoạt hàng ngày, thay vào đó là các loại ống hút được làm từ tre, inox, giấy...

Từ những cá nhân đơn lẻ phát động, trào lưu sống xanh dần dà lan tỏa rộng khắp. Trong năm, không ít các quán cà phê, trà sữa đã ưu tiên dùng ống hút tre, ly giấy, quai vải... góp phần hình thành lối sống thân thiện với môi trường trong giới trẻ.

Ống hút tre được dùng phổ biến để thay thế cho ống hút nhựa.
Nguồn: Ông hút tre

► Diên Hy Công Lược gây sốt

Kết thúc với 13 tỷ lượt xem tổng cộng trên các trang mạng Trung Quốc, Diên Hy Công Lược là bộ phim ngôn tình cổ trang "làm mưa làm gió" giới trẻ trong suốt mùa hè năm nay. Tại Việt Nam, các tập phim được mua bản quyền phát trên YouTube đều nhận được hàng triệu

Từ truyền thái y,
giới trẻ biến tấu thành...
truyền trà sữa.
Nguồn: Cung Tâm Chế

lượt xem. Suốt gần ba tháng phát sóng, diễn biến và các nhân vật trong phim luôn là chủ đề bàn luận sôi nổi của nhiều bạn trẻ.

Diễn viên Xa Thi Mạn trong vai Nhàn phi (sau này là Kế Hoàng hậu) vô tình tạo nên câu nói gây sốt: "Truyền thái y". Cộng đồng mạng Việt Nam biến tấu thành cụm truyền (ai hoặc cái gì đó) như một "liều thuốc" mang tính hài hước mỗi khi gặp khó khăn trong học tập và công việc.

► Sao Hàn sang Việt Nam

Năm 2018 được nhiều bạn trẻ nói vui là năm "Việt Nam xuất hiện trên bản đồ của Kpop" vì chào đón nhiều ngôi sao Hàn Quốc. Các tên tuổi như Jung Hae In, Winner, iKon, EXID, Got7, Sunmi... liên tiếp ghé thăm với nhiều lịch trình khác nhau từ biểu diễn âm nhạc, tham gia chương trình thực tế đến gặp mặt người hâm mộ, làm từ thiện...

Nhiều bạn trẻ hạnh phúc vì được tận mắt ngắm nhìn thần tượng biểu diễn, trò chuyện và giao lưu cùng họ. Cộng đồng hâm mộ Kpop tin rằng trong thời gian sau, Việt Nam sẽ là điểm ghé thăm của nhiều tên tuổi khác.

Rất nhiều sao Kpop sang Việt Nam trong năm nay.
Nguồn: Tiểu Gu

► Bóng đá Việt Nam 2 lần vào chung kết các giải khu vực

Mở đầu bằng danh hiệu Á quân giải U23 châu Á, bóng đá Việt Nam thật sự có được một năm thành công vang dội. Hạ gục U23 Australia, U23 Iraq, U23 Qatar... để bước vào trận chung kết lịch sử tại Thường Châu (Trung Quốc), đội tuyển U23 Việt Nam trở về trong cơn bão yêu thương khắp các nẻo đường cả nước.

Hình ảnh đội tuyển U23 thi đấu quả cảm trên sân tuyết trắng tại Thường Châu (Trung Quốc) lay động hàng triệu trái tim người Việt. Nguồn: Vietnambiz

Hạng IV tại giải ASIAD 2018 vào giữa năm nay đã điểm tô thêm cho bảng thành tích của bóng đá nước nhà. Đặc biệt, sau 10 năm chờ đợi, Việt Nam lại lên ngôi vương môn thể thao vua của Đông Nam Á tại AFF Cup 2018. Cú hích lớn trên giúp bóng đá Việt Nam khép lại một năm viên mãn.

► Tình hình bán đảo Triều Tiên khởi sắc

Thế vận hội mùa Đông Pyeong Chang là sự kiện mở cửa cho cuộc gặp Thượng đỉnh liên Triều đầu tiên sau hơn một thập kỷ căng thẳng. Từ đó, Tổng thống Hàn Quốc Moon Jae In và Chủ tịch Triều Tiên Kim Jong Un đã có nhiều cuộc gặp gỡ với tần suất chưa từng có.

Khoảnh khắc ông Kim Jong Un lần đầu tiên đặt chân sang lãnh thổ Hàn Quốc và việc ông Moon Jae In trở thành Tổng thống Hàn Quốc đầu tiên bước chân vào trụ sở Đảng Lao động Triều Tiên mang ý nghĩa lịch sử to lớn.

Hội nghị thượng đỉnh Mỹ - Triều ngày 12/6 tại Singapore là cuộc gặp gỡ tổn nhiều giấy mực của báo giới toàn cầu. Quan hệ Mỹ - Triều sau cuộc gặp chuyển hướng mạnh mẽ theo gam màu hòa dịu, quyết tâm tiến đến phi hạt nhân hóa bán đảo Triều Tiên và tái định hình chiến lược an ninh của Hoa Kỳ tại Đông Bắc Á ■

Khoảnh khắc ông Kim Jong Un bước qua giới tuyến khu phi quân sự chia cắt hai miền Bắc - Nam mang ý nghĩa lịch sử to lớn cho quan hệ liên Triều. Nguồn: Reuters

SINH VIÊN NUỚC NGOÀI ĐÓN TẾT Ở VIỆT NAM

Tết Kỷ Hợi 2019 đến gần,
những sinh viên Việt Nam tha phương ai cũng mong
mua được vé xe để nhanh chóng về quê sum họp cùng gia đình.
Còn các bạn sinh viên nước ngoài không có điều kiện về nước
sẽ đón Tết ở Việt Nam ra sao?

Kim Quyên - Nguyễn Nhung

* **Ryuta Yamada** - sinh viên trao đổi ngành Quản trị Kinh doanh, Trường ĐH Quốc Tế:

Ở Nhật không còn tết cổ truyền

Khi còn ở Nhật, tôi đã nghe bạn bè nói nhiều đến Việt Nam, một quốc gia có nền văn hóa lâu đời ở Đông Nam Á. Từng trải nghiệm nhiều nền văn hóa khác nhau như New Zealand, Malaysia và Thái Lan, tôi hy vọng được một lần đến Việt Nam. Và cuối năm 2017, nguyện vọng của tôi đã thành hiện thực. Tôi đến Việt Nam bằng hình thức sinh viên trao đổi.

Nhờ vậy, tôi được trải nghiệm Tết Nguyên đán của người Việt. Ở Nhật, từ lâu người ta không còn tổ chức tết dân tộc nữa.

Năm mới ở Nhật bắt đầu từ ngày 30, kéo dài 4 ngày. Người Nhật chỉ được nghỉ Tết dương lịch tầm 4 đến 7 ngày vì các công ty Nhật không cho nhân viên nghỉ nhiều hơn. Còn ở Việt Nam, mọi người được nghỉ Tết Nguyên đán khá dài. Dường như đây là dịp lễ quan trọng nhất của người Việt. Cũng như người Việt đi chùa đầu năm để hái lộc, người Nhật sẽ đến những ngôi đền để cầu sự may mắn. Mọi người thường đến thăm nhau, gặp gỡ trò chuyện về một năm đã qua, trao đổi tiền mừng tuổi. Người Nhật còn thảy đồng xu và rung chuông cầu sự may mắn vào năm mới. Một điểm đặc biệt nữa là ở Nhật cũng cho tiền lì xì vào một bao nhỏ, nhưng nó đơn giản thôi, không đặc sắc như ở Việt Nam. Bao lì xì ở đây có nhiều kích cỡ hơn, trang trí sắc sảo hơn.

Trong dịp Tết vừa rồi, một bạn người Việt đã mời tôi đến nhà ăn tối. Có thịt kho, chả giò... Tôi không thể nhớ hết được tên của các món ăn, nó khá nhiều. Nhưng chúng đều rất ngon. Tôi chưa có dịp ăn thử bánh chưng vào dịp Tết, nhưng hay nghe bạn bè Việt Nam kể về nó. Tôi nghĩ nó khá giống với bánh Mochi của Nhật. Đó là điều khá đáng tiếc.

Nếu được dùng một từ để nói về năm nay của mình thì đó là "bận rộn". Còn hai tuần nữa là hết năm, mình vừa phải hoàn thành việc ở công ty vừa phải làm xong bài luận tốt nghiệp, kết thúc học kỳ ở Việt Nam. Vì vậy, chắc mình sẽ bỏ lỡ ăn Tết cùng gia đình ở Nhật.

* **Emelie Hong** - sinh viên trao đổi ngành Quản trị Kinh doanh - Trường ĐH Quốc Tế:

Tết Nguyên đán là những chuyến đi

Tôi đã quen thuộc với văn hóa Việt Nam qua những người bạn Việt của mình ở Thụy Điển nên tôi chọn Việt Nam là điểm đến để khám phá về đất nước và văn hóa nơi đây.

Thực ra, tôi cũng rất quen thuộc Tết Nguyên đán vì có bố mẹ là người châu Á. Những người họ hàng từ Việt Nam cũng thường đến thăm gia đình tôi tại Thụy Điển. Vào dịp Tết, gia đình tôi chỉ làm đồ ăn Việt Nam như chả giò, gỏi. Các món còn lại là đồ ăn Thái cùng nhiều món ăn của các nước khác, nó hẳn không đặc biệt như Tết ở Việt Nam. Tết là một dịp lễ quan trọng ở Việt Nam, nhưng ở Thụy Điển, chỉ có gia đình tôi tổ chức với nhau thôi.

Tết vừa qua, tôi dành trọn thời gian bên bạn bè. Tôi có một chuyến đi dài đến Đà Lạt và Mũi Né cùng với những sinh viên trao đổi khác. Đó là kỷ niệm rất đáng nhớ. Vì ở Thụy Điển, Tết Nguyên đán là dịp mọi người dành cho gia đình còn Tết dương lịch mới là dịp dành cho bạn bè.

Thật đáng tiếc khi tôi phải trở lại Thụy Điển vào tháng tới. Vì vậy, Tết Nguyên đán 2019 này, tôi sẽ ăn Tết một mình ở Thụy Điển. Tôi thích được nhận lì xì trong dịp này lắm. Böyle giờ tôi đã sống tự lập, không còn sống với gia đình nữa nên được lì xì là một điều khó.

* **Song Hyun Seung** - sinh viên năm II, Khoa Việt Nam học, Trường ĐH KHXH&NV:

Chuẩn bị đón Tết thứ sáu ở Việt Nam

Ba tôi sang làm việc tại Việt Nam từ năm 2008. Do đó, tôi đã ở đây cùng với gia đình cho đến năm 2012. Sau đó, mình trở về Hàn Quốc, đến năm 2016 mới quay lại. Có thể nói, tôi đã năm lần đón Tết cổ truyền của người Việt. Năm tới đây sẽ là mùa xuân thứ sáu tại Việt Nam.

Người Việt và người Hàn đón Tết có khá nhiều điểm tương đồng. Cả hai đều dành nhiều thời gian cho gia đình. Tuy nhiên, ở Việt Nam, không chỉ người lớn lì xì cho trẻ con mà bạn bè hay người nhỏ tuổi cũng lì xì cho người lớn tuổi. Còn người Hàn Quốc quan niệm rằng khi họ bắt đầu làm việc và có lương thì mới lì xì cho người nhỏ hơn. Riêng tôi, hàng năm chỉ nhận được lì xì của ba mẹ, chứ chưa lì xì cho ai.

Tôi rất thích ăn cơm với gia đình vào dịp Tết vì cảm thấy ấm áp và sum họp. Chỉ cần có gia đình, dù ở Việt Nam hay Hàn Quốc, tôi vẫn cảm thấy Tết thật trọn vẹn. Ngoài bánh tét của người Việt, mẹ của tôi còn chuẩn bị món Jeon - món ăn truyền thống của người Hàn vào dịp đầu năm mới.

Trong dịp Tết sắp tới đây, tôi sẽ cùng gia đình đi du lịch ở Phú Quốc trong 3 ngày.

* **Jung Joo Hee** - sinh viên năm II, khoa Việt Nam học, Trường ĐH KHXH&NV:

Quyết tâm giảm cân... để mặc áo dài

Mẹ và tôi đều muốn sống ở Việt Nam vì gia đình không thích nền giáo dục áp đặt của Hàn Quốc. Mẹ muốn tôi và em gái được học tự do theo sở thích của mình chứ không phải chịu nhiều áp lực. Thi vào đại học ở Hàn cạnh tranh căng thẳng hơn Việt Nam rất nhiều.

Năm nay là năm thứ ba tôi đón Tết ở Việt Nam. Tôi đã được những người bạn ở Việt Nam mời ăn bánh chưng. Nó rất ngon, có nhân đậu thịt ở bên trong, ở ngoài là nếp, hương vị rất đặc biệt. Khác với người Việt Nam khi đón Tết sẽ mặc áo dài, người Hàn bây giờ ít mặc Hanbok vì nó khá phức tạp và giá của bộ trang phục này rất đắt. Nhất định tôi sẽ giảm cân để mặc áo dài Việt Nam vừa vặn hơn trong dịp Tết.

Tôi có người bạn Việt Nam lớn hơn 4 tuổi, tên Trang, đang theo học khoa Hàn Quốc học. Chị rất thân thiện và dễ mến. Chị Trang là người lì xì đầu năm cho tôi 50.000 đồng. Chị cũng là người giới thiệu cho tôi rất nhiều về văn hóa Tết Việt trong ba ngày đầu năm. Ngày đầu tiên, là ngày đoàn viên bên gia đình. Ngày thứ hai, là để chúc mừng thày cô. Và cuối cùng là ngày họp mặt bạn bè. Người Việt Nam hay uống rượu nhiều vào ngày Tết. Tôi nghĩ, điều này không tốt lắm. Ngày Tết ở TP.HCM thường thua thót, khác với ở Seoul đông đúc nên tôi cũng ít ra ngoài, chỉ ở nhà họp mặt gia đình.

Tôi cực kỳ thích xem pháo hoa ở TP.HCM. Đến lúc giao thừa, từ ô cửa sổ của căn chung cư tận quận 7, tôi nhìn ra đã thấy rõ trời pháo hoa rực rỡ. Có lẽ, đây là điều tôi ấn tượng nhất với mùa xuân ở Việt Nam ■

Nguyễn Công Phượng: CHÚ HEO VÀNG CỦA BÓNG ĐÁ VIỆT

"Công Phượng, Công Phượng... trong vòng vây của các đối thủ đã lập nên một siêu phẩm!". Giọng bình luận viên gào lên cùng tiếng reo hò của hàng vạn cổ động viên trên sân Mỹ Đình vào buổi tối tháng 9 năm ấy khiến tất cả như muôn vỡ tung. Tuyệt phẩm đó làm cho mọi người yêu quả bóng tròn ở Việt Nam phải gọi tên anh: Nguyễn Công Phượng.

Cảnh An

Đỉnh cao danh vọng

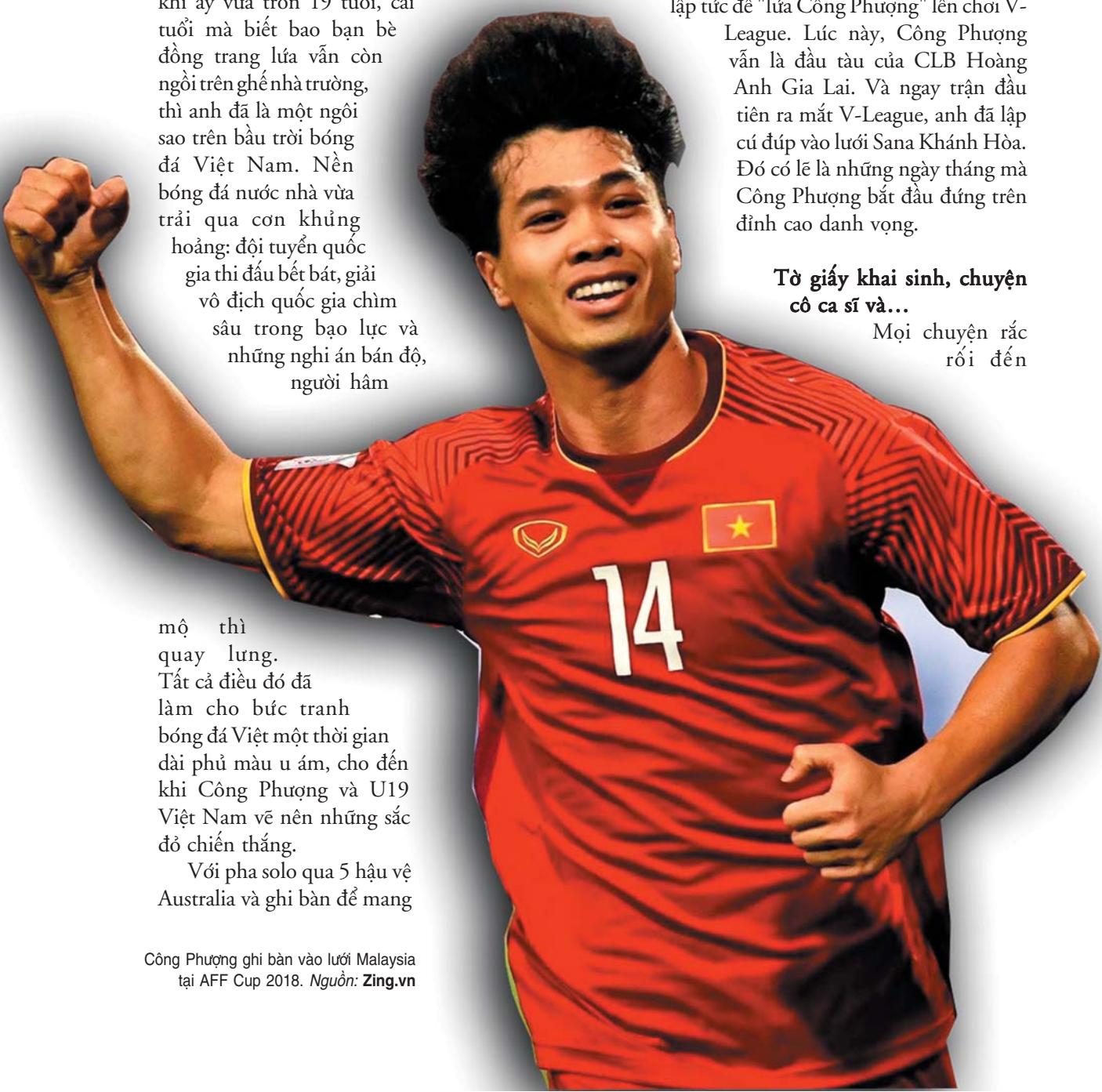
Bàn thắng để đời của Công Phượng vào lưới U19 Australia năm 2014 đã làm tên tuổi anh vụt sáng. Chàng thủ quân đội tuyển U19 Việt Nam khi ấy vừa tròn 19 tuổi, cái tuổi mà biết bao bạn bè đồng trang lứa vẫn còn ngồi trên ghế nhà trường, thì anh đã là một ngôi sao trên bầu trời bóng đá Việt Nam. Nền bóng đá nước nhà vừa trải qua cơn khủng hoảng: đội tuyển quốc gia thi đấu bết bát, giải vô địch quốc gia chìm sâu trong bạo lực và những nghi án bán độ, người hâm

về chiến thắng cho U19 Việt Nam, nhiều người đã không ngần ngại gọi Công Phượng là "Messi Việt Nam", là "tương lai bóng đá nước nhà".

Sau thành công của U19 Việt Nam, bầu Đức lập tức để "lúa Công Phượng" lên chơi V-League. Lúc này, Công Phượng vẫn là đầu tàu của CLB Hoàng Anh Gia Lai. Và ngay trận đấu tiên ra mắt V-League, anh đã lập cú đúp vào lưới Sanna Khánh Hòa. Đó có lẽ là những ngày tháng mà Công Phượng bắt đầu đứng trên đỉnh cao danh vọng.

Tờ giấy khai sinh, chuyện cô ca sĩ và...

Mọi chuyện rắc rối đến

mộ thì
quay lưng.
Tất cả điều đó đã
làm cho bức tranh
bóng đá Việt một thời gian
dài phủ màu u ám, cho đến
khi Công Phượng và U19
Việt Nam vẽ nên những sắc
đỏ chiến thắng.

Với pha solo qua 5 hậu vệ
Australia và ghi bàn để mang

Một hình ảnh đẹp của Công Phượng sau trận đấu với Campuchia tại AFF Cup 2018. Nguồn: Vnexpress.net

với Công Phượng từ... tờ giấy khai sinh, khi có người tiết lộ với báo chí rằng Công Phượng làm lại giấy khai sinh, trong đó năm sinh 1993 sửa thành 1995. Suốt thời gian này miên quê Đô Lương (Nghệ An) của Công Phượng bỗng chốc nhộn nhịp với nhiều báo đài đến điều tra, phỏng vấn. Đến mức Công Phượng phải lên tiếng xin để yên cho gia đình.

Vụ việc trôi qua với án phạt 15 triệu đồng dành cho VTV. Nhưng cũng từ đó, Công Phượng trở thành mục tiêu soi mói của truyền thông. Và chuyện tình cảm cá nhân của anh với một cô ca sĩ trẻ mới nổi là tiêu biểu nhất. Sau những hình ảnh được tung lên mạng Internet, Công Phượng phải nhận vô số "gạch đá" từ cư dân mạng.

Đó có thể là lý do khiến anh sa sút phong độ tại V-League 2015, khi chỉ ghi được 6 bàn thắng sau 2.000 phút thi đấu, và CLB Hoàng Anh Gia Lai phải chật vật trụ hạng ở cuối mùa giải. Sở dĩ nói là có thể là bởi vì sau chuyện tình ấy, bất cứ hành động nào của Phượng cũng bị truyền thông để ý phán xét, từ đóng quảng cáo bia cho đến chuyện... tóc tai.

Thời gian trôi đi, những tiếng tung hô Công Phượng ít dần. Việc Công Phượng sang Nhật Bản thi đấu và thường "làm bạn" với băng ghế dự bị, phải đi phát tờ rơi cũng làm ồn ào báo chí và truyền thông nhưng rồi tất cả cũng lắng xuống. Cái biệt danh "Messi Việt Nam" do người hâm mộ phong tặng cho anh cũng bị lãng quên từ hồi nào.

Đôi chân trở lại, nụ cười trở về

Bóng đá Việt Nam vẫn đậm chất tại chỗ với chuỗi thành tích nghèo nàn, cho đến giải U23 châu Á. Đây cũng là lúc Công Phượng trở lại với một hình ảnh hoàn toàn khác: bản lĩnh, thi đấu đầy tinh thần đồng đội, chứ không còn là một Công Phượng màu mè, ưa phô diễn kỹ thuật.

Việc đội tuyển U23 Việt Nam giành ngôi Á quân tại Thường Châu vào tháng 1/2018 không thể không thiếu công sức của Công Phượng. Anh thi đấu năng nổ, xông xáo và sẵn sàng lên công về thủ theo ý đồ chiến thuật của ban huấn luyện. Công Phượng là người đã ghi bàn mở tỷ số trong trận tứ kết gặp U23 Iraq, và là người mang về quả đá phạt quý giá trong trận chung kết với Uzbekistan dưới màn mưa tuyết trắng xóa.

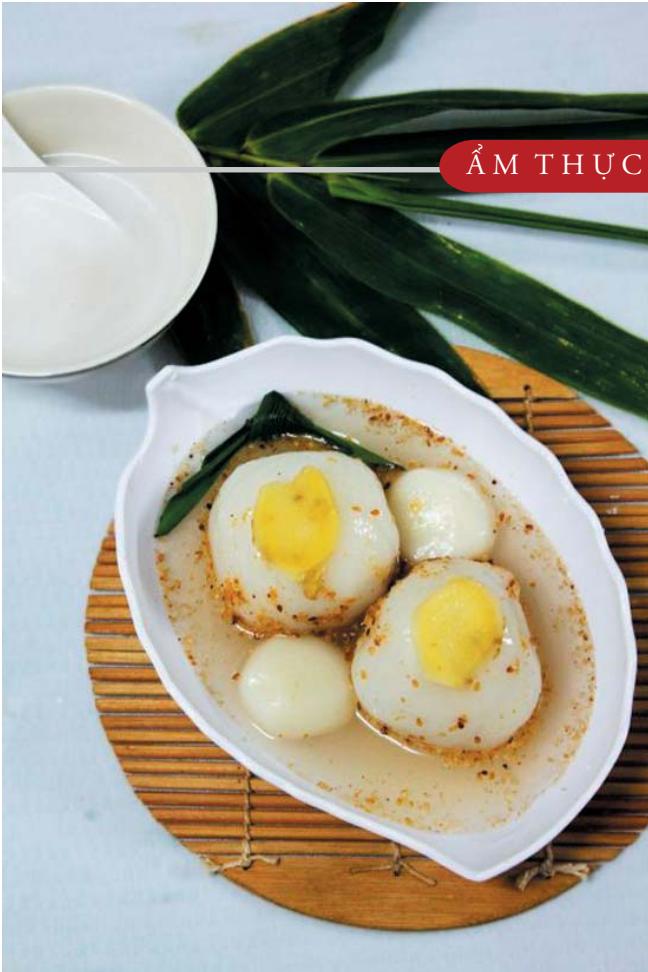
Tại Asiad và mới đây là AFF Cup, Công Phượng mỗi khi vào sân đều để lại dấu ấn của mình bằng những pha kiến tạo và cả những bàn thắng. Công Phượng đã biết khi nào nên chơi đồng đội, khi nào nên thể hiện kỹ thuật cá nhân để tạo ra sự đột phá, điều này càng làm cho tiền đạo của đội tuyển Việt Nam thêm sắc bén và nguy hiểm trong những pha tấn công của đội tuyển.

Đôi chân trở lại, nụ cười ấy trở về. Đó chính là Nguyễn Công Phượng. Kỹ thuật và tố chất của Công Phượng còn nguyên vẹn, và bây giờ nó đã được đánh thức trở lại bởi người thầy mang biệt danh "ngài ngủ gật" Park Hang seo.

Đến HLV Lê Thụy Hải, một người nổi tiếng khó tính và không ngại nhận xét thẳng thắn về các đồng nghiệp và cầu thủ Việt Nam, cũng phải thừa nhận trên báo chí rằng: "Nhiều người nói cậu ấy chơi không tốt, nhưng Phượng có đột biến mà người ta không ngờ được. Khi Phượng hung phấn thì không biết chuyện gì sẽ xảy ra".

Năm 2018, bóng đá Việt Nam khép lại một cách rực rỡ bằng chức vô địch AFF Suzuki Cup, trong đó Công Phượng đóng góp 3 bàn thắng rất quan trọng. Nhưng điều mà người hâm mộ Công Phượng vui mừng nhất là đã thấy ở anh sự trưởng thành, chứng chắc ở vẻ bề ngoài lẫn trong thi đấu.

Năm mới Kỷ Hợi là năm tuổi của Công Phượng. Người hâm mộ có quyền hy vọng "chú heo vàng" của bóng đá nước nhà sẽ lại tiếp tục tỏa sáng như trong năm 2018 và trở thành trụ cột đội tuyển quốc gia trong tương lai không xa ■

Chè trôi nước của Tư

Ngọc Thảo

Cứ độ giáp Tết, như bao gia đình khác, nhà tôi sắm sửa đủ thứ nguyên liệu cho một thực đơn hoành tráng nhất để đón năm mới. Trong khi mẹ tất bật dưới bếp với thịt kho hột vịt, khổ qua hầm, sườn nấu đậu - những món nghe qua thôi là đã thấy "mặn" - thì tôi trốn nhà để theo... Tư làm những món ăn có vị ngọt ngào hơn. Tư ở đây là cô Tư, họ hàng ruột thịt, ở cách nhà tôi vài căn. Tư hay nấu chè trôi nước, gói bánh tét, bánh ít, bánh cứng, bánh lá dừa, đôi khi còn làm cả xôi vò.

Cô Tư không lấy chồng, ở vậy nuôi bà nội, hai mẹ con cứ hủ hỉ bên nhau ngày nắng cũng như ngày mưa trong căn nhà nhỏ cạnh cánh đồng rộng lớn. Nhà ít người nên tôi hay "đóng quân" ở bến, theo học lóm cách làm những món bánh truyền thống. Tết này, ngoài những món quanh năm quẩn quýt dạ dày hay trăm món cầu kỳ rao rực khắp mọi bếp mọi nhà, cô Tư lại mần thêm món chè trôi nước với mong muốn mọi thứ thêm tròn tria, viên mãn.

Tôi được Tư giao nhiệm vụ "cao cả" nhất, đó là đi chợ. Tư dặn đi dặn lại là phải mua đúng bột nếp lạnh, đậu xanh cà, đậu phộng, đường,

gừng... Còn về chất tạo màu cho vỏ viên chè, Tư hay dùng lá dứa nhà trồng, những viên chè xanh, vàng xen kẽ nhau đã trở thành thương hiệu của cô Tư ở trong xóm. Mọi thứ đều được chuẩn bị kỹ càng từ những ngày vừa bước qua tháng Chạp âm lịch.

Tư hay nhào bột bằng nước lạnh vì như vậy bột sẽ dai, mềm và dẻo hơn. Tư luôn dặn tôi phải nhào đều và mạnh tay, nhưng khổ nỗi sức tôi có hạn, không chuyên nghiệp và nhanh nhẹn như Tư được. Thay vào đó, tôi sẽ "điều chế" màu cho vỏ viên chè bằng lá dứa thân thuộc.

Đậu xanh cà mua về được cô Tư ngâm một đêm rồi mới để vỏ chứ không mua đậu xanh không vỏ có sẵn. Trong khi những nhà khác nấu đậu bằng nồi cơm điện cho nhanh, cô Tư nhà tôi lại nấu bằng củi để có đậu xanh cháy cho tôi ăn, lớp đậu giàn đáy nồi vàng vừa chứ không khét đen, lớp trên thì khô vừa phải, thế mới biết tài củi lửa của cô Tư đạt đến trình độ nào rồi.

Trong tất cả công đoạn, tôi thích nhất là vò nhân đậu xanh, vừa nhàn vừa được ăn vụng nứa chử. Nhân đậu xanh béo béo, mặn mặn, ngọt ngọt nhưng ăn nhiều sẽ rất ngán. Tư dặn tôi dùng tay vê đậu xanh thành những viên tròn cỡ

quả nhăn lồng hoặc nhỏ hơn một chút. Thế là tôi đặt quả nhăn lồng kế bên để dễ đo lường. Tư chửi tôi là đứa con gái tào lao! Đặc biệt, công đoạn này bà nội thường làm cùng tôi. Bà đã gần 90 nhưng vẫn còn minh mẫn và nhanh tay lắm. Trong gia đình, nói về kinh nghiệm làm bánh chắc không ai đấu với bà nội được rồi. Bà hay ghẹo: "Con ráng theo cô Tư học làm bánh nha, để moi mót còn về nhà chồng mà làm cho gia đình ở bển ăn. Nếu không, người ta trả về như choi à!".

Trong lúc tôi làm nhân, cô Tư nấu nước đường cỏ bở vài lát gừng vào. Đến khi nước sôi thì cũng vừa lúc nhân chuẩn bị xong. Hai cô cháu cho viên đậu xanh vào giữa miếng bột, bọc kín và vo tròn lại. Thế là viên trôi nước đã thành hình và được bơi trong nước đường đang sôi ùng ục. Tư dặn tôi phải đợi nước sôi rồi mới thả bột vô, hông thõi nó đục ngầu là hết đẹp. Nồi chè đẹp mắt là nồi chè có nước trong và viên chè tròn triề.

Nồi chè được nấu bằng củi trên chiếc cà ràng giàn chục năm tuổi. Nó "chinh chiến" qua bao nhiêu xứng bánh chuối, bánh lá, bánh bò cùng với cô Tư rồi. Mỗi mùa Tết đến, cô Tư lại phân công tôi thay cho nó một màu áo mới, sạch sẽ, gọn gàng hơn. Từ chỗ để chiếc cà ràng nhìn ra là đồng lúa xanh mướt, con đường làng dài với hàng bạch đàn thẳng tắp, dẫu có ngồi ở đó hoài cũng thích nưa. Mùi ấm ấm của khí trời xuân hòa lẫn với mùi thơm của gừng, của lá dứa trong nồi chè đang nấu thật khéo làm người ta ưng bụng.

Nấu xong nồi chè gần trăm viên, cô Tư đem chia cho họ hàng chú bác của tôi ở gần đây. Mỗi

này dành vài viên để cúng ông bà trong ngày cuối năm với ngụ ý gia đình mình phải đoàn viên và hạnh phúc. Nhờ vậy nhà tôi khỏi cần mua chè ngoài chợ. Nhưng thực tình, tôi không ưng chè trôi nước cho lắm, tôi chỉ thích ăn chè ý mà thôi.

Chè ý nhỏ hơn chè trôi nước, nhân bên trong cũng không phải là đậu xanh mà là đậu phộng, béo hơn và ít ngọt hơn nhiều. Viên nho nhỏ bằng đầu ngón tay, trắng ngần, luộc đi, vớt ra, chờ rao ráo chút, rồi thả vào nồi nước đường trong vắt đang liu liu bên cạnh. Nấu lại chút nữa, chín rồi, nghĩa là ý đã nồng nàn tình nghĩa với đường rồi, múc ra chén, viên nho vắt véo lên viên kia, nhìn thích mắt lắm!

Tết này, dù chè làm sẵn bán nhiều ngoài chợ, tôi vẫn muốn được ăn chè của Tư, nghe cô "thuyết trình" về các món bánh truyền thống để sau này có về nhà chồng cũng không bị trả lại. Và có lẽ anh chị em trong đại gia đình tôi ai cũng muốn được ăn chè trôi nước do cô Tư làm khi Tết đến để cùng nhau cầu mong một năm mới mọi việc đều may mắn và suôn sẻ như ý ngụ trong cái tên mộc mạc của nó ■

-Ê

, hai thằng mình
đẹp xe về quê ăn
Tết đi.

Du nói với tôi
khi hai đứa đã xếp hàng bốn
tiếng ngoài bến xe để canh mua
vé Tết. Rồi nó rành rọt trình bày
kế hoạch về quê bằng xe đẹp của
hai đứa: đi theo kiểu lên rừng
xuống biển!

- Đây, mày nhìn đi, Quy
Nhơn của tụi mình là biển
nhưng tụi mình đừng đi đường
biển về nhà. Mày chưa đi Tây
nguyên bao giờ đúng không?
Tao cũng vậy, nên tụi mình sẽ đi
lên Tây nguyên rồi thả dốc
xuống Quy Nhơn.

Du mở bản đồ vẽ một đường
cong, cách nó nói khiến tôi thấy
mọi chuyện thật dễ dàng như
thả một đoạn dốc từ trường về
ký túc xá. Trường cho nghỉ Tết
sớm và hai đứa mới sắm hai
chiếc xe đẹp nên có vẻ phù hợp

với "kế hoạch" này.

- Dọc đường đi mình sẽ xin
ngủ nhờ ở nhà chùa, nhà thờ
hoặc nhà dân. Còn ăn uống, tao
tính rồi, tiền để mua vé xe với
tiền làm thêm của tao với mày
tháng rồi chắc đủ.

Nghe Du nói, tôi nghi ngờ
rằng đây không chỉ là một ý
tưởng ngẫu hứng mà có khi là cả
một dự định ấp ú từ lâu. Hai
đứa nhìn nhau rồi tách khỏi
hàng, lấy xe đẹp về ký túc xá,
lòng phơi phới nghĩ về hành
trình sắp tới.

"Đi cẩn thận và nhớ gọi điện
cho má biết tình hình" - đó là
câu má tôi nói khi nghe tôi
thông báo kế hoạch về nhà. Má
tôi, người chưa từng rời khỏi
mảnh đất quê hương một lần mà
chỉ đứng nhìn tôi lên tàu lúc đi
thi, lên tàu nhập học. Dù vậy,
tôi biết má luôn ủng hộ tôi trong
mỗi quyết định.

Buổi chiều kết thúc môn thi
cuối cùng, lũ bạn cùng phòng
toàn quê ở gần, lần lượt về hết.
Còn mối Bình ở lại, nó ở Nghệ
An xa nhất, không về. Bình nói
hè nó mới về vì khi đó vé rẻ hơn.
Nó sẽ đi làm thêm mùa Tết này.
Ngày thường Bình là đứa trầm
tính và có vẻ khép kín nên tôi
không hay nói chuyện. Tôi với
Du vừa đẹp xe đi mua mỗi đứa
một cái giỏ gắn bên hông xe đẹp,
nhìn không khác gì mấy cua-ro
chuyên nghiệp đi phượt. Tụi tôi
xếp đồ vào ba lô thì Bình hỏi:

- Tụi bây không về quê hả?
- Có, tụi tao đang chuẩn bị
nè - Tôi trả lời.
- Tụi tao sẽ đẹp xe về quê -
Du bổ sung như sợ tôi nói
không đủ rõ ràng.
- Đẹp xe về quê? Tụi bây có
đẹp xe đi xa bao giờ chưa? Một
lắm chứ không đùa đâu.
- Ồ, tụi tao mới mua xe mới

Về quê ăn Tết

Huyền Trần

một tháng, mà biết mà - Du vẫn thẳng thằng.

- Tao có ông anh họ, cũng mê xe đạp lắm, mà lần đầu đi Đà Lạt bụi bầy biết ông đạp hết bao lâu không?

- Bao lâu? - Tôi tò mò.

- Bốn ngày!.

Bình nói xong thì ra khỏi phòng, bỏ mặc hai thằng tôi ngồi ngác ngó nhìn nhau. Tôi vớ quyển lịch trên bàn: ngày 18 tháng Chạp. Theo kế hoạch, tôi và Du sẽ về đến nhà đúng hôm đưa ông Táo lên trời.

- Cùng lắm thì Giao thừa có mặt ở nhà, mà có vấn đề gì không?

- Tao không sao.

Nói thì nói vậy nhưng tôi và Du bắt đầu tính toán lại lịch trình, trừ hao những khoảng nghỉ ngoi, bắt trắc. Khí thế của hai đứa vẫn phoi phới. Tôi hôm đó tôi khó ngủ, nghĩ đủ thứ về hành trình hôm sau. Tôi từng đi xa với đám bạn rồi, nhưng toàn đi bằng xe máy, còn xe đạp, đây là lần đầu tiên, lại đi một chặng xa như thế. Cảm giác thật nôn nao. Mới hôm trước Du còn kể một câu chuyện có thật về một ông nào bên Trung Quốc đạp xe về quê ăn Tết để tiết kiệm tiền. Ông đạp hơn 2.000 cây số rồi mới biết mình đi ngược đường, kiểu như đi về Quy Nhơn thì ông lại đạp xuống Cà Mau vậy. Tôi cười mãi.

Bốn giờ sáng, đồng hồ chưa reo tôi đã thức dậy vì bồn chồn. Du cũng thế. Đúng là lần đầu nên hai đứa chẳng khác gì nhau. Tôi khe khẽ lấy đồ đạc nhưng vẫn làm Bình thức giấc. Nó dậy, mở tủ đưa tôi một bịch đồ.

- Có mấy thanh lương khô bụi bầy mang theo mà ăn. Bình thường ăn chán ngắt nhưng đi xa thì nên ăn. Tao nghỉ nên thay hai cái mũ lưỡi trai bằng mũ

rộng vành, Tây nguyên nắng lắm, bụi bầy chịu không nổi đâu.

Tôi và Du bắt ngờ rồi nhận lấy mấy thanh lương khô. Nói rồi Bình cũng thay đồ đi làm. Hôm nay là ngày đầu tiên nó đi phụ bán hàng ở siêu thị, cũng là ngày đầu tiên tôi và Du bắt đầu hành trình về quê ăn Tết chặng giống ai. Tụi tôi ra khỏi cổng ký túc xá, chào nhau rồi đi về hai hướng.

- Tụi tao sẽ mang đặc sản Bình Định vô khao mà - Tôi nói với theo khi nhìn Bình đi một mình, thấy nó cứ tội tội.

- Muốn vậy thì tụi mà phải đạp xe về được đến Quy Nhơn đã, ha ha.

Ba đứa nhìn nhau cười.

Trời se se lạnh, chúng tôi đạp một chút thì thấy ám hàn do mồ hôi bắt đầu ra. Tôi nhìn thấy sự hờn hờ của Du, nó cười suốt. Tôi cũng thế, thật không ngờ cái ý tưởng ngẫu hứng một tuần trước của hai đứa lại trở thành hiện thực.

Bên đường, những vựa hoa kiểng Tết, vựa trái cây, những quán đồ ăn sáng bắt đầu mở cửa. Chúng tôi ra đến ngoại thành, trời sáng hẳn và cả hai vẫn còn sung sức. 9 giờ trời bắt đầu nắng gắt. Tôi và Du thay hai chiếc mũ vải rộng vành, nhìn chúng tôi bớt đẹp trai nhưng cả hai đều gật gù phục Bình nói đúng.

Buổi tối, hai đứa ăn hết hai phần cơm và đều gọi cơm thêm. Hôm nay là một ngày thành công, và cứ thế thì chúng tôi sẽ đến Quy Nhơn hôm đưa ông Táo ngon lành.

Sáng hôm sau, ngủ một giấc dậy thì cả tôi và Du đều bị căng cơ đùi. Vẫn có đạp xe nhưng không còn được mạnh mẽ lắm. Trời nắng và hanh khô. Chạy một lúc, chúng tôi ngồi nghỉ chân bên một cánh rừng cao su

đang thay lá, Du hỏi tôi:

- Mày muốn đi đường rừng không?

- Đi đâu?

- Thì nè, giờ ngang qua Đăk Nông đúng không, nhưng thay vì đi quốc lộ mình đi qua rừng, tao có đọc bài viết của một ông từng chạy qua đây rồi, đẹp lắm, mát nữa.

- Vậy thì đi.

Vốn chán đường quốc lộ đông xe và ngọt ngào nên tôi háo hức cũng muốn đi trong rừng xem như thế nào. Chúng tôi đạp đến rừng lúc gần trưa. Nhìn thấy tán cây mát rượi mà khép khít trong lòng. Duy có một điều tụi tôi đã không dự trù, trên đường vào đây không thấy có quán ăn, tụi tôi sẽ băng rừng với cái bụng đói.

Bác kiểm lâm già đứng canh cửa rừng hỏi chúng tôi giấy chứng minh nhân dân để đăng ký đi xuyên rừng. Hỏi han mấy câu, biết đích đến của tụi tôi bác ngạc nhiên rồi lại lắc đầu chêp miệng "đúng là tuổi trẻ!". Tôi và Du hú hét giữa con đường rừng vắng lặng.

- Đường đẹp mà vắng đã quá. Cứ kiểm đường rừng đi cho sướng ha mà!

Sau khi thót ra câu ấy chừng 30 phút thì tôi đã suy nghĩ lại. Con đường nhựa kết thúc không hề báo trước sau một khúc cua gấp. Phía trước chúng tôi là con đường đất đỏ nhấp nhô sỏi đá. Chiếc xe nảy tung tung, loạng choạng. Nhiều đoạn dốc nghiêng và cái sống trâu giữa đường bé tí như cổ tay khiến hai đứa tôi phải hì hục dắt bộ.

Mãi đến một ngã ba khá lớn, tôi hỏi Du:

- Trái hay phải mà?

- Để tao xem bản đồ.

Tôi mở ba lô lấy mấy thanh lương khô mà Bình cho trong

lúc chờ Du dò đường, chúng tôi đã đập và dát bộ ba tiếng liên tục rồi.

- Ở đây không có sóng điện thoại, và tất nhiên, cả 3G nữa.

- Cái gì, mày đùa à?

Nhưng tôi biết nó nói thật, điện thoại của tôi cũng thế. Chúng tôi quyết định ngồi ở ngã ba nghỉ một lát chờ người đi ngang qua để hỏi. Nhưng càng chờ càng không thấy ai trong khi mặt trời đã bắt đầu xuống ngang ngọn cây. Cứ thế này thì chúng tôi không ra khỏi rừng mất.

- Mày chọn một bên đi, trái hay phải, đi tiếp để mong có sóng điện thoại.

- Phải đi - Tôi quả quyết.

- OK!

- Tự nhiên tao nhớ chuyện người đàn ông ở Trung Quốc đập xe về quê ăn Tết quá mày. Có khi nào...

Du không trả lời mà chỉ cười. Chúng tôi đập tiếp, dù lúc này chân tay đã khá bùn rùn. Tôi không thể gạt bỏ cái suy nghĩ về người đàn ông đi lạc đường kia cho đến lúc chúng tôi gặp một người trên đường. Chính xác là một ông già chở cái lồng heo nhưng giờ thì cả cái xe và con heo đều đang nằm dưới muong. Tôi và Du phụ ông già đỡ cái xe và đẩy nó lên đường. Ông bảo chúng tôi đã đi đúng hướng để ra quốc lộ nhưng từ đây ra còn gần 100 cây số nữa và đoạn trước đường rất xấu. Biết mình không thể đập thêm chừng ấy, chúng tôi hỏi ông xem liệu có nhà nghỉ nào gần đây không.

- Làm gì có nhà nghỉ ở chỗ rừng rú này. Nhưng nhà ông còn chỗ, hai đứa có thể ngủ lại.

Chẳng chờ gì hơn, chúng tôi đập xe theo ông già đi về phía một làng nhỏ. Ngôi nhà gỗ của ông nằm trên sườn đồi nhìn ra thung lũng trồng đầy cà phê,

ông bảo ở dưới kia có một con suối nhỏ. Chúng tôi vừa đến nơi thì một bà lão từ trong bếp đi ra. Nhìn thấy hai đứa mặt mũi ngạc nhiên phờ đi sau lưng ông, bà chẳng hỏi gì nhiều liền bảo đi tắm rửa đi rồi ăn cơm. Hai đứa lai thêm một phen nhìn ngó tìm nhà tắm. Ông già cười chí tay xuống suối.

Vậy là lần đầu tiên trong đời hai đứa tôi được tắm suối, nước trong vắt nhưng lạnh cống. Ngâm đôi chân rã rời xuống nước, cảm giác sảng khoái đến tận đỉnh đầu. Từ dưới suối men theo con đường mòn lên nhà, khói bếp bay lên cao tan ra trong những lùm cây.

- Đẹp như tranh mày nhỉ! - Du thốt lên một câu hơi sến nhưng tôi công nhận là đẹp.

Ông bà đãi chúng tôi cơm với thịt heo xào măng rừng, quả chuối kho. Chẳng nhở chúng tôi đã ăn 5 hay 6 chén nữa. Ông bảo nhà ông chỉ có một người con gái, nhưng đi lấy chồng xa tận ngoài Bắc, Tết mới vào chơi được mấy ngày. Con heo lúc chiều ông chở là mua để dành Tết giết thịt đón gia đình con gái vào ăn Tết.

- Năm ngoái ăn Tết ngoài quê chồng không về được, năm nay nó bảo sẽ vào sớm, 27 Tết là tối rồi.

Ông cười mẮt lấp lánh niềm vui. Ông hỏi chúng tôi vì sao lại đập xe về quê ăn Tết, hai đứa chỉ cười và bảo vì thấy việc này rất vui. Ông bảo nhìn chúng tôi làm ông nhớ đến thời trẻ, cũng một lần vừa đi bộ vừa đi nhờ xe từ ngoài Bắc về đây ăn Tết, còn vác theo một cành đào rất to. Chỉ khác là lúc đấy ông đi một mình, còn bây giờ chúng tôi có hai người.

Buổi sáng dậy sớm tôi bước ra sân đã thấy bà đang phơi

những mệt to đùng, trong những chiếc mệt ấy là củ kiệu, hành, cà rốt, ông thì bắc thang hái lá mai. Trước nhà ông bà là một vườn hoa cúc vàng. Ông bảo bà làm dưa hành củ kiệu ngon lắm, làm cho nhà ăn, rồi còn lại thì đem cho người này người kia quanh đây. Ông còn trồng thêm hoa cúc bán cho người ta chưng Tết.

- Ông bà có gói bánh chưng không?

- Có chứ, bụi lá dong kia kia, ông tươi suốt mùa khô đấy, gánh nước từ suối lên tươi cơ - Bà tự hào khoe với chúng tôi.

Tôi nhìn sang bụi lá dong, đúng là tốt thật. Du nhìn ông bà tất bật, chả hiểu sao nó ngồi thử:

- Nhà ngoại tao gần Tết cũng như thế này, giờ chắc ngoại tao cũng đang làm dưa muối.

- Vậy về nhanh thôi, cho kịp phụ ngoại mày.

Chúng tôi tạm biệt ông bà. Trước xe mỗi đứa có thêm một nải chuối do ông bà tặng, còn sau xe là chậu cúc vàng đã nở mấy bông to đùng, nụ chung quanh dày đặc. Chậu cúc hai đứa bảo mua nhung bà nhất quyết chẳng lấy tiền, bà bảo xem như quà của Tây nguyên gửi về miền biển. Hai đứa trở lại quốc lộ, hòa vào dòng xe khách, xe máy ngược lên Tây nguyên. Xe nào cũng chở theo những chiếc giỏ đầy quà và hơn hết là những gương mặt háo hức niềm vui chờ đoàn tụ. Riêng xe tui tôi đặc biệt nhất, chở theo chậu cúc vàng rực rỡ rung rinh trong gió lạnh cao nguyên.

- Có sóng điện thoại rồi, báo cho mày biết mình còn hơn 600 cây số nữa thì tới nhà - Du hớn hở nhìn tôi.

- Thế à. Cố lên nha.

Quê nhà như đã ở ngay trước mắt chúng tôi rồi. Và Tết cũng ở đó ■

Chương trình đã trao 54 suất học bổng (mỗi suất 5 triệu đồng) cho các bạn sinh viên có hoàn cảnh khó khăn, sinh viên khuyết tật.

VNU Will Run: “Ở đâu có nghị lực, ở đó có lối đi”

Năm nay, chương trình còn có sự đồng hành của VĐV điền kinh Việt Nam Lê Tú Chinh.

VNU Will Run góp phần lan tỏa khát vọng vươn lên và nghị lực vượt khó của sinh viên.

Nguyệt Nhi thực hiện

Sáng 23/12, Đường chạy nghị lực VNU Will Run trở lại với những điểm thú vị, mới mẻ góp phần lan tỏa thông điệp “Ở đâu có nghị lực, ở đó có lối đi”.

VNU Will Run 2018 có hành trình 5km quanh Khu Đô thị ĐHQG-HCM với 6 trạm thử thách mang tên các trường đại học thành viên ĐHQG-HCM. VNU Will Run là hoạt động giúp rèn luyện thể lực, khơi dậy khát vọng vươn lên và nghị lực vượt khó của sinh viên. Chương trình đã trao 54 suất học bổng (mỗi suất 5 triệu đồng) cho các sinh viên có hoàn cảnh khó khăn, sinh viên khuyết tật đạt thành tích tốt trong học tập.

Đây là lần thứ 3 Đường chạy nghị lực VNU Will Run được Ban Cán sự Đoàn ĐHQG-HCM phát động. Năm nay, chương trình có sự đồng hành của vận động viên điền kinh Việt Nam Lê Tú Chinh.

Kỳ
thi

ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC 2019

MỞ CỔNG ĐĂNG KÝ DỰ THI

Đợt I: Ngày 15/1- 28/2/2019

Đợt II: Ngày 7/5 - 7/6/2019

NGÀY THI

Đợt I: Ngày 31/3/2019 tại TP.HCM và Bến Tre

Đợt II: Ngày 7/7/2019 tại TP.HCM, Đà Nẵng và Cần Thơ

THÔNG TIN VỀ KỲ THI ĐÁNH GIÁ NĂNG LỰC

www.vnuhcm.edu.vn

www.tuyensinh.vnuhcm.edu.vn

www.thinangluc.vnuhcm.edu.vn